

ЕЗРА ВЪВЕДЕНИЕ

[Следва въведението както към Ездра, така и към Неемия, защото те са части от едно цяло.]

1. Заглавие. В ръкописите на еврейската Библия Ездра и Неемия са представени като един том, подобно на книгите на Самуил, Царете и Летописи, до 1448 г. сл. Хр. , когато разделянето на Вулгата на два тома е въведено за първи път в еврейски ръкопис. Първоначално обединената книга се е наричала „Ездра“. Но в LXX тя е разделена на две части, наречени 2 и 3 Ездра, предшествани от апокрифната 1 Ездра, която съдържа откъси от двете канонични книги Ездра и Неемия. Йероним е първият, който дава на двете канонични книги имената „Ездра“ и „Неемия“, имена, които те запазват и до днес. Той определя 1 Ездра от LXX като 3 Ездра и я класифицира като апокрифна книга.

2. Авторство. Ездра и Неемия формират историческото и литературно продължение на книгите Летописи, а изучаването на стила и езика разкрива, че вероятно са имали един и същ автор. Еврейската традиция (Талмудът) посочва Ездра като главен автор (Баба Батра 15а), а Неемия като този, който е завършил произведението.

Въпреки че двойната книга Ездра-Неемия не твърди, че е написана в изцяло от Ездра, в него няма нищо, което да не е могло да бъде написано от него. Авторът е използвал официални материали от времето на Зоровавел и от своето собствено време, както и доклади, вероятно написани от Неемия. Промяната в местоименията от 1-во лице в 3-то лице единствено число не е доказателство за множествено авторство в разделите, разглеждащи произведенията на Ездра (3-то лице: гл. 7:1–26; 8:35, 36; 10:1–44; 1-во лице: гл. 7:27 до 8:34; 9:1–15) и Неемия (1-во лице: гл. 1:1 до 7:73; 12:27 до 13:31; 3-то лице: гл. 8:1 до 12:26). Такива промени се появяват и в древната небиблейска литература (вижте върху Ездра 7:28).

Тъй като различните списъци на свещеници и левити, представени в Неемия 12, завършват около 400 г. пр.н.е. (вижте Неемия 12:10, 11, 22), книгата изглежда е написана приблизително по това време, по времето на Ездра и Неемия. Ездра бил книжник (Ездра 7:6) и бил нетърпелив да запознае народа си със свещените писания (вижте Неемия 8:1–8). Би било наистина странно за такъв човек да не е взел мерки за запазване, за напътствие и назиждане на потомството, на точен разказ за чудните събития от неговото време. Следователно е напълно уместно да считаме Ездра за вдъхновения автор на книгите Летописи, Ездра и Неемия. В писмен вид той е бил ръководен при избора си от налични публични документи, като например укази (вж. Ездра 1:2–4; Ездра 6:6–12; и др.), писма (вж. Ездра 4:11–16; 5:7–17; и др.), списъци (вж. Ездра 2:1–67; и др.) и други източници.

Фактът, че два раздела от Ездра са написани на арамейски (гл. 4:8 до 6:18; 7:12–26), е бил използван в миналото като доказателство за много по-късно авторство от времето на Ездра. Този аргумент е предложен във време, когато е имало само фрагментарни познания за разпространението и употребата на арамейски език в Персийската империя. След откриването на множество арамейски документи от различни части на Персийското царство и на много арамейски еврейски документи от Египет, от времето на Ездра и Неемия, този аргумент вече не е валиден. Съществува забележително голямо сходство между арамейския език на тези документи и арамейските части на Ездра. Арамейският език се е превърнал в официален език на Персийската империя и е бил използван за публикуване на укази и директиви, както и за кореспонденция и за икономически и правни документи. Следователно, грамотни мъже като Ездра

бяха двуезични и можеха да използват както майчиния си език, така и арамейски в говорене и писане. Всъщност употребата на арамейски се разпространила толкова широко, че от всеки, който можел да чете, се очаквало да знае и арамейски; по този начин авторът на Ездра можел да очаква от читателите си да могат да разбират арамейските му раздели. Това обяснява факта, че той не сметнал за необходимо да превежда на иврит използваните от него арамейски изворови материали. Относно съвременните арамейски документи вижте стр. 79-83.

3. Историческа обстановка. Освен Естир, Ездра и Неемия са единствените исторически книги от периода след изгнанието и са от голямо значение за реконструкцията на историята на еврейството след изгнанието. Те обаче не записват историята на Божия народ в непрекъсната последователност за периода, обхванат от двете книги, а само определени части от нея. Има големи пропуски, за които има малко информация.

Ездра записва, на първо място, завръщането на евреите от изгнание под ръководството на Зоровавел, реорганизацията на жертвоприношението и началото на възстановяването на Храма. Всички тези събития се случиха в рамките на около две години, в началото на царуването на Кир. През следващите 13 години работата напредваше бавно въпреки съпротивата. След това се появява разказ за възобновяването на строежа на Храма и неговото завършване и освещаване при Дарий I. За следващите близо 60 години Ездра не оставя никакви сведения. След това, през 457 г. пр.н.е., Ездра е изпратен обратно в Юдея от цар Артаксеркс, с широкообхватни правомощия да реорганизира администрацията на нацията според Моисеевия закон. Той разказва за завръщането си и някои от реформите си, но отново прекъсва нишката на приемственост за повече от десет години, когато Неемия се появява на мястото на действието като управител и докладва за дейността си в книгата, която носи неговото име.

Всички събития, описани в Ездра и Неемия, са се случили през първата половина на период на Персийската империя, който продължава от 539 г. пр.н.е., когато Вавилон пада под победоносните сили на Кир, докато със смъртта на Дарий III през 331 г. пр.н.е. империята престава да съществува и е наследена от тази на Александър Велики. Историята на еврейството след изгнанието започва „в първата година на Кир, цар на Персия“ (Ездра 1:1). Персийската империя се простира от пустинните пустоши на Иран на изток до брега на Мала Азия на запад и от Арменските планини на север до границата с Египет на юг. Кир, нейният основател, е бил разумен и хуманен монарх. В хармония с политиката си за умилюване на народите, покорени от Вавилон, той ги е заселил в старите им домове и е възстановил местата им за поклонение. В съответствие с тази щедра политика на евреите е било позволено да се върнат в старата си родина и да възстановят своя Храм. В по-голямата си част царете на Персия се опитвали да управляват империята си със справедливост и уважение. Техните служители били увещавани да практикуват честност и да работят в интерес на народите, които управлявали. Монотеистичната религия на Зороастър, държавната религия поне от Дарий I нататък, е била на много по-високо ниво от тази на политеистичните и идолопоклоннически предшественици на персите, народа на Вавилония.

Когато Кир превзема Вавилон, той се запознава с възрастния Даниил, доверен съветник на великия Навуходоносор от предишна епоха, и се научава да цени съветите му. Чрез Даниил Кир сигурно се е запознал с пророчествата на Исаия относно него и определената му роля в полза на Божия народ (Исаия 44:21 до 45:13) и е дал разрешение за тяхното възстановяване (РК 557). Великото дело по умиротворяването на неговата обширна империя в нейните ранни години изисква пълното внимание на царя. Той губи живота си в кампания срещу непокорни източни племена след царуване от около девет години, считано от падането на Вавилон.

Връщайки се в Юдея, евреите срещнали враждебни съседи и били непрекъснато тормозени от самаряните, народ със смесен расов и религиозен произход. Тъй като Кир бил зает с обединяването на обширната си империя, тези врагове успели да възпрепятстват евреите и да им причинят неизмерими проблеми, които забавили работата по възстановяването на Храма.

Най-големият син на Кир, Камбиз, царува по-малко от осем години. Най-голямото му постижение е завладяването на Египет. Че е бил благосклонно настроен към евреите, е известно от еврейски документ, намерен в Египет, но нямаме доказателства, че е помагал активно на евреите при възстановяването на техния Храм.

Краткото царуване на лъжливия Смердис се оказва голямо поражение за евреите. При управлението на този цар, описан от Дарий като разрушител на храмове, работата в Йерусалим беше спряна. Спирането може би се е дължало отчасти на самарянски врагове, тъй като е трябвало да се положат нови основи веднага щом стабилните условия при силното управление на Дарий I позволили възобновяването на работата. Ерата на Дарий Велики била белязана от просперитет и ред. Евреите, както и други народи, се възползвали от неговото мъдро и силно управление. Под духовното ръководство на пророците Агей и Захария, те завършили Храма и го осветили през шестата година от царуването на Дарий, 515 г. пр.н.е.

Започва обаче епоха на вълнения, когато в края на царуването си Дарий решава да нахлуе в Гърция. Оттогава нататък империята претърпява многократни неуспехи в Гърция, Египет и другаде, които нарушават вътрешния мир и стабилност на империята. Следващите двама царе, Ксеркс и Артаксеркс I, са слаби, опортюнисти и нестабилни по характер и дължат трона си на силната ръка на могъщи съветници. Катастрофалните кампании в Гърция и бунтовете в Египет и други части на империята причиняват големи вълнения и водят до колебания във вътрешната и външната политика.

Именно по време на сериозен бунт в Египет (463–454 г. пр.н.е.) Ездра получава големи отстъпки за евреите, чиято добра воля е необходима на Артаксеркс в този решаващ период, тъй като Юдея се намира на пътя към Египет. По-късно, когато сатрапията, към която принадлежи Юдея, се разбунтува (след 450 г. пр.н.е.), Артаксеркс очевидно подкрепя уж лоялните самаряни, водени от погрешното предположение и страх, че евреите могат да се присъединят към бунта. Съответно Артаксеркс упълномощава самаряните да спрат възстановяването на стената на Йерусалим, което е в ход от известно време. Когато редът в сатрапията е възстановен, Неемия, доверен еврейски придворен служител, успява да получи царско назначение за управител на Юдея и завършва възстановяването на градската стена. Той прави това под непрекъснати заплахи за насилие.

Той е бил губернатор в продължение на два мандата и се е доказал като способен организатор и религиозен експерт. лидер. Той положи сравнително солидна политическа, социална и морална основа, която се оказва от голяма стойност в последвалите бурни времена.

4. Тема. Ездра и Неемия са исторически източници, които документират изпълнението на божествения план за възстановяването на евреите, чрез което им е била предоставена още една възможност да сътрудничат с вечните цели и да докажат правото си да съществуват като нация. Този летопис показва освен това как са се изпълнили пророчествата на Исаия и Еремия и предоставя безценен източник, чрез който други пророчества, тези от Дан. 8 и 9, могат да бъдат здраво закрепени към историческите факти.

Ездра и Неемия илюстрират, чрез поредица от поучителни примери, как малцина хора могат да вършат велики неща за Бога, когато са водени от богобоязливи, искрени, безкористни, но безстрашни и решителни водачи. Тези книги съдържат много неща, които назидават и укрепват вярата в непоколебимото Божие ръководство.

5. Очертание.

I. Указът на Кир и завръщането под управлението на Зоровавел, Ездра 1:1 до 4:5, 24.

A. Указът на Кир, 1:1–11.

1. Препис на указа, 1:1–4.

2. Юдеите откликват на призива, 1:5, 6.

3. Кир възстановява свещените храмови съдове, 1:7–11.

Б. Списъкът на завърналите се от изгнание, 2:1–67.

1. Водачите, 2:1, 2.

2. Миряните, 2:3–35.

3. Персоналът на храма, 2:36–63.

4. Общият брой на събранието, 2:64.

5. Слугите, забавлявачите и товарните животни, 2:65–67.

В. Възобновяване на ежедневното приношение; полагане на основите на Храма, 2:68 до 3:13.

1. Дарове за новия храм, 2:68, 69.

2. Заселване на завърналите се изгнаници, 2:70.

3. Възстановяване на олтара и възобновяване на ежедневните жертвоприношения, 3:1–6.

4. Договори, сключени за материали и с работници, 3:7.

5. Полагане на основите на новия храм, 3:8–13.

Г. Строежът продължава при трудности, докато не е спрял, 4:1–5, 24.

1. Самаряните предлагат помощ и са отхвърлени, 4:1–3.

2. Усилията на враговете да възпрепятстват делото, 4:4, 5.

II. Опити за нараняване на евреите през ранните години на Асуир, Ездра 4:6.

III. Артаксеркс спира строежа на стената на Йерусалим, Ездра 4:7–23.

A. Писмо от Вишлам от Самария до Артаксеркс, 4:7–16.

Б. Отговор на Артаксеркс, с който се разрешава на самаряните да спрат работата, 4:17–22.

В. Самаряните спират делото със сила, 4:23.

IV. Възобновяване и завършване на строежа на Храма по времето на Дарий I, Ездра 5:1 до 6:22.

A. Агей и Захария възобновяват работата по Храма, 5:1, 2.

Посещението на Б. Татнай в Йерусалим, 5:3–17.

1. Посещението и разговорът на Татнай със старейшините, 5:3–5.

2. Писмото на Татнай до Дарий, 5:6–17.

В. Указът на Дарий, 6:1–12.

1. Указът на Кир, намерен в Ахмета, 6:1, 2.

2. Препис от указа на Кир, 6:3–5.

3. Инструкциите на Дарий към Татнай, 6:6–12.

Г. Храмът е завършен и осветен, 6:13–22.

1. Татнай помага на евреите, 6:13.

2. Новият храм е завършен, 6:14, 15.

3. Освещаването на новия храм, 6:16–18.

4. Честване на Пасхата, 6:19–22.

V. Указът на Артаксеркс I и завръщането под управлението на Ездра, Ездра 7:1 до 10:44.

A. Указът на Артаксеркс, 7:1–28.

1. Родословието на Ездра, 7:1–5.

2. Кратък разказ за завръщането, 7:6–10.

3. Препис от указа, 7:11–26.

4. Изразът на благодарност на Ездра, 7:27, 28.

Б. Завръщането от Вавилон, 8:1–36.

1. Списък на завърналите се изгнаници, 8:1–14.

2. Събирането в Ахава и призоваването на левити, 8:15–20.

3. Подготовка за пътуването при Ахава, 8:21–30.

4. Пристигане в Йерусалим и предаване на дарове, 8:31–36.

В. Реформите на Ездра, 9:1 до 10:44.

1. Скръбта на Ездра заради браковете с чужденци в Юдея и молитвата му, 9:1–15.

2. Лидерите и народът доброволно се развеждат с чужденските съпруги, 10:1–17.

3. Списък на престъпниците, 10:18–44.

VI. Първият мандат на Неемия като управител на Юдея, Неем. 1:1 до 12:47.

А. Завръщането на Неемия в Йерусалим, 1:1 до 2:11.

1. Неемия получава вест за условията в Йерусалим, 1:1–4.

2. Молитвата на Неемия, 1:5–11.

3. Артаксеркс удовлетворява молбата на Неемия да се върне в Йерусалим и да възстанови стените му, 2:1–8.

4. Пристигането на Неемия; първи признаци на трудности, 2:9–11.

Б. Възстановяването на стените, 2:12 до 6:19.

1. Огледът на стената от Неемия през нощта, 2:12–16.

2. Апелът за действие среща одобрение и възражение, 2:17–20.

3. Разпределението на 42 строителни групи, 3:1–32.

4. Различни неуспешни опити за спиране на делото на Неемия, 4:1–23.

5. Социални реформи, проведени по време на първия период на управление на Неемия, 5:1–19.

6. По-нататъшни опити за спиране на строежа; завършване на стената, 6:1–19.

В. Неемия планира да насели отново Йерусалим, 7:1–73.

1. Организация на градската полиция, 7:1–3.

2. Неемия планира преброяване на населението, подготвящо повторното заселване на Йерусалим, 7:4, 5.

3. Списъкът на завърналите се от изгнание от времето на Зоровавел служи като основа за новото преброяване, 7:6–73.

Г. Религиозни реформи на Ездра и Неемия, 8:1 до 10:39.

1. Четене на закона на голямо национално събрание, 8:1–13.

2. Честване на Празника на шатрите, 8:14–18.

3. Ден на тържествено покаяние и изповед, 9:1–38.

4. Списък на подписалите завета, 10:1–28.

5. Съдържанието на завета на реформата, 10:29–39.

Д. Извършеното повторно заселване на Йерусалим, 11:1–36.

1. Списък на онези, които са живели в Йерусалим, 11:1–19.

2. Списък на градовете в провинция Юдея, 11:20–36.

Е. Списък на служителите на Храма, 12:1–26.

1. Свещеници и левити от времето на Зоровавел, 12:1–9.

2. Родословие на първосвещениците, 12:10, 11.

3. Свещеници от времето на Йоаким, 12:12–21.

4. Левитите от времето на Елиасив, 12:22–26.

Ж. Освещаването на стената, 12:27–43.

3. Назначаването на касиери, 12:44–47.

VII. Вторият мандат на Неемия като управител на Юдея, Неем. 13:1–31.

А. Разделяне на евреите от чужденците, 13:1–3.

Б. Извеждането на Товия от Храма, 13:4–9.

В. Събиране отново на левитите и реформа в десетъка и спазването на съботата, 13:10–22.

Г. Реформа относно чуждестранните съпруги, 13:23–29.

Д. Заключение изявление, 13:30, 31.

ГЛАВА 1

1 Прокламацията на Кир за построяването на храма. 5 Хората осигуряват връщане. 7 Кир връща съдовете на храма на Шешбацар.

1. Първата година. Град Вавилон падна под персийските ръце на 16 Тишри (12 октомври) 539 г. пр.н.е. (виж стр. 55), а самият Кир влиза в града на 3 мартешван (29 октомври) същата година. Обаче едва на следващата Нова година, 1 Нисан (24 март), 538 г. пр.н.е., започва първата вавилонска царска година. Всички документи преди тази дата са датирани в неговата „година на възкачване“ (виж том II, стр. 138). Евреите, от друга страна, броят царските години на персийските владетели според собствения си календар. Според еврейския граждански календар първата пълна година от падането на Вавилон се простира от есента на 538 г. до есента на 537 г. пр.н.е. За допълнителна информация по проблема вижте стр. 96, 97. Относно управлението на „мидянина Дарий“ вижте стр. 95, също Допълнителна бележка върху Даниил 6.

Указът на Кир за завръщането на евреите изглежда е бил издаден през първия столицата на мидийците, Екбатана (Ахмета), която се превръща в една от летните резиденции на персийските царе. Копие от указа, намерено в архивите на Екбатана няколко години по-късно (Ездра 6:2), предполага, че Кир е бил там някъде през първата си година. Доказателства от съвременните архиви на банковата фирма „Егиби и синове“ в град Вавилон показват, че Кир е бил в Екбатана през или преди месец септември 537 г. пр.н.е., който се е падал към края на първата пълна еврейска календарна година след падането на Вавилон.

Кир. Това е латинизираната гръцка форма на еврейското Кореш, която е по-близка до неговото Персийски (Куруш) и вавилонски (Кураш) еквиваленти.

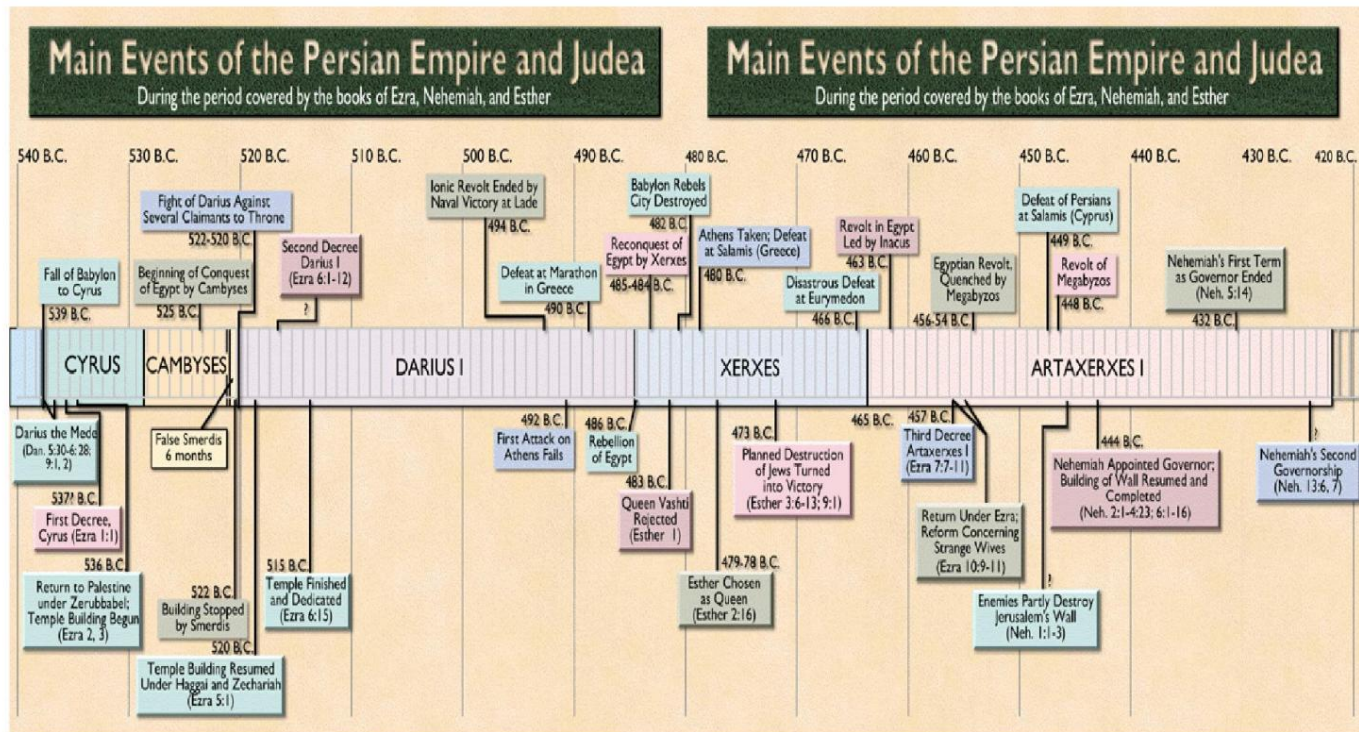
Еремия. Тук се прави препратка към двете пророчества на Еремия, намиращи се в гл. 25:11, 12; 29:10, пророчества, които убедили Даниил, че времето за завръщане и възстановяване е дошло (Дан. 9:2). Тъй като вавилонският плен е започнал през 605 г. пр.н.е. (виж върху Дан. 1:1), 70-те години от пророчествата на Йеремиа е трябвало да изтекят през 536 г., според общото летоброене (виж Том II, стр. 136). Следователно, ако указът на Кир е бил издаден през лятото или есента на 537 г. и евреите вероятно са се върнали в родината си през пролетта на следващата година, 536, това би изпълнило пророчествата на Йеремиа (виж стр. 96, 97).

Раздвижи духа. Както в минали години Бог е влияел на езически владетели (Бит. 20:3; Дан. 2:28; и др.) да изпълнят Неговите цели, сега Той действаше върху сърцето на Кир, за да изпълни пророчествата на Исаия относно този монарх, пророчества, които бяха направени повече от 150 години по-рано (Ис. 44:28; 45:1–4, 13).

Прокламация. Указът беше публично обявен в различните сатрапии на империята, от границите на Индия на изток до Егейско море на запад и от Кавказ на север до Персийския залив и границата с Египет на юг.

В писмена форма. Указът е изпратен в писмена форма и е депозиран за постоянно ползване в архив (виж гл. 6:1, 2). Писмената форма вероятно е била въведена в Персия, но наскоро, тъй като археологически доказателства показват, че персийски записи са били водени, започвайки от управлението на Кир. Прокламацията вероятно е била издадена на официалния персийски език.

език, може би също на вавилонски, а вероятно и на арамейски, който е бил разбираем в цялата империя. Бехистунският надпис на Дарий I (виж том I, стр. 98, 110, 111; том III, стр. 57) се състои от подобни надписи на староперсийски, еламски и вавилонски. Намерено е и копие на арамейски.

2. Така казва Кир. Официална формула за въвеждане на царска прокламация, подобна спрямо тези, използвани в други царски укази. Например, надписът от Бехистун (арамейска версия, ст. iii, л. 37) гласи: „Така казва цар Дарий.“

Цар на Персия. Сравнете обичайната формула в персийските надписи: „Аз съм ..., на великият цар, царят на царете, царят на Персия.“

Господ Бог на небето. Абсолютно същата титла се среща в арамейска молба, отправена от евреи от остров Елефантин на Нил до персийски управител (Cowley, Aramaic Papyri, № 30, редове 27, 28), докато в отговора на персийския служител до молителите са използвани само думите „Бог на небето“ (ibid., № 32, редове 3, 4). Еврейският монотеизъм може да е допаднал на Кир, ако е бил зороастриец; той може да е отъждествил Яхве със собствения си бог Ахура-Мазда.

Даде ми. Кир чувстваше, че е назначен от небето и че като такъв има божествена задача да изпълни. В известния надпис върху глинената бъчва на Кир, която сега се намира в Британския музей, царят казва: „Той [вавилонският бог Мардук] огледа и прегледа всички страни, търсейки праведен владетел, готов да го поведе [в годишното шествие]. Той произнесе името на Кир, цар на Аншан, заявявайки

¹ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Ездр 1:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

„...го да бъде владетел на целия свят.“ Тези думи, написани за вавилонците, са толкова сходни с използваните в прокламацията от името на евреите, че в комбинация с другите типични официални термини, използвани, представляват силно доказателство за автентичността на указа. Единствената разлика се състои в имената на боговете. Във вавилонските прокламации естествено се използва името на вавилонския бог Мардук, докато в една, написана за евреите, се използва името на техния Бог.

Той ми е заповядал. Думата „той“ е емфатична. Това ударение се среща и в древногръцките и латинските преводи на текста. Очевидно Кир се позовава на Ис. 44:28. Йосиф Флавий („Древности“, xi. 1) твърди, че този пасаж е бил показан на Кир скоро след падането на Вавилон и е съвсем естествено да се счита, че Даниил е информирал царя относно предсказанията за завладяването на Вавилония от Кир и неговата роля във възстановяването на Йерусалимския храм (виж РК 557). В гореспоменатия надпис върху глинена бъчва Кир твърди, че е репатрирал много чужди богове, които вавилонците са пренесли в столицата си, и е възстановил много светилища, които са били в руини. С оглед на факта, че разрешението за възстановяване на Храма в Йерусалим е дадено през първата година от неговото царуване, вероятно е мъдростта на подобна политика (виж РК 571, 572) да е накарала Кир да направи същото за други подчинени народи и техните богове. По този начин действията на царя по отношение на евреите и техния Храм са били напълно в съответствие с това, което в крайна сметка се е превърнало в обща политика за угаждане на народите, пострадали от жестоките ръце на вавилонците, за да се спечели тяхната добра воля и лоялна подкрепа като граждани на новата Персийска империя.

Къща. Евр. bayith, „къща“, използвано или за човешко жилище, или за такова, посветено на Бог. Следователно Байит може уместно да бъде преведена тук като „храм“.

В Юдея. Фактът, че тази фраза е добавена тук и отново в следващия стих, отразява официалният характер на документа, който би се очаквал да посочи точното географско местоположение на Храма, който ще бъде възстановен.

3. От целия му народ. Разрешението за завръщане не се ограничаваше само до изгнаниците на Юда и Вениамин, потомците на поданиците на бившето царство Юда, взети в плен от Навуходоносор. То включваше всички хора, които смятаха „Господа, Бога на небето“ (ст. 2) за свой Бог, по-специално потомците на десетте племена на бившето северно царство Израел, преместени в различни провинции на Асирийската империя през 8 век пр.н.е. Според 1 Лет. 9:3 членове на поне някои от северните племена са живели по това време в Йерусалим.

Бог да бъде с него. Добротата на Кир, възхвалявана от много класически автори (Есхил, Херодот, Ксенофонт, Плутарх, Диодор, Цицерон и други), е отразена в тези думи. Величието на Кир се крие в неговата толерантност и великодушие към подчинените народи. Влиянието на Даниил и предсказанието на Исая относно него несъмнено са имали много общо с формирането на неговата имперска политика (виж РК 557).

Той е Богът. Коментаторите и преводачите на Библията са разделени по отношение на значението на това изречение и на следващото. Някои го приемат за признание от страна на Кир, че Йехова е единственият истински Бог, и го сравняват с подобно признание от Навуходоносор (Дан. 6:26). Други го свързват със следващото изречение и четат: „Той е Богът, който е в Йерусалим.“ Това би накарало Кир да смята Йехова просто за местно божество.

Като се третира „той е Богът“ като израз в скоби и се превежда „ашер“ като „който“, се предава мисълта, че изречението „който е в Йерусалим“ се отнася обратно до думата „храм“. Еврейският обаче ясно гласи „той е Богът, който е в Йерусалим“, както и LXX, Вулгата и други древни преводи. Ако изобщо се използват скоби, те трябва да обхващат цялото изречение като едно цяло. Освен това думата „ашер“ може да се преведе или като „който“, или като „който“, според изискванията на контекста.

Възможно е, подобно на Навуходоносор (Дан. 2:47; 3:28; 4:37) и Дарий (Дан. 6:26), Кир да е разпознал истинския Бог (виж РК 557); но еврейският текст, поне такъв, какъвто го имаме днес, не позволява думите от Ездра 1:3 да бъдат тълкувани като доказателство за това. Открит е документ, в който Кир, обръщайки се към вавилонците, говори за техния бог Мардук със същите думи, които използва тук за Бога на евреите. Вижте обаче РК 557.

4. Всеки, който остане. Тоест, евреи, които са избрали да останат в изгнание (виж РК 559). Тези, които са се утвърдили успешно в бизнес начинания от един или друг вид, най-вероятно ще останат. Беше редно те да помагат на завръщащите се братя с големи дарения.

Доброволното дарение. На евреите е било дадено разрешение да събират финансови дарения от своите езически приятели за построяването на Храма в Йерусалим. Прави впечатление, че публичното обявяване на указа на Кир съдържа този апел към гражданите на империята, без да се споменава фактът, че Кир е предвидил възстановяването на Храма с публични средства, както е посочено в препис на указа, депозиран в правителствения архив в Екбатана (виж гл. 6:2). Причината е очевидна. Ако в прокламацията се споменаваше царската субсидия, малко хора щяха да се почувстват подтикнати сами да дарят средства за начинанието. Без да знаят, че правителството плаща част от разходите, много езичници, които бяха приятелски настроени към евреите, може би щяха да бъдат по-склонни да правят частни дарения.

5. Глава на бащите. Това са били наследствените глави на семейства, чиято власт е била призната (вижте Изх. 3:16). Въпреки че разрешението за завръщане е било формулирано така, че да включва всички вярващи в Йехова, само двете племена, Юда и Вениамин, са конкретно споменати. Членовете на други племена, ако има такива, сигурно са били в малцинство.

Чийто дух Бог беше възкресил. Само сравнително малка част от изгнаниците се завърнаха. Дори много от кланете на Юда и Вениамин избраха да останат в земята, която бяха осиновили. Много от тях бяха постигнали почит и богатство във Вавилония, както разкриват клинописните записи, и не желаеха да се откажат от всичко, което бяха придобили с тежък труд през годините, в замяна на несигурно бъдеще в опустошената Юдея. Поради тази причина по-късно отново бяха положени усилия да се върнат в Юдея други, които бяха останали в първоначалното движение на завръщане (виж Ездра 7:7; Захария 6:10). Първата група, готова да рискува всичко за страната си и за своя Бог, беше съставена от патриоти и фанатици; може би също и от някои, които нямаха какво да губят от преместването и които можеха само да подобрят съдбата си, като се върнат в предишната си родина. Тези, които останаха, може би са оправдали решението си, цитирайки наставлението на Йеремиа от повече от половин век по-рано да строят къщи, да засаждат ниви, да създават семейства и да проявяват активен интерес към благополучието на земята си на изгнание (Ер. 29:4–7). Тези, които отказали да се завърнат в Палестина, формирали ядрото на силните и влиятелни еврейски общности, съществували във Вавилония през цялата й последователна история до съвсем скорешни времена.

7. Съдовете. Всички изброени съдове са от злато и сребро. Тъй като много храмови предмети взети от Навуходоносор, били от бронз (4 Царе 25:14; виж върху Изх. 25:3), Кир очевидно възстановил само онези, които били посветени на вавилонски божества и по този начин запазени след пристигането им от Йерусалим повече от половин век по-рано. Изглежда, че предмети, които не са били изработени от благородни метали, не са били запазени.

Тази щедра постъпка от страна на Кир не е изолиран случай. Царят разказва в надписа на гореспоменатата глинена бъчва в Британския музей (виж на стих 2), че е върнал на законните им места много култови предмети, ограбени преди това от вавилонците.

8. Митредат. Персийско име, което се появява и като Митрадати в клинопис. документ от времето на Артаксеркс I.

Ковчежник. Евр. gizbar, „ковчежник“, среща се само тук и в гл. 7:21. Gizbar е персийска заемка, срещана и във Вавилония под формата ganzabaru. Употребата на тази и други думи от персийски произход в книгата Ездра показва, че оригиналният документ е написан по времето на Персийската империя, вероятно от съвременник на описаните събития.

Шешбацар, князът на Юда. Шешбацар, наречен „управител“ в гл. 5:14, е отъждествяван от много учени със Зоровавел (виж гл. 3:8; 5:16; EGW, RH, 28 март 1907 г.). Той е наречен „княз на Юда“, достойнство, което Зоровавел, като внук на цар Йоахин, също е притежавал (1 Лет. 3:17–19). Не е било необичайно еврейските благородници в изгнание да носят две имена (виж Дан. 1:7). Смята се, че името Шешбацар произлиза от вавилонското Шамаш-авал-усур.

9. Тридесет. Ще се отбележи, че подробният списък на храмовите принадлежности, даден в стихове 9, 10 Сумата се равнява на 2499, а не на 5400, числото, дадено в стих 11. Възможно е подробният списък да е само частичен и Ездра да не е имал намерение да допълва дадения общ брой. Последният елемент в списъка обаче изглежда включва всички други прибори, които не са изброени, и вероятно би трябвало да компенсира разликата между общия брой на предходните елементи и общия брой на всички тях. Всички древноеврейски ръкописи и версии са в съответствие с числата, дадени в KJV. Заслужава да се отбележи обаче, че паралелен пасаж в апокрифната книга на 1 Ездра (гл. 2:13, 14) избягва това привидно несъответствие, като изброява 1000 „златни чаши“ вместо 30-те, дадени тук, и 2410 „сребърни чаши“ вместо само 410, както в стих 10. В противен случай числата са същите. Крайният сбор, както е даден в 1 Ездра 2:14, е 5469, сборът от числата за различните елементи, както са дадени там. Някои предполагат, че числата в 1 Ездра са били умишлено променени, за да се избегне привидното несъответствие в Ездра 1:9–11. Всичко, което може да се каже, е, че доказателствата са недостатъчни, за да се даде окончателно решение на проблема.

Обвинения. Евр. „agarṭelim“, „кошници“, дума с неясно значение. LXX, Вулгата и сирийският превод предлагат превода „леген“, който е възприет от различни съвременни преводи.

Ножове. Евр. machalaph, дума, срещана само тук в Стария завет и с несигурен произход значение. Контекстът подсказва, че се има предвид някакъв вид съд.

10. Лежища. Евр. кафор, „купа“ или „лежище“, както и в Ездра 8:27 и 1 Лет. 28:17. Свързаната с нея академска дума караги също означава „купа“.

11. Всички съдове. Вижте стих 7. Вероятно много от тези „съдове“ са били сред онези, които Валтасар е осквернил на празника в нощта на падането на Вавилон (Дан. 5:3). Непочтителното използване на тези свещени прибори и непокорният дух, който е подтикнал подобно действие, дават видими доказателства за факта, че Вавилон вече няма да отговаря на божествените послания за напътствие и че ще откаже да освободи еврейските пленници, за да могат те да се върнат в родината си, както Бог е планирал (Дан. 5:1–4, 21–23). Съответно, царството преминало към народ, който би сътрудничил с божествения план (ст. 25–31).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–4РК 558

2, 3 ТМ 203

5 бр. 599

5–11РК 559

ГЛАВА 2

1 Броят на завърналите се от народа: 36 от свещениците, 40 от левитите, 43 от нетинимите, 55 от слугите на Соломон, 62 от свещениците, които не можаха да покажат родословието си. 64 Целият им брой с имуществото им. 68 Приносите им.

1. Децата на провинцията. Докато град Вавилон е бил една от столиците на Персийската империя, а земята му сатрапия под управлението на сатрап, Юдея е била провинция. Използването на този израз е доказателство за познаването на автора с политическата ситуация по онова време.

Всеки в своя град. След завръщането си изгнаниците не само се заселили в Йерусалим, но и също и в съседни градове и села, като Йерихон, Текое, Гаваон, Масфа и редица други (виж Неем. 3:2–19; 11:20–35).

2. Зерубавел. Политическият водач на завърналите се изгнаници. В гл. 3:2 и другаде той е наречен син на Салатиил. В 1 Лет. 3:19 обаче той е посочен сред синовете на Федаия, брат на Салатиил. Това привидно несъответствие може да се обясни, като се предположи левиратен брак (виж върху Втор. 25:5–10) между бездетната вдовица на Салатиил и брат му Федаия, чието първо мъжко дете от такъв брак би се считало за наследник на Салатиил (виж върху Мат. 1:12). Зоровавел, макар всъщност да е син на Федаия, е наречен син на Салатиил в повечето пасажи, които се отнасят до него. Фактът, че на единственото място, където Зоровавел е наречен син на Федаия, Салатиил се появява без деца, макар и по-възрастен от брат си Федаия, подкрепя теорията за левиратен брак.

Агей (гл. 1:1) говори за Зоровавел, внук на цар Йоахин, за управител на Юдея. По този начин Кир назначил потомък на бивш цар на Юдея да управлява от името на персийския цар, избор, от който Кир можел да очаква, че евреите ще бъдат доволни. Те естествено биха оказали по-охотна служба на един от собствените си князе, отколкото на чужденец.

Йешуа. Йешуа е арамейската форма на еврейското име, обикновено превеждано като „Йешуа“. Този Йешуа е бил духовният водач на завръщащите се изгнаници, „върховният жрец“ от Агей 1:1 и Захария 3:1, а също така се споменава в Ездра 3:2; Неемия 12:1 и др. Той е бил пряк потомък на Аарон, чрез баща си Йоседак, първосвещеник по времето на пленничеството на Навуходоносор (1 Лет. 6:3–15; Ездра 3:2). Йешуа вероятно е роден в изгнание, тъй като е доживял да види завършването на Храма 20 години след завръщането си в Йерусалим.

Така двама мъже от старото еврейско благородство повели възстановяването на Юдея, единият потомък на предишния царуващ дом като назначен политически водач, а другият син на последния първосвещеник преди пленяването като духовен глава. Имената им може да са били предложени на Кир от доверен съветник, като например Даниил, и двамата несъмнено са били избрани заради безупречния им характер и защото са се ползвали с доверието на своя народ.

Неемия. Функцията на останалите десет водачи, изброени тук, е неизвестна, доколкото имената им не се появяват отново, освен в дублирания списък от Неемия 7. Възможно е те да са били старейшините, споменавани често в по-късни пасажи (виж гл. 5:5, 9; и др.).

Броят на мъжете. Следният списък с изгнаници показва значението, което евреите отдават на родовите списъци. Въпреки че са били транспортирани до Вавилония при най-мизерните условия, които можем да си представим, мнозина очевидно са успели да запазят своите генеалогични документи. Някои обаче не са били толкова успешни и не са могли да докажат родословието си. (ст. 59).

Броят на лицата в различните семейни групи, даден тук, се различава леко от тези от дублиран списък, които Неемия използва почти век по-късно, за да се ръководи при преселването на Йерусалим. От 42-те числа, дадени от Ездра (ст. 3–60), 18 се различават от съответните числа в Неемия 7. Разликите са малки и могат да се обяснят, като се предположи, че списъците са съставени по различно време и че през този интервал броят на населението е вариал поради смъртни случаи и раждания или по други причини.

3. Деца на Парош. Или „синове на Парош“. Голямата семейна единица на Парош, с 2172 мъже, е на първо място, както е показано отново в съответния списък от Неем. 7. Името Парош означава „бълха“. Не е известно как семейството е приело това име, но е факт, че арабските племенни глави често носят имена на животни като гущер, газела, земеровка и др. По подобен начин, еврейски племенен глава може да е приел името „бълха“ – име, което Давид образно е приел, след като е пощадил живота на Саул в пещерата Енгеди, изразявайки собственото си смирение в присъствието на Саул (1 Царе 24:14; 26:20).

4. Сефатия. Стар род, чието име означава „Йехова е съдил“. Това име се появява често от времето на Давид нататък.

5. Арах. Това име, което означава „Той се е скитал“, е засвидетелствано само веднъж другаде, като това на мъж от племето на Асир (1 Лет. 7:39). Името обаче се среща във вавилонски документи и е възможно да е било прието по време на изгнанието.

6. Пахат-моав. Най-голямата семейна единица с 2812 мъже. Името означава „управител на Моав“, което предполага, че бивш глава на семейство е управлявал Моав, когато тази страна е била подчинена на Юда.

7. Елам. Това име е засвидетелствано в 1 Лет. 8:24; 26:3.

8. Зату. Нищо не е известно за това или за следващото име, Закхай (ст. 9).

10. Бани. Това име се появява в еврейските записи от времето на Давид (2 Царе 23:36).

11. Бебай. Вавилонско име. Това семейство е било или новоосновано, или е имало заменило предишното си име с вавилонски по време на изгнанието.

12. Азгад. Името не се среща никъде другаде. Най-голямата числена разлика в списъците на Ездра и Неемия се наблюдава тук, като Ездра дава числото 1222, а Неемия (гл. 7:17) 2322. По-късен преписвач може да е отговорен за това привидно несъответствие.

13. Адоникам. Името, засвидетелствано само тук, означава „Моят Господ възкръсна“.

14. Бигвай. Персийско име; Багоас в гръцките записи. Персийски управител с това име управлявал Юдея към края на 5 век пр.н.е. Това голямо семейство от 2056 души

Мъжете, завръщащи се със Зерубавел, може да са приели името Бигвай в чест на персите.

Това семейство може да е произхождало от район, граничещ с Персия, и може да е подкрепяло персийската политика. Евреите винаги са били много адаптивни.

15. Адин. Имената в стихове 15–19 са всички на еврейски, но лицата са неизвестни.

20. Гибар. След 17-те племенни единици, изброени в стихове 3–19, следват 15 групи, класифицирани според градове или села. Местоположението на Гибар е неизвестно. В списъка на Неемия тук е посочен Гаваон (Неемия 7:25).

21. Витлеем. В Юдея, южно от Йерусалим, сега наричан Бейт Лахм.

22. Нетофа. Град близо до Витлеем, чието точно местоположение е неизвестно. Също така не е ясно защо жителите на Нетофа, Анатот, Михмас, Ветил и Гай (ст. 23, 27, 28) са наречени „мъже“, а всички останали „деца“ или „синове“.

23. Анатот. Левитски град във Бенджамин, сега Râs el-Kharrûbeh близо до 'Anāta, 3 мили (4,8 км) североизточно от Йерусалим. Преди това е бил родният град на пророк Йеремиа (Йеремиа 1:1). Относно термина „мъже“ вижте стих 22.

24. Азмавет. Град северно от Анатот, сега наричан Хизме.

25. Кириат-арим. Обикновено наричан Кириат-иарим, сега Тел ел-Азар, около 7 1/2 мили. (12 км.) западно-северозападно от Йерусалим.

Хефира. Сега кажи на Кефира, северно от Кириат-Иарим.

Беерот. На пътя, водещ от Йерусалим на север. Беерот е предварително отъждествяван с Рас ет-Тахуне, близо до Ветил.

26. Рама. Вероятно er-Râm, 5 1/2 мили. (8,8 км.) северно от Йерусалим.

Гава. Или Гева, известна днес като Йева, на изток от Рама (виж 1 Царе 13:3).

27. Михмас. Сега Мухмас, североизточно от Габа. Относно термина „мъже“ вижте стих 22.

28. Бетел. Сега Бейтин. Относно термина „мъже“ вижте стих 22.

Ай. Ай е идентифициран с Ет-Тел, източно от Бетел, където са провеждани разкопки.

от 1933 до 1935 г. Идентификацията вероятно е правилна по отношение на Гай след изгнанието, въпреки че е под съмнение относно Гай на Исус Навин (вижте относно Исус Навин 7:2).

29. Небо. Сега Нуба, близо до Айалон, който се намира на около 12 мили западно-северозападно от Йерусалим.

30. Магбиш. Неизвестно находище в Централна Палестина.

31. Другият Елам. Предвид факта, че сред семействата се споменава Елам (ст. 7), не е сигурно дали тук се говори за местност или за семейство.

32. Харим. Това име също така е било общоприето като име на племенна единица, а не на местност.

Лично име, Харима, се появява във вавилонски записи от 5-ти век, което показва, че това семейство е било едно от онези, които са приели чужди имена по време на изгнанието.

33. Лод, Хадид и Оно. Тези три места се намират на 40 км северозападно от Йерусалим. Лод се нарича Лида в Новия завет, а сега носи името Луд. Хадид, сега

Ел-Хадите се намирал на около 5,6 км източно-североизточно от Лод, докато Оно, сега Кефр 'Ана, се намирал на около 8 км северно от Лод.

34. Йерихон. Този град се е намирал в долината на река Йордан и обикновено е бил отъждествяван с Тел ес-Султан, граничещ със съвременен Йерихон (виж том I, стр. 124; том II, стр. 42).

35. Сенаа. Интересно е да се открие в края на всички нецърковни семейства и градски групи, най-голямата единица от всички – 3630 мъже – със странното име „деца на Сена“. Фактът, че тази група е спомената последна, може да показва, че е била смятана за по-маловажна от останалите. Поради женския си окончание се смята, че името представлява град, но би било крайно необичайно, че толкова голям град е съществувал, без никога да бъде споменат другаде. Как е възможно такова място да е изчезнало, без да остави следа от предишното си съществуване? Поради тази причина някои коментатори го смятат за име на семейна единица. Но ако е така, защо трябва да се споменава самостоятелно, в края на редица градски групи, въпреки големия си брой? Следователно изглежда разумно да се смята, че 3630-те „деца на Сена“ са били клас от хора от ниска каста, както предполагат Майер и Кител. Името Сена се появява и в различни форми в Неем. 11:9 и 1 Лет. 9:7.

Селища на персийската провинция Юдея

Според Ездра и Неемия

²

² Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Ездр 1:2). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

Точният обхват на възстановената провинция Юдея е неизвестен. Градовете и селата, изброени в Ездра и Неемия, нанесени на карта, обаче дават приблизителна представа за границите. Сравнете тази територия с района, укрепен от Ровоам (вижте Нашествието на Сенахирим) и с царството от времето на Езекия (вижте Провинция Юдея по времето на Неемия). Удебелените линии представляват главните пътища през тази област.

³

Някои смятат, че е възможно това име да е било дадено на хора, които не са могли да докажат своята произход и не са принадлежали към професионална гилдия, като например аптекарите или златарите (Неем. 3:8, 31). Изглежда, че са били мъже без установено място в общество, без нито родословие, нито наследствени права. Обща съдба ги обединяваше. Възможно е да не са се справили добре във Вавилония и може би са се завърнали в голям брой с надеждата за по-добри възможности в Палестина.

36. Свещениците. От свещениците четири семейства с общо 4289 мъже се завърнаха в Йерусалим, както и три допълнителни семейства, които не можаха да докажат своята допустимост (ст. 61–63). Три от законните свещенически семейства проследяват произхода си до лица, които са били ръководители на свещенически класове по време на царуването на Давид, а именно Йедаия, Имер и Харим (1 Лет. 24:7, 8, 14). Другото семейство произхожда от някой си Пасхор, от когото

³ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Битие 1:1).

Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

Не е известно нищо повече. Някоя библийска личност, носеща това име, не може да е била прародител на това семейство.

Четири свещенически семейства, споменати в този списък с изгнаници, все още са били основните представители на свещеничеството по времето на Ездра, 80 години по-късно, когато и четирите са споменати в списъка на онези, които са си взели чужденки за жени (Ездра 10:18–22).

40. Левитите. Изненадващо е да се види, че нисшите църковни работници се завръщат в толкова малък брой — само 74 левити, 128 певци, 139 портиери и 392 други храмови служители — общо 733 мъже в сравнение с повече от 4000 свещеници, които се завърнаха.

От историята на Юдейското царство знаем, че храмовата служба понякога е изпадала в упадък и че много от служителите на храма са били свързани с езическите високи места (вижте Съдии 5:18), които са били установени в цялата страна. Всички те са били унищожени от Йосия като част от неговото дело за реформа (4 Царе 23:5, 8, 13), а свещениците им са били отведени в Йерусалим. Но място в светилището и пред олтара на храма им е било отказано и очевидно им е било позволено да изпълняват само най-долните задачи (вижте 4 Царе 23:9).

Езекиил споменава за неправомерното поведение на персонала на Храма преди изгнанието, но свещениците Садок изглежда са останали поне сравнително свободни от идолопоклонство и в службата на Храма, показана му във видение, е трябвало да служат като свещеници. На техните левитски братя е трябвало да бъде позволено да изпълняват само черни задължения в новия Храм. Следователно левитите не могли да очакват почетни позиции и повечето от тях може би са предпочели да останат в изгнание.

Друга възможна причина за малкия брой завърнали се левити може да е била, че сравнително малко от тях бяха отведени в изгнание. Навуходоносор първоначално депортирал само висшите офицери, благородниците и въоръжените сили. Левитите не принадлежали към нито една от тези класи – поне не от времето на Йосия – и следователно може би не са били депортирани в толкова голям брой, колкото свещениците. Ако само малко левити са били в изгнание, броят на завърналите се също би бил малък.

41. Певците. Специален клас левити. Представено е само едно семейство, това на Асаф, един от водещите музиканти по времето на Давид (1 Лет. 6:39, 43; 16:5, 6). Не е известно какво се е случило с потомците на другите музикални диригенти, споменати в заглавията на Псалмите и други библийски пасаж.

42. Носачи. Друга професия, известна още от времето на Давид. Храмът, с многобройните си зали, порти и дворове, особено по време на годишни празници, изисквал специални полицейски сили за поддържане на реда и сигурността.

43. Нетинимите. Така преведената дума произлиза от корена натан, „давам“, и означава „дадени“, вероятно в смисъл на посветени или посветени на светилището. От времето на Исус Навин (Исус Навин 9:27) чужденци са били използвани за най-долнопробната работа в храмовата служба. Към тази група храмови служители може да са били добавяни военнопленници от време на време (виж Ездра 8:20). Завърналите се нетиними принадлежали към 35 семейства.

55. Слугите на Соломон. Цар Соломон очевидно е увеличил обслужващия персонал на Храма, тъй като новите сгради изисквали много повече внимание (1 Царе 9:20, 21; 2 Летописи 8:7, 8). Като най-ниският ранг на църковните служители, те са споменати тук последни. Те живеели в отделни градове или в собствените си квартали в Йерусалим и, макар и да не били израилтяни, се били съгласили да спазват целия закон (виж Неемия 10:29–31).

Законът на Второзаконието изискваше те да бъдат считани за част от израилтяните (Втор. 29:10-13; Изх. 20:10) и да бъдат третираны като такива. Десет семейства от „служите на Соломон“ се завърнаха със Зоровавел.

58. Всички нетиними. Нетинимите (ст. 43-54) и „служите на Соломон“ (ст. 55-57) очевидно са били толкова тясно свързани по произход и работа, че броят им е даден сякаш са една група. Представени са общо 45 семейства, средно по осем мъже всяко. Следователно е очевидно, че техните семейни единици, по някаква неизвестна причина, са били много по-малки от тези на чистокръвните евреи. По-късно, по времето на Ездра, още 220 нетиними се завърнали (гл. 8:20). До Вавилония сигурно са достигнали сведения, че завърналите се под ръководството на Зоровавел са намерили добри позиции в храмовата служба и много други са били склонни да прекъснат връзките си с Месопотамия и да се върнат в Палестина.

59. Тел-меллах. Местоположението на всичките четири месопотамски места, споменати в този текст са неизвестни. От тези четири места произхождат 652 мъже (ст. 60), принадлежащи към три семейни групи, които не могат да дадат доказателства, че са потомци на бивши евреи. Ако техните предци са били законни жители на Юдея по времето на Навуходоносор, е възможно те да са били подложени на особено грубо отношение, било то по време на пътуването до Вавилония, било като роби след пристигането си, и вследствие на това да са загубили всички документи, удостоверяващи самоличността им (вижте на ст. 2).

61. Свещеници. Три завърнали се семейства твърждали, че принадлежат към свещеничеството, но не могли да представят валидни пълномощия. Допускането до свещеническа служба им било отказано от управителя, докато първосвещеник не успял да получи божествено решение чрез Урим и Тумим. Странно е, че броят на тези свещеници не е посочен нито в този списък, нито в този от Неемия 7.

Коз. Възможно е това семейство по-късно да е успяло да установи своите свещенически права, защото откриваме някой си „Мермот, син на Урия, син на Коц“, който участва в строежа на градската стена по времето на Неемия (Неемия 3:4, 21). Ездра (гл. 8:33) просто го нарича „Мермот, син на свещеник Урия“. Членовете на това семейство изглежда или са открили своите пълномощия, или са се сдобили с други доказателства, че техните предци са били свещеници, или Урим и Тумим са разкрили Божиата воля по отношение на тях.

63. Тиршатха. От персийската дума таршта, почетна титла за управителя на провинция, еквивалентно на „Негово Превъзходителство“. Буквалното му значение е „страховитият се“.

Урим и ... Тумим. Вижте върху Изх. 28:15, 30. Зоровавел очевидно е очаквал това Силата за получаване на директни отговори от Бога посредством Урим и Тумим, която е съществувала в периода преди изгнанието, ще бъде възстановена веднага щом новата конгрегация бъде възстановена и службите в Храма бъдат възстановени. Дали очакванията му са се изпълнили, не е известно.

64. Цялото събрание. Общият брой на всички числа, дадени в предходните стихове, е 29 818, докато общият брой на завърналите се изгнаници е даден на 42 360. Следователно е очевидно, че освен подробно изброените мъже, са последвали още 12 542. Тъй като числото 12 542 е твърде голямо за трите семейства свещеници, чиито бройки не са посочени (вижте стих 61), предположението, че са били жени, трябва да се счита за възможно решение на проблема. Сравнително малкият им брой – в сравнение с броя на завърналите се мъже – може да се обясни с предположението, че много мъже са напуснали семействата си при роднини във Вавилония, докато не им бъдат осигурени домове в Палестина. Предполага се, че жените е трябвало да последват съпрузите си с по-късен керван веднага щом ситуацията в Палестина направи пътуването целесъобразно. Тъй като в следващите стихове,

Тъй като са преброени както прислужници, така и мъже прислужници, и певци, както и техните колеги мъже, изглежда сигурно, че съпругите на свободните граждани не са били пропуснати от преброяването. Следователно, трябва да разбираме изброените 42 360 души като общ брой на всички завърнали се граждани, мъже, жени и църковен персонал.

65. Освен техните слуги. След изброяването на всички евреи, както и на тези, които са твърдели, че принадлежат към конгрегацията, са споменати 7337 роби и роби. Че те не са били евреи, е видно не само от социалното им положение, но и от мястото, което получават в този списък – след като е представен общият брой на „цялата конгрегация“. Изненадващо е да се установи, че през 50-те години на пленничество някои от евреите са подобрили социалното си положение до степен, че са се сдобили с роби – един на всеки шести евреин.

Певци и пеещи жени. Някои смятат, че тези нееврейски артисти е трябвало да увеличат сравнително малкия брой левитски певци (вижте на стих 41). Това обаче е малко вероятно. Някои коментатори ги смятат за светски артисти. Когато израилтяните напуснали Египет около 1000 години по-рано, „смесено множество“ от неизраилтяни също се изкачило с тях (Изра. 12:38) и в пустинята се превърнало в причина за много проблеми (Числа 11:4). Не би било изненадващо да открием, че при напускането на Вавилония евреите били придружени от подобна група.

66. Техните коне. Общо 8136 ездитни и товарни животни са посочени като придружители на експедицията. Тъй като групата е желала да пътува бързо, завръщащата се група не е взела овце, кози или говеда. Тези, които са притежавали такива животни във Вавилония, вероятно са ги продали и са взели парите със себе си.

68. Когато дойдоха. Авторът отминава пътуването мълчаливо (виж върху Бит. 24:7, 62), въпреки че сигурно е отнело няколко седмици. Маршрутът не се споменава, въпреки че топографията на Близкия изток оставя малко неясноти в това отношение (вижте Бит. 12:5). Керванът вероятно е следвал бреговете на Ефрат до 36-ия паралел или е преминал през бившата родина на Асирия до Арбела, а след това е следвал приблизителното течение на сегашната сиротурска граница, докато не стигнат до Ефрат. Оттам е била прекосена пустинята между Ефрат и река Оронт, като оазисът Алепо е бил място за спирка по средата на пустинята. Стигайки до Оронт, те вероятно са следвали тази река до извора ѝ, а след това са марширували през Бека, долината между планинските вериги Ливан и Антиливан, докато не са стигнали до горното течение на река Йордан и така са влезли в Палестина. Това е бил маршрутът, по който повечето военни сили на асирийците и вавилонците са пътували в миналото и който пленените родители и баби и дядовци на тази група очевидно са изминали в обратната посока половин път.

век по-рано (вижте Йер. 39:5–7; 52:9, 10, 27).

Времето на отпътуване вероятно е било пролетта на 536 г. пр.н.е. (виж гл. 1:1) и може би Йерусалим е бил достигнат през лятото на същата година. Осемдесет години по-късно на Ездра и неговия керван са били необходими почти четири месеца, за да стигнат до Йерусалим (гл. 7:8, 9; 8:31) и е разумно да се смята, че пътуването на Зоровавел е продължило толкова дълго, колкото и това на Ездра.

Дарено безплатно. Пристигайки на мястото на бившия Храм, членовете на експедицията провели благодарствена служба, на която главите на семействата и народът предложиха дарения за планираното възстановяване на сградата на Храма в размер на 61 000 драма злато и 5000 мини сребро.

Това беше изключително забележителна сума за група хора, които наскоро бяха възстановили свобода. Дух на щедрост сигурно ги е обзел подобно на този, който е обхванал хората при строежа на скинията на Синай (виж Изра. 36:5–7). Те са знаели как Бог

бяха изпълнили обещанията Си чрез пророците и бяха готови да направят жертва, за да възстановят Храма и службата в него.

Бог винаги е предоставял на Своя народ възможности да дава от средствата, поверени му тях. Няма по-добро лекарство за духа на егоизма, който естествено заразява човешкото сърце, от това да откликнем „свободно“ на призивите за напредък на Божието дело на земята и да помогнем на своите близки. Тези, които истински обичат Бога, ще култивират дух на щедрост (вижте 2 Кор. 9:6, 7).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

64, 65 РК 598
64–70РК 560

ГЛАВА 3

1 Олтарът е поставен. 4 Приношенията са посетени. 7 Работниците са подготвени. 8 Основите на храма са положени в голяма радост и скръб.

1. Седмият месец. Малко след пристигането им в Палестина, вероятно през лятото През 536 г. пр.н.е. новозавърналите се изгнаници се събрали в Йерусалим, за да открият новата храмова служба. Това събиране се състояло в края на 6-ия месец, както показва сравнението на стих 1 със стих 6. 7-ият месец (Тишри) бил един от най-свещените месеци от цялата еврейска религиозна година. Първият ден от този месец бил Нова година от гражданския календар (виж том II, стр. 110). Месецът започвал с тръбен тръбен звук и свято събрание (Левит 23:24; виж том II, стр. 106). Десет дни по-късно дошъл тържественият Ден на изкуплението (Левит 23:27), последван почти веднага от Празника на шатрите, от 15-ия до 22-ия ден на същия месец (Левит 23:34–36).

Хората се събраха. Хората бяха готови да останат достатъчно дълго, за да отпразнуват Празник на шатрите (ст. 4), един от трите големи празника, които всеки юдеин е бил длъжен да спазва в Йерусалим (Изм. 23:14; Лев. 23:2; Втор. 16:16).

2. Исус. Относно Исус и Зоровавел вижте гл. 2:2.

Построил олтара. Старата храмова зона трябва да е била обследвана и мястото, където първоначално се е намирал олтарът за всеизгаряне, да е било установено. На това свято място бил построен нов олтар. Олтарът бил центърът на еврейското поклонение и службите не могли да се извършват без него. Олтарът трябвало да е бил завършен до последния ден на 6-ия месец (виж стих 6).

Както е писано. Под ръководството на мъже като Даниил и Езекиил, изгнаниците били решени да започнат отначало да се покланят на Бога според Неговата изразена воля и да не изпаднат отново в греховете на безразличието и идолопоклонството, заради които те и бащите им трябвало да страдат толкова много. Вероятно тук се прави препратка към Лев. 17:2–6 и Втор. 12:5–7, където Бог изрично заповядва на израилтяните да принасят жертвите си само на мястото, което Той би избрал за тази цел. Това място бил Йерусалим (1 Царе 9:3).

3. Неговите основи. По-скоро „мястото му“ (RSV), което означава, че олтарът е бил издигнат на точното място, където е стоял олтарът за всеизгаряне на Соломон.

Страх ги обзе. Въпреки че хората се бяха завърнали наскоро от Вавилония, Те вече бяха наясно с враждебността на съседите си, които не малко недоволни, че евреите вече са се завърнали в родината си. Околните хора може да са окупирали някои части на Юдея по време на изгнанието и сега са били помолени да ги върнат на законните им собственици. Естествено, те гледаха с подозрение на евреите, които ясно заявиха, че отсега нататък няма да се толерира никакво друго поклонение освен това на Йехова.

Тази враждебност може би вече е била разкрита в заплахи. Затова завърналите се изгнаници се събрали в Йерусалим в състояние на страх. Въпреки че имали разрешение от Кир да издигнат както олтара си, така и храма си, изобщо не било сигурно, че това може да се постигне, без да се сблъскат със сериозна съпротива от съседните народи.

Кир съвсем наскоро е завладял тези области, които са принадлежали на Вавилонската империя, и е възможно да е упражнявал само номинален контрол над тях.

Всеизгаряния. Както изискваше законът (Исх. 29:38, 39; Числа 28:3, 4).

4. Празник на шатрите. Изискванията за празника от Лев. 23:33–42 били внимателно спазвани. Животът в шатри или колиби този път имал истинско и подходящо значение. Първоначално празникът бил установен като паметник на 40-те години скитане из пустинята. За пореден път Божият народ бил върнат в родината си от чужда страна, където бил в изгнание; отново живеели в шатри, докато не могли да бъдат построени по-постоянни места за живеене.

Ежедневни всеизгаряния. Тези приноси не са споменатите в стихове 3 и 5, а се отнасят до Празника на шатрите. Предписанията относно тях се намират в Числа 29:12–40. Всички предписани там подробности вече са били внимателно спазвани, както може да се заключи от дадения тук разказ за празненството.

5. Непрестанно всеизгаряне. Това несъмнено е било ежедневната сутрин и вечер жертва (Исх. 29:38-42; Числа 28:3-6).

И двете новолуния. Буквално „и тези на новолунията“. Четенето в Преводът на Кралския еврейски превод (KJV) създава впечатлението, че постоянните всеизгаряния са се отнасяли до празника на новолунието и другите определени празници, но това не е значението на еврейския текст. Правилата за празника на новолунието се намират в Числа 28:11–15.

Установените празници. Вижте Лев. 23:2. Това са другите празници като Пасхата, Празника на седмиците и Деня на изкуплението.

Доброволно дарение. Обичаят за принасяне на доброволни дарения също беше възстановен (вж. Лев. 1–3). По този начин бяха осигурени всички най-важни условия за практикуването на еврейския религиозен ритуал, въпреки че самият Храм засега остана непостроен.

6. Седми месец. Вижте стих 1.

7. Дал пари. По време на празничното събрание се провели дискусии относно възстановяването на Храма и се сключили договори с майстори, способни да изпълнят планове, поставени там. Много от изгнаниците несъмнено били наети от вавилонците за строежа на техните дворци, храмове и укрепления. По време на изгнанието, особено при Навуходоносор, Вавилон бил свидетел на огромна активност, както показват разкопаните там текстове. Професионалните умения, придобити във Вавилон, се оказали голямо предимство и Зерубавел назначил зидарите и дърводелците да работят по съответните им задачи, като им плащал редовни заплати в пари.

Месо. Буквално „храна“.

Сидон. Закупуването на кедри от Ливанските планини е било извършено по договор със сидонците и тиряните, с компенсация в натура. Финикия е била тясна ивица крайбрежна земя и е трябвало да внася хранителни продукти (виж Деяния 12:20; виж също том II, стр. 68).

Соломон бил платил за материалите, получени от Хирам от Тир, с пшеница, ечемик, вино и масло (2 Лет. 2:15), а подобна уговорка била направена и от Зоровавел.

От най-древни времена регионът на Ливан е осигурявал кедрово дърво за строежа на дворци, храмове и други обществени сгради в цивилизованите страни на Близкия изток.

Фактът, че сидонците са споменати преди тирците, съответства на действителната политическа ситуация по време на персийското владичество. Херодот (vii. 96, 98; viii. 67) твърди, че по времето на Ксеркс царят на Сидон е притежавал по-висок ранг от царя на Тир. Това състояние вероятно е съществувало преди времето на Ксеркс и се е дължало на дългата обсада на Тир от Навуходоносор. Резултатът е бил значително отслабване на икономическата сила и престиж на Тир. Сидон се възползва от тази ситуация и впоследствие поема водеща роля сред финикийските градове-държави (виж том II, стр. 69).

Според дарението. Изглежда е било предвидено специално дарение от финикийски дървен материал, направено от Кир. Въпреки че освен това забележка нямаме писмени доказателства за такова дарение, разпоредбата, направена в официалния декрет, както по-късно е открита в Екбатана, за плащане на разходите за Храма от царски средства, очевидно е включвала закупуването на строителни материали с публични средства. Храната, напитките и маслото трябва да са били осигурени от персийската администрация, защото новопристигналите евреи едва биха могли да намерят достатъчно хранителни продукти дори за собствените си нужди в полупустинята страна, в която са дошли.

8. Втората година. Ако годината на завръщането на евреите е била 536 г. пр.н.е. (виж гл. 1:1), вторият месец на втората година би се паднал през пролетта на 535 г. пр.н.е. Месеците са били номерирани, започвайки с Нисан, първия месец от църковната година, въпреки че така обозначените месеци са се отнасяли до гражданския календар, който е започвал през есента с Тишри, седмия месец (виж том II, стр. 108). Фразата „на идването им в Божия дом в Йерусалим“ показва ясно, че се има предвид втората година от завръщането им, а не втората година от царуването на Кир, както някои коментатори са смятали.

Вторият месец. Наричан Ияр в календара след изгнанието. Някои коментатори смятат че този месец е избран за начало на строителните дейности, за да съвпадне с датата, избрана от Соломон за започване на издигането на първия храм (1 Царе 6:1).

Зоровавел. В стих 2 Иисус, първосвещеникът, е споменат преди Зоровавел, управителя, защото се говори за чисто църковно дело, началото на жертвоприношението, в което първосвещеникът естествено е имал първична власт. Във връзка с възстановяването на Храма, Зоровавел, представляващ властта на държавата, е споменат първи. Той е бил официален представител на персийския цар, който е издал указа за възстановяването на Храма; следователно неговата привилегия и дълг е била да ръководи мерките, които трябва да се предприемат за изпълнение на указа.

Назначи левитите. Малкото левити, които се бяха завърнали (виж гл. 2:40), бяха назначени от управителя да наблюдават работниците, наети за възстановяването на Храма.

От двадесет години. В съответствие с обичай, съществувал поне от времето на Давид, левитите могли да служат едва след като навършат 20 години (1 Лет. 2:1). 23:24, 27; 2 Лет. 31:17). По времето на Моисей не им е било позволено да служат, докато не навършат 25 години (Числа 8:24).

Изпратено напред. Тоест, „под наблюдение“ или „под надзор“.

9. Иисус. Ръководството на работата е било под ръководството на три групи, вероятно организирани според населението на новата провинция Юдея. Иисус е бил глава на свещеничество, Кадмиил е бил говорител на племето на Юда, а Хенадад очевидно е бил водач на по-ниския ранг на храмовия персонал.

10. Свещеници в одеждите си. Свещеническите одежди, които народът наскоро беше осигурил (гл. 2:69), бяха предназначени „за слава и красота“ според Моисеевия закон (Исх. 28:40).

С тръби. Тръбенето на тръби е било свещеническо право (Числа 10:8; 31:6; Исус Навин 6:4; 1 Лет. 15:24; 16:6; 2 Лет. 5:12), докато чинелите са били музикалните инструменти, на които са свирили левитите (1 Лет. 15:16, 19; 16:5; 2 Лет. 5:12, 13; 29:25).

След Давидовата наредба. Тази наредба е дадена в 1 Лет. 15:16–24. Музикалната служба на Зерубавел обаче не отговаряла на „заповедта на Давид“, тъй като не предвиждала няколко инструмента, които били съществена част от системата на Давид. Очевидно музикалното обучение на левитите е било пренебрегнато по време на изгнанието (виж Пс. 137:2–4).

11. Те пееха заедно по ред. Или „те пееха отзивчиво“ (RSV), буквално, „те си отговориха [един на друг].“ Хорът беше разделен на две групи, които пееха последователно или антифонно.

Викали. Викането винаги е характеризирало поводи за радост и триумф, но рядко се споменава във връзка с религиозни дела. Един такъв изключителен случай се е случил, когато ковчегът на завета е бил отнесен в израилтянския лагер близо до Афек (1 Царе 4:5), друг, когато Давид го е пренесъл от Кириат-Иарим в Йерусалим (2 Царе 6:15). Благочестивото викане се споменава и в Пс. 47:5 и Зах. 4:7.

12. Древни мъже. Минали са само 50 години, откакто Храмът на Соломон е бил разрушен (586 г. пр.н.е.) и 70 години от първия плен, а в събранието е имало „много“ по-възрастни мъже, които са го виждали в младостта или детството си и са си спомняли живо неговото величие и слава. Те не могли да не плачат, когато си помислили за скромните планове за възстановяване на Храма. Това бил „ден на малки неща“ (Захария 4:10) и новата къща, в сравнение със старата, изглеждала „нищо“ (Агей 2:3). Соломон успял да наеме най-добрите работници от собствената си страна, която се простирала от границата на Египет до Ефрат, и уменията на съседните земи, като тази на тирците. Зоровавел трябвало да разчита на собствените си поданици, малкото граждани на малката провинция Юдея.

13. Шум на плача. Плачът в Ориента не се извършва безшумно, а с издаване на пронизителни викове.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–6РК 560

11, 12 РК 563

12 ГК 23

12, 13 РК 564

ГЛАВА 4

1 Противниците, тъй като не бяха приети от юдеите в строежа на храма, се опитваха да го попречат. 7 Писмото им до Артаксеркс. 17 Указът на Артаксеркс. 23 Строежът е възпрепятстван.

1. Противниците. Относно тяхната самоличност вижте стих 2. Въпреки че очевидно са дошли в приятелски настроен вид, историкът ги е видял такива, каквито са били в действителност – „противници“, буквално „врагове“, като Аман (Естир 7:6) или Санабалат (Неемия 4:11).

2. Търсим вашия Бог. В известен смисъл беше вярно, че те търсеха Бог, макар и не като завърнали се от изгнаници. Самаряните, жители на района, преди окупиран от царството на Израел, били предимно арамейци от Сирия и Месопотамия. Те имали смесена религия от езичество и поклонение на Йехова (вж. 4 Царе 17:24–33).

От времето на Асархадон. За преселение на хора в района на Самария от Асархадон, който царувал над Асирия от 681 до 699 г. пр.н.е., няма информация.

налично отделно от това твърдение. Въпреки това, пророчеството от Исая 7:8 – предсказание, направено около десетилетие преди падането на Самария – че Ефрем ще бъде съкрушен в рамките на 65 години, така че „да не бъде народ“, може да се отнася до това преместване. Следователно изпълнението би трябвало да се е случило преди 665 г. пр.н.е., по време на управлението на Асархадон. Изглежда, че по това време е възникнало ново въстание срещу асирийската власт сред остатъците от бившето израилтянски царство, в резултат на което асирийците са ги изселили от страната и са ги заменили с контингенти от чужденци, както е направил Саргон II след разрушението на Самария през 723/2 г. пр.н.е. (4 Царе 17:24). Друго, и дори по-късно, пресажда на хора под ръководството на „Аснапер“ (Ашурбанипал) е споменато в Ездра 4:10.

3. Нямайте какво да правите. От тъжния опит на вавилонското изгнание, евреите бяха научили едно нещо добре – да устояват на изкушението да се присъединят към идолопоклонниците във всякакъв вид начинание. Невярността към Бога е резултат от нечестивите връзки, които евреите преди изгнанието бяха установили с други народи, и краят на този курс на действие беше позор и бедствие. Затова евреите бяха решили да не изпаднат отново в тази грешка – обет, който, с малки изключения, евреите след изгнанието стриктно спазваха. Ако не друго, те отидоха в обратната крайност.

Разривът със самаряните по това време се оказва окончателен. Резултатът беше омраза, взаимно отвращение и презрение, които продължиха през вековете (вж. Лука 9:52–54; Йоан 4:9).

4. Отслаби ръцете. Или „обезкуражи“ (RSV). За насърчение се говори като „укрепване на ръцете“ (Ездра 6:22; Исая 35:3; Йер. 23:14; и др.). Изразът „отслабване на ръцете“ (виж Йер. 38:4) се среща и в така наречените Лахиски писма, надписани керамични черепки от времето на Йеремиа (виж Том I, стр. 125; Том II, стр. 97).

Безпокои ги. Тъй като „безпокойството“ е довело до прекратяване на работата, то трябва да е било напълно ефективно. Възпрепятстването изглежда не се е ограничавало само до заплахи, а вероятно е било от по-сериозен характер. Всички завърнали се изгнаници са живели в неукрепени селища, вероятно във временни къщи или палатки. Заплахите, отправени срещу тях, и случайните нападения срещу имуществото им може да са били от такъв характер, че работниците, които не са живели в Йерусалим, са сметнали за необходимо да останат у дома, за да защитят семействата и имуществото си. Какъвто и курс да е бил следван от враговете на евреите, по-късните записи ясно показват, че действията им са били изключително успешни и че работата по Храма е била преустановена за много години.

5. Наети съветници. Въпреки че стих 5 оставя редица въпроси без отговор, той е ясно е, че някои царски съветници са били подкупени от самаряните, за да повлияят на царя срещу евреите. Даниил вероятно е починал - последното му видение е датирано от третата година на Кир (Дан. 10:1) - и враговете му (виж Дан. 6:4) може би са имали по-голям успех в оказването на влияние върху Кир срещу евреите след смъртта му. Изглежда обаче, че Кир нито е отменил указа си, нито е издал такъв, забраняващ строежа на Храма, защото ако такъв контрауказ беше издаден, враговете на евреите щяха да го използват по времето на Дарий. Освен това, персийските царе са имали силно отвращение към отмяната на указ (виж Дан. 6:8; 12; 15; Естир 8:8).

6. Ахашверош. Някои коментатори отъждествяват Ахашвероша от този стих с Камбиз, тъй като името му се появява в тази глава след събития, случили се по времето на Кир. Други посочват, че името „Ахашверош“ се появява в древните записи само като това на царя, известен с гръцкото име „Ксеркс“, и следователно...

постави непълно записаното събитие от този стих в началото на царуването на Ксеркс.

Вижте Допълнителна забележка в края на тази глава.

Обвинение. Враговете на евреите, самаряните, превърнали възкачването на нов цар на трона във възможност да навредят на евреите. За съжаление, нищо не се казва за естеството на тези обвинения или за техните резултати (вижте по-горе, върху стих 5). Фактът, че не се съобщава нищо за неблагоприятно решение на царя срещу евреите, може би може да се тълкува като означаващо, че молбата е получила неблагоприятен отговор и че евреите са останали необезпокоявани.

7. Артаксеркс. Коментаторите, които са идентифицирали Ахашверош от стих 6 с Камбиз, са видели в този Артаксеркс фалшивия Смердис, който управлявал около половин година през 522 г. пр.н.е. и бил убит от Дарий I, който след това се възкачил на трона. Други са идентифицирали Артаксеркс от стихове 7–23 като царя, известен в историята като Артаксеркс I. Вижте допълнителната бележка в края на тази глава.

Бишлам. Това име не е засвидетелствано другаде; не е сигурно дали е персийско или семитско. Митредат е персийско име (виж гл. 1:8). Табееел може да е семитско (вж. асирийското име Таб-илу; виж също Ис. 7:6). Тримата мъже, посочени тук, вероятно са били самарянски водачи. Поне един от тях, Митредат, е бил персиец, може би управител или евентуално персийски комисар, помагач на местен управител на име Бишлам.

На сирийски език. Буквално „на арамейски“. Думите, преведени като „тълкувани на „сирийският език“ може да се преведе като „изложено [на] арамейски“ или „преведено [от] арамейски“. Значението би било, че писмото е написано с арамейска квадратна писменост, използвана за официална кореспонденция в цялата Персийска империя, и е или съставено на арамейски език, или преведено от арамейски на друг език, може би персийски.

8. Реум, канцлерът. Със стих 8 започва първият арамейски раздел от Ездра. Документът, който съставителят на книгата – вероятно самият Ездра – е използвал, очевидно е бил написан на арамейски от този момент нататък и е възприет без промяна. Реум е семитско име, носено и от няколко евреи по времето на Зоровавел (Ездра 2:2) и Неемия (Неемия 3:17; 10:25; и др.). Това име се среща и в арамейските папируси на Елефантина. Не е странно това име да се носи от самарянин, тъй като много самаряни са били от арамейски (семитски) произход. Арамейската дума, преведена като „канцлер“, се среща и в еврейски документи от Елефантина и изглежда означава „личен секретар“ или „счетоводител“, като може би е титлата на помощник-управителя.

Шимшай. Това име се появява и в арамейските текстове от Елефантина, както и във вавилонските текстове, под формата Шамшай, което означава „моето слънце“. Неговата титла „писар“ показва, че писмото всъщност е написано от него и че споменатият по-рано Рехум го е съставил или продиктувал.

9. Динаитите. Думата, преведена по този начин, възприета от по-старите преводачи като представляваща народ, се появява и в папирусите от Елефантина, където основното ѝ значение е „съдия“ или „магистрат“. Така е преведена и в RSV.

Афарсатхитите. Тази дума, срещана отново в гл. 6:6, е възприета от повечето съвременни коментаторите го наричат арамейски или персийски термин, обозначаващ определен клас служители, въпреки че точен еквивалент освен тези два случая е неизвестен. Същото важи и за „тарпелитите“.

Афарситите. Тази дума или обозначава неизвестен клас служители, или би трябвало да се произнесе с глас (виж том I, стр. 25, 26) на иврит, така че да се чете „персийци“ (RSV).

Архевци. Хора от град Ерех (виж Бит. 10:10), сега Варка, в южна Месопотамия.

Дехавци. Така преведената дума, за която преди се е смятало, че обозначава народ, би трябвало да се произнася с глас, така че да означава „тоест“ (виж том I, стр. 25, 26). Последната част на стих 9 гласи „мъжете от Суза, тоест еламитите“ (RSV).

10. Аснапер. Изопачена форма на името Ашурбанипал, цар на Асирия, 669–627?

За депортирането на жители от Ерех, Вавилон и Суза не е известно нищо от други източници. Въпреки това, кървавите войни на Ашурбанипал срещу Вавилон (652–648 г. пр.н.е.) и Елам (датата е несигурна) са добре засвидетелствани от асирийски записи. В резултат на тези войни хората от споменатите градове очевидно са били депортирани в Самария.

От тази страна на реката. Това е първото срещане в книгата Ездра на служебния човек

име на персийската сатрапия, включваща Сирия и Палестина. Арамейското ѝ име „Абар нахара“,

„Отвъд реката“ (RSV), се среща като Ебирнари в клинописните надписи от това време. Името показва географското ѝ местоположение като обхващащо земи, разположени отвъд Ефрат, както се смята от столиците на Персийската империя.

И в такъв момент. Вижте стих 17.

12. Излезе от теб. Тоест, от земята Вавилония.

Изграждане на бунтовниците. Основата на това обвинение се крие в различните заговори и бунтове на евреите срещу техните вавилонски господари, както е описано в 2 Царе 24 и 25.

Преди това е имало и други бунтове срещу Асирия (4 Царе 18:7; 2 Летописи 33:11), но е съмнително, че самаряните са знаели за тях. Те обаче би трябвало да са добре информирани за многократните бунтове при последните трима царе на Юда –

Йоаким, Йоаким и Седекия – което завърши със срам и позор и доведе до унищожението на Юдея и робството на жителите ѝ. По този начин те имаха правдоподобна причина да обвиняват Йерусалим, че е бунтовен и нечестив град.

Издигнете стените. От тези думи става ясно, че обвинението е било насочено срещу построяването на градската стена, както отново по-късно, по времето на Неемия. Арамейската дума, преведена като „издигнат“, буквално означава „завършен“. Това обвинение със сигурност е било преувеличено, тъй като следващата фраза се отнася до основите, а още повече следващият стих. Следователно, работата не може да е била толкова завършена, колкото твърдяха самаряните.

13. Тогава няма ли да платят. Заключение, направени от възстановяването на укрепленията на Йерусалим, бяха правдоподобни. Историята познава много примери за град, който отказва да плаща данък на своите господари, ако се чувства в безопасност да го прави. Много пъти самият ремонт на градските стени е предизвиквал подозрение и е бил тълкуван като подготовка за бунт. Че обвинението е било напълно неоснователно обаче, е съвсем ясно. Евреите били благодарни на Кир, че им е позволил да се върнат в предишната си родина. Те били получили царски благоволения и със сигурност били далеч от това да се разбунтуват срещу благосклонните владетели на Персия, които ги били облагодетелствали по много начини. Историята на еврейството под персийско владичество не разкрива никакъв истински, организиран бунт.

Такса, данък и обичай. Трите израза, избрани от преводачите на KJV, не предават ясно значението на трите арамейски думи. Първият, заемка от акадски, означава приходи, които трябва да се плащат в пари; вторият, стара персийска дума, означава данък, който трябва да се плаща в натура или продукция; третият, също зает от акадски, представлява феодални такси, които трябва да се плащат за определени дарения.

14. Имаме издръжка от царския дворец. Буквално: „Сега, понеже ядем „солта на двореца“ – идиоматичен израз. По този начин интересите им били свързани с тези на краля, а продължаващото благополучие на трона и финансовото здраве на кралската хазна били въпроси от лична загриженост за тях.

15. Книга на летописите. Великите народи от древността, като асирийците, вавилонците и персите, са съхранявали политически, икономически и исторически записи. Много такива архиви излязоха наяве през последните години. Тъй като град Вавилон не е бил разрушен, когато е паднал под властта на Кир, архивите на Навуходоносор вероятно са попаднали в ръцете на персите непокътнати и по този начин са могли да бъдат консултирани от по-късни персийски царе. Подобно търсене, предложено сега, би доказала правилността на отправеното обвинение.

Поради която причина. Това беше един неоспорим факт, на който самаряните разчитаха. Той беше Исторически факт, лесно доказуем, е, че Навуходоносор разрушил Йерусалим едва след многократни бунтове. Тази аргументация обаче не била доказателство, че евреите ще се разбунтуват срещу своите персийски господари, които се проявили като истински приятели на евреите и се отнесли с тях толкова щедро.

16. Нямайте дял. Опасността от евентуален бунт била толкова преувеличена, че обвинението изглежда почти нелепо. Самаряните твърдели, че бунтът на евреите ще доведе до загуба за Персия на цялата сатрапия „Отвъд реката“ (вижте на стих 10), която обхващала всички земи, разположени между Вавилония и Египет, и от които Юдея била една от най-малките.

17. Отговор. Фактът, че кралят е кореспондирал директно с провинциалните чиновници, Заобикалянето на сатрапа сочи към една изключително необичайна политическа ситуация. При обикновени обстоятелства царят никога не би писал директно до по-нисши държавни служители в отдалечена провинция. Такова послание би било предадено по редовни дипломатически канали, в този случай през офиса на сатрапа.

Реум. Относно Реум и Шимсай и техните титли вижте стих 8.

Мир и в такова време. Арамейската дума шелам, преведена като „мир“, е универсалният поздрав, използван в повечето части на Близкия изток и до днес, независимо дали се произнася „салам“, „шалам“ или по някакъв друг начин. Арамейската дума, преведена като „и в такова време“, е открита в кратки арамейски букви, написани върху керамични черепки (острако) от 5 век пр.н.е. и очевидно е била част от обща формула за поздрав. Тя трябва да се превежда като „А сега“ (RSV) и въвежда посланието на писмото.

18. Ясно. Някои коментатори предлагат арамейската дума meparash да се преведе като „на персийски“, което би имало смисъл тук. Тъй като същата дума обаче се среща в друг арамейски документ, където само значението „ясно“ отговаря на контекста, преводът на KJV трябва да се приеме за правилен.

19. Извършено е търсене. Предложението на самаряните да се провери историята на евреите в архивите на вавилонците. Записите на Навуходоносор все още бяха достъпни за официално разследване.

20. Могъщи царе. Ако думите на царя означават това, което изглежда казват, те могат да се отнасят само за Давид и Соломон, единствените, за които подобно описание се отнася. Тогава Израел управлявал от границата на Египет до Ефрат (1 Царе 4:21, 24) и очаквал данък от различни князе и владетели (2 Царе 8:6–12; 1 Царе 10:14, 25). Ако наистина се имат предвид Давид и Соломон, записите на Вавилон трябва да са били изключително пълни и точни. Единственият друг владетел, който би могъл да се счита за „могъщ цар“ на

Йерусалим беше Йосия, който се чувстваше достатъчно силен, за да рискува битка с египетските армии (2 Царе 23:29).

Такса, данък и обичай. Вижте стих 13.

21. Дайте сега заповед. Поръчката е наистина странна. Императорът пише до далечна провинция и нарежда на нейните служители да издадат указ. Защо царят не действа от свое име и не изпълни волята си чрез представители, които са му отговорни и които обикновено действат от негово име? Изглежда, че това царско писмо се отнася само до времето, когато властта на царя в сатрапията „Отвъд реката“ е била в най-добрия случай крехка и е зависела от всички служители, които биха избрали да му бъдат лоялни. Трябва да се отбележи освен това, че царската отстъпка към самаряните е била ограничена по обхват и време. Писмото им позволява да разпоредят спирането на работата по възстановяването на Йерусалим, но не им дава разрешение да разрушават вече построеното. Царят също така си запазва правото да отмени настоящото си решение с друго, което да бъде взето по-късно.

До друга заповед. Очевидно царят е възнамерявал да покани юдеите да представят случая си, да потвърдят лоялността си към него, както очевидно са направили самаряните, и след това да бъдат в състояние да получат нови царски благоволения. По този начин писмото представлявало временна царска заповед или ограничителна заповед.

23. Рехум. За Рехум и Шимсай и техните титли вижте стих 8.

Със сила и мощ. След получаване на писмото на царя, враговете на евреите не загубиха нищо време в действие по неговия авторитет. Те незабавно се отправиха към Йерусалим и чрез демонстрация на сила принудиха евреите да се съобразят с неговите разпоредби.

24. Тогава работата спря. Че е бил постигнат много малък напредък по времето, когато работата е била спряна, може да се види от факта, че е било необходимо да се положи нов основен камък през втората година на Дарий, когато работата по възстановяването на Храма е била възобновена (Агей 2:18).

Не беше Божията воля делото на възстановяването да спре. Активната вяра от страна на хората щеше да бъде посрещната от божествена сила, упражнена да държи враговете на Неговия народ под контрол.

Дарий. Дарий е гръцката форма на името, което на еврейски се пише

Дареваш. Староперсийската форма е Дараявауш, докато във вавилонските текстове

името се изписва Дариджавуш. В египетските йероглифи, където гласните не са изразени, името

на царя се пише Држвш, а в арамейските надписи без гласни - Дрихвш, Друхш или Друвш. Няма

съмнение, че се има предвид Дарий I, който е царувал от 522 до 486 г. пр.н.е. Според персийското летописание, втората царска година на Дарий е започнала на 1 Нисан (3 април) 520 г. пр.н.е. и е завършила в последния ден на месец Адар (22 март) 519 г. пр.н.е. (виж стр. 98, 99).

ДОПЪЛНИТЕЛНА БЕЛЕЖКА ПО ГЛАВА 4

Ездра 4:6-23 говори за противопоставянето на враговете на евреите „в царуването на Асуир“ и за писмо с оплакване „в дните на Артаксеркс“, което донесе царска заповед да се принудят евреите да спрат строителството. Стих 24 завършва главата със следното твърдение: „Тогава престана работата по Божия дом, който е в Йерусалим. Така тя престана до втората година от царуването на персийския цар Дарий.“

На пръв поглед това позоваване на Дарий в стих 24 изглежда е продължение на предходния пасаж (ст. 5-23) и ако е така, „Ахашверош“ и „Артаксеркс“ са царе, царували между Кир и Дарий I. Съответно, стих 24, който говори за „втория

„година от царуването на Дарий“ би отбелязала края на последователен разказ, като позоваването на Дарий в стих 5 просто посочва предварително продължителността на препятствията, които ще бъдат разказани в стихове 6–23. Следователно последователността на царете в гл. 4 би била: Кир (ст. 5), Ахашверош (ст. 6), Артаксеркс (ст. 7), Дарий (ст. 5, 24). Тези, които разбират по този начин гл. 4, посочват факта, че древната история разкрива, че двама царе запълват пропастта между Кир и Дарий I, а именно Камбиз и лъжливият Смердис (виж стр. 56, 57). Те също така посочват, че Смердис очевидно е бил известен под различни имена, като вавилонците са го наричали Бардия, докато гръцките автори изглежда са го познавали не само под името Смердис, но и като Мердис, Мардоис и Тануоксарк или Танаоксар. Следователно те заключават, че Ахашверош от стих 6 е Камбиз и Артаксеркс от стих 7 е фалшивият Смердис.

Въпреки това, днес е общоприето, че събитията, описани в гл. 4, не са дадени в хронологичен ред; по-конкретно, че събитията от стихове 6–23 са се случили по-късно от тези от стихове 1–5, 24. Съответно, стих 24 и повествованието в гл. 5 за делото на Агей и Захария, които са били активни през втората година на Дарий I, се считат за продължение на реда на събитията, прекъснат в гл. 4:5. Тези, които заемат тази позиция, настояват, че това не хвърля сянка върху вдъхновението; библейските писатели често се отклоняват от строгия времеви ред в своите разкази.

Тези, които твърдят, че събитията от глава 4 не са изложени в хронологичен ред, подчертават фактът, че действителната последователност от имена в стихове 5–7 е Кир, Дарий, Ахашверош, Артаксеркс. Те също така подчертават следствия факт от историята, че двамата царе, които са последвали Дарий I, са били Ксеркс (авторитетно идентифициран с Ахашвероша на Естир) и Артаксеркс I. Следователно те твърдят, че „обвинението“ от стих 6 е отправено в началото на царуването на Ксеркс, вероятно когато той е минавал през Палестина на път за Египет; и че „писмото“ от стих 7 е довело до неблагоприятен указ от Артаксеркс I, същият цар, който е изпратил Ездра в Йерусалим с много щедър указ.

Именно писмото до Артаксеркс (ст. 7) създава проблем и от двете страни на този въпрос. на идентифицирането на царете, посочени в стихове 6 и 7. Тези, които твърдят, че Ахашверош и Артаксеркс са съответно Камбиз и Смердис, се сблъскват с проблема с обяснението на имената на царете и с факта, че писмото с оплаквания се занимава само с изграждането на града и стените и не споменава издигането на Храма. По времето на Смердис Храмът е бил в процес на строеж, но няма библейски доказателства, че стените са били построени, освен ако не се намира в Ездра 4:7–23. От друга страна, тези, които смятат, че този инцидент с писмото с оплаквания се е случил по време на управлението на Артаксеркс I, са длъжни да обяснят пълната промяна в отношението на царя към евреите – от благосклонност през 7-ата му година до немилост в неизвестна година и обратно към благосклонност през 20-ата му година.

Доколкото много библейски учени днес смятат, че Ахашверош (ст. 6) е Ксеркс, а Артаксеркс (ст. 7) е Артаксеркс I, причините, които те предлагат за това мнение, са обобщени тук в полза на читателите, които биха желали да разгледат този проблем по-изчерпателно.

1. Идентифицирането на Ахашверош. Името Ахашверош се среща в три старозаветни книги – Даниил, Естир и Ездра. Споменаването на Даниил за Ахашверош като баща на мидянина Дарий (гл. 9:1) може да остане необсъждано тук, тъй като самоличността на Дарий на Даниил все още не е установена от съвременните записи. Следователно, самоличността на баща му също е неясна. Ахашверош от Естир (гл. 1:1; и др.) обикновено се идентифицира с

цар, когото гърците наричали Ксеркс. Еврейското Ахашверош е много по-близка транслитерация на персийското Хшаярша или вавилонското от Ахшияршу, отколкото гръцкото Ксеркс. Не бива да се забравя, че гласните не са попаднали в ръкописите на еврейската Библия до около 7 век сл. Хр. Следователно, еврейският автор на Естир е възпроизвел само съгласните на Хшаярша и е написал „Хшврш“. Евреите от Елефантина в Египет са изписвали името Хши'рш или Хширш с арамейската си писменост за гласни.

Изписването на името Ахашверош в Ездра 4:6 е същото като в Естир и езиково съответства от всички известни персийски царе само на името Ксеркс. Няма никаква езикова основа за идентифициране на името Ахашверош с Камбиз.

Името на Камбиз се появява като Камбуджия или Кабуджия на староперсийски, Камбусия на еламски, Камбузия на акадски, Кмбит на йероглифен египетски и Камбиз на гръцки. Евреите от Елефантина са изписвали името с безгласната си арамейска писменост Knbwzy. Следователно е невъзможно да се приравни еврейската форма „Chshwrwsh“ с някоя от известните транслитерации на Камбиз. Също така е неоснователно да се предполага, че той е бил известен под друго име сред палестинските евреи. Името му се появява на множество вавилонски клинописни плочки, на персийски каменни надписи, египетски йероглифни паметници, в арамейски папируси и в историческите произведения на гърците, но винаги като Камбиз.

2. Идентифицирането на Артаксеркс. Името „Артаксеркс“ се среща само в Библията в книгите на Ездра и Неемия. Историята познава трима персийски царе с това име, наречени Артаксеркс I, II и III. Фактът, че Артаксеркс от Ездра 7 (ст. 1, 7, 11, 21), Ездра 8:1 и Неемия (гл. 2:1; 5:14; 13:6) трябва да се идентифицира с Артаксеркс I, е показан в допълнителните бележки към Ездра 7 и Неемия 2. По този начин настоящото обсъждане се занимава само с идентичността на Артаксеркс от Ездра 4:7, 8, 11, 23 и 6:14.

На еврейски името Артаксеркс се изписва като „Artachshast“, „Artachshašt“ и „Artachshašta“; на староперсийски – Ardakhcashaca или Artakhshatrâ; на вавилонски – Artakshatsu и Artahshassu; на еламски – Irtakshasha; на египетски – „Rtchshssh“; и често в еврейските арамейски папируси на Елефантина изписването е „Rtchshssh“. Тези транслитерации на различни езици се отнасят само до тримата царе, известни като Артаксеркс I, II и III. Читателят трябва да отбележи, че съгласните в различните транслитерации са по същество едни и същи и че се променят само гласните, промяна от второстепенно значение в повечето езици.

Тези, които идентифицират фалшивия Смердис с Артаксеркс, твърдят, че Смердис е бил известен под много различни имена. Но внимателното проучване на известните му имена в светлината на езиковите правила показва, че това не е така. Първоначалното му име, според Дарий I, е било Гаумата, но той е твърдял, че е Бардия, брат на Камбиз, и е наричан само с това име в известните съвременни записи. Това име се появява като Биртия в Еламит, Барзия на акадски, а в еврейските папируси от Елефантина, Бзи (без гласни).

Гърците наричали тази фалшива Бардия „Смердис“. Сега „Бардия“ изглежда съвсем различно от „Смердис“, но разликата е по-скоро очевидна, отколкото реална. Началната буква „С“ на Смердис остава необяснена. Буквата „Б“ на Бардия, изразена с „М“ в Смердис.

следва често срещан езиков феномен, според който b, v и m често се заменят в различните езици.

R и d на Bardiya се запазват непроменени в

Гръцката форма Smerdis, която съдържа гръцкото окончание „s“, е вместо персийското „iya“. Тогава е ясно, че името Smerdis и неговите варианти Merdis и Mardois са само варианти на транслитерация на Bardiya, а не различни имена. Освен това се посочва, че Tanuoxarkes от Ctesias и Tanaoxares от

Xenofont не трябва да се идентифицират с фалшивия Smerdis, а с истинския син на Кир, когото Камбиз убива и който според Дарий е истинският Bardiya. Двете очевидно различни имена, Tanuoxarkes и Tanoxares, имат едно и също значение – „Този с тялото на гигант“ – и са гръцки

обозначения, дадени на Bardiya, тъй като легендите им му приписват тялото на гигант. Следователно, тези, които се противопоставят на отъждествяването на Артаксеркс от Ездра 4 със Смердис, твърдят, че няма доказателства за предположението, че фалшивият Бардия, или Смердис, е бил известен като Артаксеркс по време на краткото си царуване или след това.

3. Причина за очевидно странните последователности в повествованието. Авторът на Ездра несъмнено би имал основателна причина да представи повествованието от глава 4 в последователността, в която е направено. Главата в тази форма се занимава с делото на противопоставяне на завърналите се евреи, което е било извършвано от техните „противници“. Авторът, живял по времето на Артаксеркс I, не е ограничил разказа си за антагонистични действия до времето на Зоровавел, а е добавил подобни преживявания от много по-скорошни дати, за да покаже на читателите си, че самаряните, главните врагове на евреите, са работили срещу тях периодично още от края на Пленението. Първо, те са „отслабили ръцете на народа на Юда и са ги притеснявали при строежа“ на Храма по време на управлението на Кир и неговите наследници „до царуването на Дарий“ I (Ездра 4:1-5). По-късно, „в царуването на Асуир“, Синът и наследник на Дарий I, бил направен пореден неразкрит опит за тормоз над евреите (ст. 6). Накрая, обвинително писмо било изпратено до Артаксеркс, царят, под чието управление живял Ездра, в резултат на което работата по възстановяването на йерусалимската стена била временно спряна с царски указ (ст. 7-23).

Едва след като Ездра разказа за тези различни враждебни действия, извършени от враговете на неговия народ през период от около 90 години, той продължи разказа си за строежа на Храма под ръководството на Зоровавел и Исус. Следователно, стих 24 възобновява историята от мястото, където е била спряна в стих 5, и повтаря някои от вече изразените мисли, за да върне читателя към историята, която е била прекъсната от стихове 6-23.

Може би си струва да се отбележи, между другото, че Ездра представя документални доказателства само за един от трите враждебни инцидента, описани в гл. 4. Характерът на враждебните действия, извършени от времето на Кир до Дарий, е посочен само в общи линии, като наемането на „съветници срещу тях“ е единственото конкретно споменато обвинение. Относно естеството и резултата от „обвинението срещу жителите на Юда и Йерусалим“ под управлението на Асуир (ст. 6), читателят е оставен напълно в неведение. Тези инциденти са се случили преди времето на Ездра и документи, отнасящи се до тях, вероятно вече не са били налични. Фактът обаче, че са представени подробни и документални доказателства

относно събитията, случили се по времето на Артаксеркс, придава тежест на мнението, че Ездра е бил замесен в това.

4. Обяснение на променената политика на Артаксеркс спрямо евреите. Една от причините, предлагани за идентифицирането на Артаксеркс от Ездра 4:7–23 със Смердис, е следната: Артаксеркс I от историята е известен от Ездра 7 и Неемия 2 като цар, който два пъти е проявил благосклонност към евреите, което прави поведението му към тях сравнимо с това на предишни персийски царе. Следователно изглежда трудно да се разбере, че той е трябвало да действа по неблагоприятен начин спрямо евреите, което е трябвало да направи, ако е Артаксеркс от Ездра 4. От друга страна, исторически факт е, че Смердис е разрушил храмове, които са били поддържани от неговите предшественици на персийския трон. Въпреки че твърдението на Дарий, че Смердис, бившият магьосник, е разрушил храмове, вероятно се отнася предимно до зороастрийски светилища, то може да включва и други. Следователно се смята, че не е неразумно да се заключи, че Смердис е издал указ, който е повлиял неблагоприятно на строителната програма на евреите по времето на Зоровавел, въпреки че не съществуват библейски или съвременни светски доказателства за това правдоподобно мнение.

Въпреки това, причините, посочени току-що, за идентифицирането на Артаксеркс от Ездра 4 със Смердис, не са толкова сериозни, колкото може да изглеждат. Историческият Артаксеркс I е известен като капризен и ненадежден персонаж, от когото винаги може да се очаква промяна в отношението. Изучаването на неговата житейска история улеснява разбирането как е обръщал благоволенията си в немилост. От различните истории, които разкриват неговия ненадежден и непредсказуем характер, следните са типични:

Египетският бунтовник Инар получил тържествено обещание, че животът му ще бъде пощаден, ако се предаде. Получавайки това обещание, Инар се предал, но въпреки това бил убит от Артаксеркс I известно време по-късно. Този акт на царско вероломство, недостойно за персийски владетел, разгневил Мегабиз, неговия зет, толкова много, че той се разбунтувал срещу короната, в резултат на което империята била почти разрушена.

Веднъж, когато царят бил неочаквано нападат от лъв, Мегабиз застанал между тях и спасил живота на царя, като убил лъва. И все пак Артаксеркс, на когото очевидно не му харесала идеята, че се е нуждаел от помощта на друг човек, когато се е намирал в несигурна ситуация, изгубил самообладание и поискал Мегабиз да бъде убит. Накрая той отменил заповедта си и вместо това го изгонил.

Въпреки че Артаксеркс не е бил лош човек по стандартите на своето време, той е бил ненадежден, тъй като е действал под влияние на импулси на настроението и моментни чувства и впечатления. Следователно, Артаксеркс просто би постъпил вярно, ако след като е оказал услуги на евреите, е променил напълно решението си при друг повод.

Събитията, описани в Ездра 4:7–23, съответстват на политическите условия, съществували по време на бунта на Мегабиз, управител на провинцията „Отвъд реката“, към която принадлежали Самария и Юдея. Този бунт вероятно е започнал около 488 г. пр.н.е. и е продължил няколко години. Тези, които твърдят, че разказът, разказан в този пасаж от Писанието, се е случил по времето на Артаксеркс I, посочват, че изглежда вероятно само през това време персийският цар да е общувал директно с местните служители, да е приемал писма от тях и да им е изпращал решенията си, без да ги предава през обичайните канали на сатрапската служба, както изглежда в тези писма. Самаряните биха използвали възможността на бунта на Мегабиз, за да уверят царя в продължаващата си лоялност и същевременно да обвинят евреите, че предателски възстановяват укрепленията си с определената цел да се разбунтуват срещу царя. В този случай Артаксеркс, който се е хванал за

Всяко средство, което се предлагаше, за да му помогне в дилемата му, особено ако едновременно с това можеше да създаде вълнения и трудности в територията на Мегабиз, би удовлетворило молбата на самаряните да спрат работата на евреите по възстановяването на Йерусалим. Съответно, тези врагове на евреите, недоволни от това разрешение, отишли в Йерусалим и използвали „сила и мощ“ срещу омразните си съседи. Ако гореизложеното е точна реконструкция на историята, тогава това вероятно е било времето, когато части от частично възстановената стена били съборени, а някои от завършените порти били изгорени с огън (Неемия 1:3).

5. Враждебните деяния от глава 4 разглеждат различни теми. Характерът на „обвинението“ в царуването на Ахашверош е неизвестен. В дните на Кир (ст. 1–5) противопоставянето на строителната дейност на юдеите очевидно произтича от факта, че те възстановяват Храма (вижте ст. 1 и 3). Причината, спомената за враждебността на самаряните по времето на Артаксеркс, е, че юдеите възстановяват града и стената (вижте ст. 12, 13, 16, 21).

Някои коментатори, които са идентифицирали Артаксеркс от гл. 4 със Смердис, твърдят че „стената“ от стихове 12, 13 и 16 се отнася просто до защитните външни стени на района на Храма. Това обаче е тълкуване, основано не на факти, а на предположения.

6. Артаксеркс от глава 6:14. В гл. 6:14 Артаксеркс е споменат като един от трима персийски царе, чиято „заповед“ позволила на евреите да построят и завършат Храма. Да се идентифицира този Артаксеркс също със Смердис изглежда невъзможно, тъй като Смердис е управлявал по-малко от седем месеца. Ако в отговор на писмо с оплакване е издал декрет, който спира строежа на Храма, той трябва да е издал и друга „заповед“, благоприятна за евреите, всичко това в рамките на седеммесечното си царуване – нещо крайно невероятно. Поради тази причина много от коментаторите, които са заявили, че Артаксеркс от гл. 4 е Смердис, въпреки това са заявили, че Артаксеркс от гл. 6:14 е Артаксеркс I. Но ако Артаксеркс от гл. 6 е същият като Артаксеркс от гл. 7 – и има общо съгласие, че е той – няма валидна библейска или историческа причина да се идентифицира Артаксеркс от гл. 4 като някой друг освен Артаксеркс I.

Тези шест точки обобщават причините, предложени от онези, които твърдят, че Ахашверош от Ездра 4:6 е Ксеркс, а Артаксеркс от стихове 7–23 е Артаксеркс I.

Фактите от историята и свещените летописи винаги са в хармония помежду си. Всяко привидно несъответствие между двете се дължи на ограничените ни познания и разбиране за едното или и за двете.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–24РК 567–573

1, 2 РК 567

3 РК 568

1–5ИТ 281

4 РК 594

4, 5 РК 571

7 РК 572

21–24РК 573

23 РК 594

ГЛАВА 5

1 Зоровавел и Исус, подстрекавани от Агей и Захария, започнаха строежа на храма. 3 Татнай и Шетар-Бознай не можаха да попречат на юдеите. 6 Писмото им до Дарий срещу юдеите.

1. След това пророците. Това е първото споменаване на делото на пророците сред евреите след завръщането им от изгнание. Пророчествата изглежда са мълчали около 16 години, още от „третата година на Кир“, когато Даниил произнася последното си послание (Дан. 10:1). Сега те са възродени. Тъй като разполагаме с действителните писания на двамата пророци, споменати тук, Агей и Захария, ние сме добре информирани за това какво са допринесли те като насърчение и напътствие за възобновяването на работата по Храма. От думите им е видно, че дългото забавяне в осъществяването на пламенните надежди по отношение на възстановяването на Храма е оказало неблагоприятно въздействие върху духа на хората. Изпитвайки противопоставяне на благочестивите си усилия да угодят на Бога и да възстановят Храма и неговите служби, те позволиха на ентузиазма си да избледнее. Егоистично желание за комфорт е заело мястото на ревността за честта на Бога.

Вместо да търсят възможност да започнат работата наново и да се възползват от нея от това, хората се съгласиха с неопределеното отлагане и казаха помежду си: „Времето не е дошло, времето да се построи Господният дом“ (Агей 1:2). Оставяйки настрана идеята да продължат работата, те насочиха енергията си към практическата цел да се установят в удобни домове (Агей 1:4, 9). Резултатът от това самодоволство бяха божествени наказания, състоящи се от лоша реколта, икономически затруднения (Агей 1:6, 1:9–11) и голяма политическа несигурност (Захария 1:12 до 2:9). Тези условия не бяха разпознати от хората като знаци на Божието неодобрение. Следователно, човешките посредници са били издигнати от Бог, за да тълкуват на хората значението на обстоятелствата, в които са се намирали, и да ги вдъхновяват с нов плам.

Пророк Агей. Нищо не е известно за него освен името му и делото му през много малкото месеци в този най-критичен момент. Името, което се среща от време на време в ранните Израилтянската история се появява много по-често в периода след изгнанието. Единадесет различни евреи, споменати в арамейски документи от Елефантина от V век, носят това име, което е открито и в разкопани документи в Палестина. Името може да е станало популярно заради славата, която пророк Агей е постигнал в резултат на успешното си служение.

Захария, син на Идо. Тъй като в еврейския език думата „син“ се използва и в смисъл на внук, не е грешка да се нарича Захария син на Идо, въпреки че всъщност той е бил внук на Идо (Захария 1:1; вижте върху 1 Лет. 6:13, 14). Бащата на Захария или е бил по-маловажен от дядо си, или е починал рано, в резултат на което Захария вероятно е бил отгледан в дома на дядо си.

Пророкувал. Пророчеството не се състои предимно в правене на предсказания – както думата е често, но неточно разбрана. Повечето пророчески послания са били увещания и наставления. Тези, които са давали тези послания, са били наричани пророци, защото са говорили в отговор на божествено ръководство и всичко, което са изричали в резултат на това божествено просветление, се е наричало пророкуване.

2. Зоровавел. Политическите и духовни водачи на народа са били все още същите, както по времето на Кир (виж гл. 2:2). Първото послание на Агей е било насочено специално към тези водачи, а други послания на Агей и Захария, отправени по различни поводи, са им помагали и са ги насърчавали в работата им (Агей 1:1; 2:21–23; Захария 3:1–10; 4:6–10).

Започнали са строителството. Данните, предоставени от Агей, разкриват последователните етапи, които бележат възобновяването на строителната дейност. Първият призив за действие е отправен на 29 август 520 г. пр.н.е. (Агей 1:1). Този апел се оказва успешен, тъй като водачите очевидно започват да изготвят планове веднага и действително се захващат за работа около три седмици по-късно, 21 септември 520 г. пр.н.е. (Агей 1:15). Когато мястото било разчищено и се копаели окопите за новата основа, отново станало очевидно, че новият храм няма да се сравнява по размер и красота с този на Соломон и се чули някои изрази на разочарование (Агей 2:3, 9; вж. Ездра 3:12, 13). Поради тази причина Агей отправил друго насърчително послание, този път към народа, на 17 октомври (Агей 2:1). Два месеца по-късно всичко било готово за полагането на основите и това велико събитие, 18 декември 520 г. пр.н.е. (Агей 2:10, 18), било отбелязано в съответствие с ориенталския обичай. На този ден Агей произнесъл две речи, последната от които е запазена. Междувременно, два месеца след като Агей произнесъл първото си записано послание, Захария се присъединил към него (Захария 1:1). Изследване на книгите на Агей и Захария подчертава точността на твърдението от Ездра 5:2, че „Божиите пророци“ са им „помагали“ при възстановяването на Храма. Техните вълнуващи послания на увещаване, наставление и насърчение са допринесли много за задачата; всъщност, ако не беше тяхното вдъхновено служение, Храмът можеше да продължи да лежи пуст.

3. Татнай. Сатрапът на „Отвъд реката“ бил Ущани, на гръцки Хистан. Той имал е назначен през пролетта на 520 г. от Дарий и е живял във Вавилон, тъй като е бил едновременно сатрап на Вавилония. Доскоро се смяташе, че Ущани е просто друго име за Татнай, но наскоро публикуван клинописен документ споменава „Татани, управител на Ебир-нари“. Сега знаем, че Татнай е бил заместник на Ущани за сатрапията „Отвъд реката“. Тъй като е отговарял за две сатрапии, Ущани не е могъл да отдели достатъчно време и на двете; сатрапията на Вавилония е изисквала по-голямата част от вниманието му. Прави впечатление, че библейският доклад нарича Татнай пахат, „управител“, точно същата дума (пахат), която клинописният надпис използва за обозначаване на Татнай.

Шетар-бознай. Според Херодот (iii. 128), всеки сатрап имал царски секретар, и това вероятно е била длъжността, заемана от Шетар-бознай. Името е засвидетелствано в староирански като Шетрабзана, а в клинописните документи под формата на Шатабарзана. Ущабузана.

Техните спътници. Съставът от помощници и слуги, които образуваха редовна свита на сатрап.

Кой ти е заповядал? Причината за това посещение изглежда е било поредното оплакване, подадено от враговете на евреите. Татнай, очевидно съвестен персийски чиновник, е решил да проведе лично разследване, преди да предаде оплакването. Възможно е обаче Татнай да е дошъл в Йерусалим не в резултат на оплакване относно подновените строителни дейности на мястото на Храма, а на рутинна инспекционна обиколка, може би първата му, след назначаването му за заместник-сатрап на „Отвъд реката“. Пристигайки в Йерусалим и наблюдавайки напредъка на строителната програма, той поискал да узнае от кого е дадена тази заповед. Днес може да изглежда странно, че е поискал „заповедта“ за възстановяването на Храма, а не „разрешението“, но на официалния език от онова време „разрешението“ е било „заповед“.

Тази къща. Вижте гл. 1:2.

Тази стена. Арамейската дума, преведена тук и в стих 9 като „стена“, се използва многократно и в арамейски документи от Елефантина (виж стр. 79–83), но значението ѝ въпреки това е неясно. В тези документи тя може да има значението „обзавеждане“, „украса“, „детайл“ в три случая, но в друг документ изглежда означава „спецификация“. Сигурно е обаче, че не означава „стена“, превод, произлизащ от LXX и Вулгата. В светлината на текстовете от Елефантина въпросът на Татнай вероятно трябва да се преведе като „Кой ти е заповядал да построиш този храм и да проектираш тези детайли [или декорации]?“

4. Тогава им казахме ние. LXX гласи: „Тогава те [Татнай и Шетар-Бознай] им казаха [на юдеите]“. Арамейският език ясно чете „ние“, а не „те“, но подобно четене не може да се хармонизира с контекста. Изглежда за предпочитане да се чете „те“, като по този начин първата част на стих 4 се превръща в твърдение, въвеждащо въпроса от втората част на стиха, зададен от Татнай и Шетар-Бознай (виж стихове 6, 10).

5. Окоето на техния Бог. „Очите на Господа са върху праведните“ (Пс. 34:15). „Той не отдръпва очите Си от праведните“ (Йов 36:7). Старейшините бяха действали в отговор на пряка заповед от Бога чрез Неговите пророци (вижте Ездра 5:1, 2) и Бог се погрижи те да останат необезпокоявани, докато изпълняват Неговата воля.

Въпреки че авторът на Ездра отдава цялата слава на Бога за резултата от посещението на Татнай, човек не може да не се възхити на безпристрастността на този важен служител, който е действал според най-високите традиции на почитаност на персийски офицер.

6. Татнай. Относно Татнай и Шетар-Бознай вижте стих 3.

Афарсахитите. Някои от по-старите коментатори са приели така преведената дума като „персийци“, но се е оказало, че е староиранска дума, обозначаваща по-нисша класа служители.

8. Домът на великия Бог. Това е забележителен израз от устата на езичници. Персите са били зороастрийци и монотеизмът на евреите несъмнено им е харесвал като религия, подобна на тяхната собствена. Това може частично да обясни защо персийските царе и чиновници в по-голямата си част са били съчувствено настроени към евреите като цяло и към техните желания и стремежи.

Големи камъни. Буквално „гъркалящи се камъни“, което означава камъни с такъв размер, че са необходими валяци, за да бъдат преместени. В древността камъни с огромни размери са били използвани за храмове и обществени сгради. Някои от тези камъни могат да се видят в египетски храмове, като този в Карнак, или в по-късни сгради, като римския храм в Баалбек или надстройката на гробницата на Авраам в Хеврон.

В стените е положен дървен материал. Това е препратка към древния архитектурен метод за полагане на ред дървен материал в стените на всеки три реда камъни. Указът на Кир изрично споменава тази процедура (гл. 6:4) и евреите стриктно са спазвали реда. Методът за изграждане на стени чрез редуване на един ред дървен материал и три реда камъни се споменава за първи път във връзка с Храма на Соломон (1 Царе 7:12). По време на разкопките на Мегидо е открита обществена сграда от времето на Соломон, която показва тази архитектурна особеност, като използваната дървесина е кедър. Други места, където е наблюдавана тази практика, са Кархемиш, хетски град, и древен Алалах в Северна Сирия. По-старите евреи, които са видели Храма на Соломон с редовете дървен материал в стените, може би са желали да видят новия Храм построен по същия начин и са отправили съответно искане към Кир. Това изглежда е единственото правдоподобно обяснение за това.

разпоредбата в официалния указ, защото доколкото ни е известно, не е било обичайно за персите да строят стени по този начин, нито за която и да е друга нация от онова време.

9. Тогава попитахме тези старейшини. Зоровавел, като управител на Юдея, беше назначеният представител на персийското правителство и вероятно прие Татнай и неговия персонал в собствената си официална резиденция. Зоровавел изглежда не е разкрил на Татнай собствената си роля във възстановяването на Храма и е насочил Татнай с всичките си въпроси към „старейшините“ на народа (виж гл. 2:2, 68). Това, че Зоровавел не е говорител на старейшините в разследването, е видно от техните позовавания на него като управител (ст. 14–16) с името, под което е бил известен на персийската администрация по времето на Кир (виж гл. 1:8). Когато Татнай дойде, никой от евреите не знаеше какво може да се окаже отношението му към...

и старейшините може би са сметнали за мъдро Зоровавел да остане на заден план, ако се проведе разследване. Те може би са разсъждавали, че ако Татнай спре работата и евентуално изпрати отговорните лидери в Персия, за да дадат отчет за действията си, държавата по този начин няма да бъде лишена от Зоровавел, чието ръководство очевидно е означавало много за тях по това време.

10. Имената им. Вижте стих 4. Татнай сметнал за важно да изпрати с писмото си списък с имената на водещите мъже, отговарящи за новата строителна програма. Длъжностни лица в персийската столица могли да установят дали някой от посочените мъже е участвал в подривна дейност и дали са признатите водачи на евреите. Списъкът с имена за съжаление не е включен в книгата Ездра и не знаем чиито имена е включил Татнай. Името на първосвещеника Исус вероятно е оглавявало списъка, но името на Зоровавел може да не е било включено (вижте стих 9).

11. Слуги. Смирено старейшините твърдяха, че не са нищо повече от слуги на Бога и че да следват Неговите напътствия. По този начин те бяха длъжни да се подчиняват, когато Бог им говори.

Бог на небето. Това име на Бог е било името, което евреите обичайно използвали, когато говорили за Него на своите персийски господари, както знаем от папирусите от Елефантина (виж стр. 79–83).

Великият цар на Израел. Тоест, Соломон, най-великият от всички еврейски монарси, що се отнася до обхвата и просперитета на неговото царство и позицията, която то заема сред другите царства по негово време.

12. Нашите бащи бяха провокирали. Най-вече чрез своето крещящо идолопоклонство и моралните мерзости, които то включваше – жертвоприношението на деца и развратните ритуали, принадлежащи към поклонението на Ваал. В продължение на векове, само с кратки и редки интервали, „началните свещеници и народът прегрешаваха много според всички мерзости на езичниците“ и дори „оскверниха дома на Господа, който Той беше осветил в Йерусалим“ (2 Лет. 36:14).

Навуходоносор. За последната обсада на Йерусалим вижте 2 Царе 24 и 25.

13. Кир, царят на Вавилон. Относно датата на споменатия декрет вижте гл. 1:1. Да наречем Кир „цар на Вавилон“ е също толкова правилно, колкото да му дадем титлата „цар на Персия“ (гл. 1:1), Кир превзема Вавилон през октомври 539 г. пр.н.е. Следващата пролет, в негово отсъствие, синът му Камбиз присъства на новогодишния фестивал, на който всеки вавилонски цар получава царската си власт, като поема ръцете на Бел Мардук, главния бог. По-късно същата година и след това откриваме вавилонски документи, в които пред титлата на Кир „цар на земите“ се поставя „цар на Вавилон“.

Цар Кир. Повторението на името Кир в този стих е значимо и е било очевидно използвано, за да се подчертае фактът, че строителните дейности не са представлявали бунтарски дух, а са били в съответствие с кралски указ.

14. Съдовете. Вижте гл. 1:7-11.

Навуходоносор взе. Вижте 4 Царе 24:13.

Шешбацар. Вижте гл. 1:8; 5:9. От допълнителната информация, дадена тук, научаваме, че Шешбацар, или Зерубавел, както е бил по-често наричан, е бил назначен за управител на Юдея, факт, който не е споменат в по-ранния разказ за назначението на Кир.

15. Оставете къщата. Мястото на Храма е било древно, свято място, избрано от самия Бог.

Това е било мястото, към което Бог е насочил Авраам, когато е отишъл да принесе сина си в жертва (Битие 22:2), където ангелът е стоял и е спрял чумата по времето на Давид (2 Царе 24:16, 17) и където „славата Господня изпълнила дома“ по времето на Соломон (2 Летописи 7:1).

16. Оттогава. Не е ясно дали втората половина на стих 16 е част от отговора.

дадено от старейшините на Татнай, което той докладва на Дарий (виж стих 11), или собственото мнение на Татнай относно фактите. Може би последното е по-вероятно. Татнай вероятно не е знаел, че в продължение на няколко години преди втората година на Дарий работата е била спряна. Изглежда, че работата трябва да е напредвала бързо, иначе Татнай не би заключил, че настоящото състояние на напредък може би представлява повече от 15 години работа. Възможно е също така да е изминало значително време от подновяването на строителната дейност през втората година на Дарий.

17. Съкровищницата на краля. Разкопките показват, че са открити документи с религиозно значение или литературен характер са били съхранявани в храмови архиви или в дворци, а икономически и политически документи - в дворцови библиотеки. Многобройни големи архиви, състоящи се от хиляди клинописни плочки, са открити в разрушените места на древния свят.

Най-известният от тези архиви е така наречената библиотека на Ашурбанипал, открита в един от двореците му в Ниневия. Други държавни библиотеки или архиви са открити в царските дворци в Мари на централно поречие на Ефрат, в хетската столица Хатушаш (Богазкьой), в двореца Угарит (Рас Шамра), двореца на Ехнатон в Амарна и другаде. Дали царските съкровища са били съхранявани на същите места, все още не е сигурно, но е възможно това да е било така. Следователно, вероятно въз основа на достоверна информация Татнай е предложил претърсване на царската хазна за указа на Кир, за да се определи дали твърдението на евреите е вярно.

Във Вавилон. Мислейки, че декретът е издаден във Вавилон, Татнай предложил разследване на съхраняваните там документи. Вероятно нито евреите, които предложили претърсването, нито самият Татнай са знаели, че декретът действително е бил издаден в Екбатана, бившата столица на Мидия. Изглежда странно, че евреите не са успели да предоставят копие от документа, за да установят истинността на твърденията си. Възможно е враговете им, при изненадваща атака, да са откраднали и унищожили официалните им документи. Това би оставило евреите без никакви правни доказателства, чрез които да докажат правото си да възстановят Храма.

Трябва да се отбележи във връзка с това, че Татнай сигурно е създал благоприятно впечатление за искреността и добросъвестността на евреите. Той не е спрял работата, а им е позволил да продължат да строят, докато щателно разследване не определи валидността на твърденията им и настоящият цар не получи възможност да вземе решение.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 PK 573

2 PK 577, 579

5, 6 PK 578

ГЛАВА 6

1 Дарий, като намерил указа на Кир, издал нов указ за напредъка на сграда. 13 С помощта на враговете и по напътствията на пророците храмът е завършен. 16 Празникът на освещаването е празнуван, 19 и Пасхата.

1. Тогава Дарий. Молбата на Татнай, заместник-сатрап на „Отвъд реката“, беше изпълнена незабавното внимание на Дарий (гл. 5:17).

Издал е указ. За предпочитане „издал е заповед“, тъй като „указ“ не е бил необходим, за да се извърши търсене в кралските архиви за документа.

Къщата на книгите. Буквално „в къщата на книгите“, тоест кралската библиотека или архиви. Относно наблюдението, че „съкровищата“ са били съхранявани там, вижте гл. 5:17.

Във Вавилон. Татнай изглежда е получил впечатлението от евреите по време на своето посещение в Йерусалим, че оригиналният документ вероятно ще бъде намерен в царските архиви във Вавилон. Следователно той предложил Вавилон да бъде мястото, където трябва да се извърши търсенето (гл. 5:17). Дарий последвал това предложение и наредил търсене във Вавилон, което обаче се оказало безплодно.

2. Намерен в Ахмета. Когато документът, споменат в писмото на Татнай, не бил намерен, очевидно била издадена допълнителна заповед за разширяване на търсенето до царските архиви на другите персийски столици, Екбатана и Суза. Това показва искрено усилие от страна на царя и неговите служители да бъдат справедливи и да извършат задълбочено разследване, преди да вземат решение. Това поставя персите в най-благоприятна светлина. Те лесно биха могли да прекратят търсенето, след като не открият във Вавилон никакъв указ на Кир относно евреите. Като разширили търсенето до други места, където очевидно е било известно, че са депозирани официални документи от първата година на Кир, тези служители направили всичко възможно, за да стигнат до справедливо и безпристрастно заключение.

Ахмета е била старата мидийска столица. На староперсийски език се е наричала Хагматана и На гръцки, Екбатана. Днес градът се нарича Хамадан. Разположен в западните ирански планини, на 1829 м над морското равнище, персийските царе го превърнали в една от летните си столици. Вавилон, разположен в речната долина, ставал неприятно горещ през лятото. Сегашното население на Хамадан е повече от 100 000 души.

Фактът, че документът е намерен в Екбатана, а не във Вавилон, показва, че Кир е живял там, когато е издаден декретът. Връзката на този факт с датата на издаване на декрета вече е отбелязана в коментарите към гл. 1:1.

Свитък. Всички документи от периода на Персийската империя, които са били възстановени от района на Месопотамия и Персия са клинописните плочки. Поради климатичните условия, преобладаващи в тези земи, персийски записи, написани върху нетрайни материали като папирус или кожа, не са оцелели. Въпреки това, в Египет са запазени персийски документи върху папирус и кожа от този период, което доказва точността на направеното тук твърдение, че официалният указ на Кир е написан на свитък, а не на глинена плочка. Тъй като официалният, универсален език на Персийската империя е бил арамейски, както свидетелстват документите, намерени в Египет, може да се приеме за даденост, че указът на Кир е написан на арамейски.

3. Указ. Вижте гл. 1:1–4. Повърхностните разлики между това копие на указа и записаното в гл. 1:1–4 се дължат на факта, че това копие е било само за официално ползване, докато другото е било публикувано. Публикуваният указ съдържа разрешение за завръщане в Палестина, за възстановяване на Храма там и за събиране на пари за тази цел, но не споменавал решението на Кир да подкрепи издигането на Храма с публични средства (виж гл. 1:4). Копие на указа, което служило като директива за служителите на кралството, обаче ясно посочвало, че разходите трябва да бъдат покрити от царската хазна (гл. 6:4). В това копие са дадени точни спецификации относно методите на строителство.

Височината му. Цифрата, дадена тук за височината на новия Храм, е два пъти по-голяма от тази на Храма на Соломон, а ширината му е три пъти по-голяма (виж 1 Царе 6:2). Дължината на новата структура не е посочена; тази на Храма на Соломон е била 60 кубически метра. И все пак се казва, че новата сграда е „като нищо“ в сравнение с тази на Соломон (Агей 2:3), а онези, които са видели Храма на Соломон, са плакали, когато са видели основите на новата сграда, поради очевидната по-малка стойност на последната (Ездра 3:12; вж. РК 564). Не е невъзможно дължината на лакътя от указа на Кир да се различава донякъде от тази на евреите, макар че едва ли е възможно разликата да е била толкова голяма, че да се съгласува очевидното несъответствие между отбелязаните факти. По-разумно е да се смята, че Кир е дал разрешение за много по-голяма сграда, отколкото евреите действително са построили. Но с царска субсидия (виж гл. 1:4) е трудно да се помисли, че те биха се задоволили със структура, толкова по-долна от тази на Соломон. Възможно е размерите, дадени в указа на Кир, да са само за предната част на Храма, която е била с по-величествени пропорции от останалата част на сградата.

4. Ред нови дървени греди. Вижте на гл. 5:8.

Разходите. Вижте гл. 1:4 и 6:3.

5. Златните и сребърните съдове. Вижте гл. 1:7–11.

6. Татнай. Относно Татнай и другите мъже, споменати тук, вижте гл. 5:3, 6.

Бъдете далеч оттам. Възможно е авторът на официалния доклад, включен в Ездра 6 е съкратено или съгъстено писмото на Дарий и са дадени само основните му части – резюме на указа на Кир и потвърждаващия указ на Дарий. Първата важна точка от писмото на Дарий е предупреждение към служителите на сатрапията „Отвъд реката“ да не се намесват в работата в Йерусалим. Езикът на цялото писмо показва, че държавата е управляван от силен и решителен цар. Някои от указите на други персийски владетели, както са записани в Ездра и Естир, ясно разкриват колебание от страна на издаващите ги монарси.

8. Издавам указ. Дарий не се задоволил да изпрати копие от указа на Кир до Татнай, за да го информира за правото на евреите да продължат да работят по Храма. Той потвърдил предишния указ с нов свой, който надминавал дори щедрите разпоредби на предишния (виж гл. 1:7).

Разходи. Кир беше постановил възстановяването на Храма в Йерусалим да бъде субсидиран с публични средства (ст. 4). Тази част от указа вероятно никога не е била изпълнена (виж гл. 4:4, 5), защото самаряните изглежда са успели да осуетят добрите намерения на Кир. Когато Дарий научил от копието на указа на Кир, намерено в Екбатана, че на евреите е обещана финансова подкрепа, той вероятно попитал царския ковчезник колко пари са били похарчени за Храма, откакто е бил издаден първият указ. Раздразнението му при получаването на информацията, че досега не е платено или малко, се подразбира от силния език на писмото му до Татнай – „бъди

„далеч оттам“ (ст. 6), „оставете работата...“ (ст. 7), „за да не бъдат възпрепятствани“ (ст. 8), „без изключение“ (ст. 9) и особено заплахите в стих 11, в случай че този указ бъде игнориран.

Кир само бегло е определил източника на финансова помощ като „царския дом“ (ст. 4), което би могло да означава, че средствата е трябвало да идват от царската хазна, въпреки че всички публични пари са били разпределяни по преценка на царя. Дарий обаче е наредил разходите на мъжете, наети в Храма, да бъдат платени от сатрапа „отвъд реката“ от царския данък на провинцията. По този начин, вероятно, не е била наложена допълнителна тежест върху данъкоплатците.

Много съвременни коментатори се съмняват в автентичността на тази част от указа, заявявайки, че е немислимо един персийски цар да е толкова заинтересован от Храма на далечна и незначителна нация. Светската история обаче ни представя паралелни случаи. Това е била политиката на Кир не само по отношение на Храма в Йерусалим, но и по отношение на много други светилища (виж гл. 1:2). Съобщава се, че след завладяването на Египет, Камбиз, синът на Кир, почистил храма на Нейт в Саис, осигурил на жреците обичайните им доходи и го облагодетелствал с царски дарове – както са правили египетските царе преди това. Дори Антиох Велики дал на евреите големи дарове – вино, олио, тамян, пшеница и сол за жертвоприношения, както и пари за завършването на Храма („Древности“, хii. 3. 3), в знак на признателност за тяхната лоялност в началото на неговото царуване.

9. Телета, овни и агнета. Това бяха главните жертвени животни на евреите – по едно агне се изискваше всяка сутрин и вечер, още 2 в събота, 7 на всеки от големите празници и в началото на всеки месец и 14 всеки ден по време на Празника на шатрите. Това би било общо повече от хиляда в течение на една година. Овни и волове се добавяха към агнетата при по-тържествените поводи. Единственото друго обикновено жертвено животно беше „яре от козите“.

Пшеница, сол, вино и олио. Тези стоки са били необходими за „месните приноси“ с което се придружаваше всяка жертва за всеизгаряне (Изм. 29:40, 41; виж върху Лев. 2:13).

Според назначението. Това беше най-изключителна отстъпка към евреите да позволиха на свещениците си да определят размера на подкрепата, която трябва да получават от сатрапа. Дарий сигурно е бил уверен, че евреите няма да злоупотребят с неговата щедрост. Честността на мъже като Даниил, Мардохей, Ездра, Неемия и може би други несъмнено е направила дълбоко впечатление на монарсите, под чието ръководство са служили. Изглежда вероятно някои влиятелни евреи да са били наети в държавния отдел на Персийската империя. Ръката на един от тези мъже вероятно е участвала в подготовката на този указ на Дарий.

10. Молете се. Изискването добрата воля и щедростта на царя да бъдат отплатени с жертви и молитви от негово име е тясно свързано с вече споменатия надпис върху глинена бъчва на Кир (виж гл. 1:2). Там царят заявява, че е възстановил култа към вавилонските богове, за да могат вавилонците ежедневно да молят Бел и Набу да благословят него и сина му Камбиз с дълъг живот. Че евреите не са били против изпълнението на подобна молба, може да се заключи от практиката по времето на Макавеите да се принасят жертви от името на селевкидските царе (1 Мак. 7:33).

11. Обесен. Не обесване, както го познаваме днес, а набиване на кол, жестока форма на екзекуция, практикувана широко от асирийците. Много от техните релефи изобразяват набити на кол мъже, предимно пленени врагове. Известни са били два начина на набиване. Във всеки от тях - кол с остър връх.

беше поставен в земята. Жертвата, гола, след това беше нанизана на кол, като я пронизвали през тялото, или от седалището нагоре, или през гърдите.

Заплахи като тези, които Дарий е прикрепил към този указ, са често срещани в древността документи. В светлината на практиката на абсолютните владетели в древността, заплахите в този указ не изглеждат необикновени. Хората, които четат царски укази в древния Ориент, са свикнали с тях и често са били свидетели на тяхното изпълнение. Например, известният кодекс на Хамурапи съдържа около 250 реда проклетия срещу всеки, който би променил разпоредбите му. Дарий смятал, че неговият указ се нуждае от силен език. Самаряните се бяха показали умело в изкуството да се противопоставят на царските заповеди. Указът е имал за цел да ги сплаши и по този начин да ги възпре да причинят по-нататъшна вреда.

13. Татнай. Относно споменатите тук мъже вижте гл. 5:3, 6.

И те направиха бързо. Нямайки враждебност към юдеите, както е видно от техните Предишните им действия и писмото им до Дарий, Татнай и неговите съслужители не разкриват никакво нежелание да изпълнят царската заповед. Царската воля им е била съобщена с недвусмислени думи и те са започнали да я изпълняват с ревност. Отчасти бързото завършване на Храма трябва да се отдаде на тяхната добра воля. Това сигурно е наложило Татнай и свитата му да посетят отново Йерусалим и да направят проучване на финансовите нужди на евреите и броя на жертвените животни, считани за необходими за службата в Храма (вижте на стих 9).

14. Те преуспяха. Юдеите, които бяха преживели толкова много проблеми и разочарования през последните години, не можеха да очакват по-голяма или по-радостна изненада от посланието на новия указ на Дарий. Внезапно се изпълниха пророчествата на Агей, който им напомни, че техният Бог е собственик на сребро и злато и че ще бъде лесно за Него да осигури необходимите средства, за да завършат задачата, която бяха започнали с вяра (Агей 2:8). В деня, когато беше положена новата основа, Господ беше обещал: „От този ден ще ви благословя“ (Агей 2:19). Чудесно беше изпълнението. Всъщност, благословиите, които се очертаваха, сигурно са надхвърлили и най-смелите им надежди.

Другият пророк от онези дни беше попитал: „Кой е презрял деня на малките неща?“ (Захария 4:10)? Колко нещастни и жалки изглеждаха усилията им, когато започнаха за втори път да строят дома на своя Бог. Въпреки че бяха послушали пророците и бяха започнали да строят, в сърцата им имаше страх. Бяха обградени от врагове. Те обаче се бяха доверили на словото на пророка, който категорично заяви, че „ръцете на Зоровавел“, които бяха „положили основите на този дом“, трябва „и да го завършат“ и че по този начин ще познаят, че Господ на Силите го е изпратил при тях (Захария 4:9).

Артаксеркс. Някои по-стари коментатори, които идентифицираха Артаксеркс от гл. 4:7 като лъжливият Смердис, естествено идентифицира Артаксеркс от гл. 6:14 също като лъжливия Смердис. Но царят, споменат тук, е Артаксеркс I, и то по две причини: 1. Едва ли е възможно Смердис да е издал благоприятен указ, след като е бил враждебен – всичко това вътре 7-те месеца от неговото царуване. 2. Защото споменатият тук Артаксеркс е изброен по ред след Дарий. По времето на Ездра, Кир, Дарий и Артаксеркс вече са издали укази относно Храма и неговите служби. Изглежда има противоречие между твърдението, че указът на Артаксеркс е бил необходим за завършването на Храма, и твърдението в стих 15, че Храмът „е бил завършен“ по време на царуването на Дарий. Това очевидно противоречие може да бъде разрешено с разумното предположение, че разкрасяването на дома Господен от Артаксеркс (гл. 7:27) е било в много реален смисъл на думата последно

завършването на строежа на Храма. Следователно Ездра се чувствал оправдан да включи Артаксеркс като третия от тримата царе, чиито укази направили възможно възстановяването на Храма и на Йерусалим (виж гл. 7:27; 9:9).

Споменаването на цар Артаксеркс в този стих е доказателство, че книгата Ездра е написана не по времето на Зоровавел, а по времето на Ездра, вероятно по време на царуването на Артаксеркс.

15. Завършен. Дадена е точната дата на завършването на Храма, вероятно също денят на посвещението, описан в стихове 16–18. З Адар през 6-та година от царуването на Дарий I е бил около 12 март 515 г. пр.н.е., шест седмици преди Пасхата.

Възстановяването на Храма от момента, в който основният камък е бил положен за втори път (24 Кислев, 2-ра година на Дарий), до неговото завършване е отнело около 4 години и 3 месеца, около 2 години и 3 месеца по-малко от времето, необходимо на Соломон да построи своя Храм. Причината за тази разлика вероятно се крие във факта, че Соломон първо е трябвало да подготви равна повърхност, върху която да издигне различните сгради, принадлежащи към Храмовия комплекс, задача с немалък размер. Въпреки че настоящите подструктури на Храмовата зона в Йерусалим датират от времето на Ирод или по-късно, доколкото са видими, те разкриват огромните усилия, които трябва да са били положени от ранните строители, за да изградят фундаментна платформа, върху която да могат да бъдат издигнати Храмът и многобройните му помощни сгради. Когато изгнаниците се завърнали, те вероятно открили, че големи части от тази подструктура все още са достатъчно добри, за да се използват без скъпи и времеемки ремонтни дейности. Освен това сградите изглеждат са били по-малко сложни и многобройни, отколкото по времето на Соломон, и вероятно много по-малко пищно украсени (виж гл. 3:12). Също така, откакто е бил издаден първият указ, е било извършено известно строителство. Някои или всички тези причини може да са били причина за сравнително краткия период, необходим за построяването на втория храм.

Относно размера на новия Храм, броя на спомагателните сгради, тяхното разположение и външна форма, нямаме никаква информация. Храмът на Соломон, или може би идеалният храм на Езекиил (Езекиил 40–42), може да е послужил като образец за някои части. Че този Храм, подобно на Соломоновия, е притежавал спомагателни сгради, е видно от текстове като Ездра 8:29; Неемия 12:44; 13:4, 5, където се споменават определени стаи във връзка с Храма. В някои от тези помещения са се съхранявали храмови съкровища; други са служели като офиси за определени свещеници. Според 1 Мак. 4:38 Храмът е бил заобиколен от няколко двора.

16. Спазено е освещаването. Разказът за този празник на освещаването е кратък, съдържащ само информацията, че (1) това е бил празник на радостта, (2) са били принесени голям брой жертви и (3) храмовите служители, свещениците и левитите са извършвали службите, предписани от Моисеевия закон, от този ден нататък. Музиката несъмнено е играла важна роля в дейностите на деня на посвещението, тъй като е имало много пеене, свързано с подобни събития в по-ранни времена (вижте 1 Лет. 16:4–36; 2 Лет. 29:25–29).

17. Сто юнеца. Броят на жертвите, принесени по време на това освещаване службата е малка в сравнение с подобни служби, отслужвани по време на царуването на Соломон (1 Царе 8:63), Езекия (2 Летописи 30:24) и Йосия (2 Летописи 35:7). Стотици сега заемат мястото на хилядите, предлагани преди това.

Целият Израел. В стих 16 събранието е посочено като „израилтяните“. Авторът внимава да представи завърналите се изгнаници като „Израил“, а не просто като „Юда“ (виж гл.

2:70; 3:1; 4:3; 5:1). Броят на принесените в жертва козли е бил 12 (гл. 6:17), броят на племената в неразделеното царство. Можем да предположим, че представители на всяко племе са се завърнали със Зоровавел и следователно е било възможно да се счита възстановеният народ за

„Израил“ (виж Неем. 11:20; Йер. 50:4; Езек. 37:15–19; Зах. 8:13; Мал.

1:1). Въпреки това, по-голямата част от репатрираните изгнаници били от племената на Юда и Вениамин и съответно по-често били наричани „Юда“ (Ездра 4:1, 6; 5:1; Захария 8:15). Желаяйки да подчертае по-благородната и величествена гледна точка, да види в събранието остатъците от целия Божий народ, Зоровавел наредил тази тържествена жертва за грях от 12 козела, по един за всяко от племената. Ездра следвал същата процедура, когато пристигнал в Йерусалим с втората група изгнаници около 60 години по-късно (Ездра 8:35).

18. Свещеници в техните отделения. Завършването на новия Храм естествено е последвано от подреждане на служителите на Храма, съответстващо на първоначално направеното от Давид (виж 1 Лет. 23:6–23; 24:1–9). Това подреждане се основава на наредбите на закона относно съответните длъжности на двата ордена – свещеници и левити – както е посочено в книгата Числа (гл. 3:6–10; 8:6–26), но самите „курсове“ не са установени до времето на Давид.

19. Празнуваха Пасхата. Трябва да се отбележи, че в този стих авторът се връща към употребата на иврит и продължава на иврит до гл. 7:11. Фактът, че Ездра е написал части от книгата си на иврит, а части на арамейски, вероятно може да се обясни най-просто с факта, че и двата езика са били добре познати на евреите. Арамейският е бил езикът, общ за Персийската империя. На него са били писани официални укази.

В еврейската история са се празнували редица особено тържествени Пасхи, на които писателите на Библията са обръщали специално внимание. Такива са Пасхата, празнувана от Езекия след прочистването на Храма (2 Лет. 30), и тази, празнувана от Йосия след завършването на неговата реформа (2 Лет. 35). И двете Пасхи съпътстват възраждането на храмовото поклонение след период на отстъпничество. Ездра поставя в същата категория и Пасхата след освещаването на новия Храм.

Това не означава, че изгнаниците не са празнували Пасхата преди 515 г. пр.н.е., тъй като Ездра 3:5 съдържа информацията, че те са спазвали „всички определени празници Господни“ веднага щом са пристигнали в родината си. Тази първа Пасха след завършването на строежа на новия Храм обаче бележи пълното възстановяване на редовните религиозни обреди, донякъде прекъснати от времето на разрушаването на първия Храм.

Четиринадесети ден. Денят, определен от Мойсеевия закон (виж Изх. 12:6). Това е било около 21 април 515 г. пр.н.е.

20. Пречистени заедно. Преводът на стих 20, както е даден в KJV и RSV, вероятно е правилен, въпреки че редица коментатори защитават следното твърдение: „Защото свещениците се бяха очистили, а левитите бяха всички чисти, като един човек.“

Тези, които следват последния превод, вярват, че левитите са тези, за които се говори във втората половина на стих 20, че са заклали пасхата както за свещеници, така и за миряни, бидейки по-пълно осветени от свещениците. Такава ситуация е описана във 2 Лет. 29:34, където левитите по времето на Езекия са описани като по-правдиви по сърце от свещениците. Повечето преводачи обаче следват четенето на KJV. Това четене не прави разлика между свещениците и левитите, като твърди, че и двата класа храмови жертви...

служителите бяха еднакво подготвени за това тържествено събитие и представя свещениците и левитите, работещи заедно в клането на пасхалните агнета.

21. Отделиха се. След като спомена завърналите се изгнаници, Ездра тук говори за втора група израилтяни, участващи в празнуването на Пасхата. Това сигурно са били някои от „бедните на земята“, оставени от Навуходоносор през 586 г. пр.н.е. „за да бъдат лозари и земеделци“ (4 Царе 25:12). През дългите години на изгнание, когато свещениците и религиозните водачи са били във Вавилон, тези невежи, бедни хора изглежда са приели много езически практики. Изгнаниците са придобили нов религиозен опит в училището на скръбта под благотворното влияние на мъже като Даниил и Езекиил.

Съответно, те изисквали от онези, които не са били във Вавилон, да променят живота си, за да принадлежат към новата държава. Някои от споменатите тук може да са били чужденци, които са приели с цялото си сърце религията на евреите и са били приети в юдейската общност като равни. Както по времето на Изхода, е било предвидено всички, които са желали да се присъединят към Божия народ, да го направят.

22. Празник на безквасните хлябове. Той се е празнувал в продължение на една седмица, както се изисква от закон (Исх. 12:15; 13:7; Лев. 23:6). Относно духовното значение на празника виж 1 Кор. 5:8.

Цар на Асирия. Общоприето е, че тук се има предвид Дарий и е изненадващо да го открият наречен „цар на Асирия“. Вярно е, че персийските царе никога не са се наричали „цар на Асирия“, въпреки че от Кир до Ксеркс са носили титлата „цар на Вавилон“ в допълнение към другите си титли. Тъй като Вавилон е бил част от Асирия в продължение на векове, но накрая е заменил тази империя, окупирайки всичките ѝ предишни владения, е възможно името Асирия тук да се използва като синоним на Вавилония (вижте върху 4 Царе 23:29).

Според друго тълкуване, Асирия тук е просто обозначение за великата сила на Западна Азия, независимо дали по времето, когато е направено твърдението, тази сила може да е била Вавилония, Персия или някоя друга сила. Подкрепа за това мнение се намира в наскоро открити документи от междузаветния период, в които селевкидските царе са наречени асирийци.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 2 РК 579

3-5РК 558

7-10, 12РК 579

8-12РК 598; ТМ 203

14 DA 233; GC 326; РК 607, 698

14-17, 19РК 596

ГЛАВА 7

1 Ездра отива в Йерусалим. 11 Благодатното поръчение на Артаксеркс към Ездра. 27 Ездра благославя Бога за Неговата благосклонност.

1. След тези неща, авторът прави ясно разделение между първата и втората част на книгата посредством израз, който не се използва никъде другаде в книгата... Ездра. Действителният интервал от време между събитията, описани в гл. 6 и гл. 7, изглежда е бил почти 58 години – от пролетта на 515 г. пр.н.е. (виж гл. 6:15) до ранните месеци на 457 г. пр.н.е. (виж гл. 7:7).

Артаксеркс. За изписването на името на царя вижте Допълнителна бележка към Глава 4. Според мнозинството консервативни учени, този коментар твърди, че споменатият тук Артаксеркс е Артаксеркс Лонгиман, който е царувал от 465 до 423 г. пр.н.е.

За обобщение на доказателствата в полза на това мнение вижте Допълнителна бележка в края на тази глава.

Ездра, син на Серая. Ездра вероятно е бил праправнук на Серая. В На езика на библейските писатели всеки потомък е „син“ и всеки прародител е „баща“. Христос е „синът на Давид“, а Давид е „синът на Авраам“ (Матей 1:1). Йорам „родил Озия [Озия]“ (Мат. 1:8), неговия праправнук (виж 1 Лет. 3:11, 12, където е използвано другото име на Озия, Азария). Ездра вероятно пропуска имената на баща си, дядо си и прадедо си, които не са били забележителни, и твърди, че произхожда от Серая, последният първосвещеник, служил в Соломоновия храм (4 Царе 25:18).

Азария, бащата на Серая, е споменат само в родословния списък на 1 Лет. 6:13, 14 и в Ездра 7:1, но бащата на Азария, Хелкия, несъмнено е първосвещеникът по времето на Йосия (4 Царе 22:4–14; 2 Лет. 34:14–22).

5. Синът на Аарон. В стихове 1–5 Ездра проследява родословието си до Аарон, първият първосвещеник. Сравнението с генеалогичния списък, предоставен в 1 Лет. 6:3–15, показва, че Ездра е пропуснал шест имена между Азария и Марайот от стих 3, които се намират в 1 Лет. 6:7–10, и друго име (Мерайот) между Садок и Ахитув от стих 2 (виж 1 Лет. 9:11). Съкращаването на родословия чрез пропускане на маловажни имена е била често срещана практика сред евреите. Забележителен пример е пропускането на няколко имена в родословието на Христос от Матей (виж върху Мат. 1:5, 11, 15, 17).

Въпреки че Ездра бил потомък на Аарон и следователно принадлежал към първосвещеническото семейство, той самият не бил първосвещеник, а само „свещеник“ (Ездра 7:11, 12; Неемия 8:2).

6. Ездра се изкачи. Вижте гл. 2:1, където същият израз „изкачи се“ е използван по отношение на първата група завърнали се изгнаници.

Готов. Евр. махир, дума, използвана също в арамейски и египетски език за обозначаване на умел, бързо пишещ писар. В папирусите от Елефантина Ахикар се нарича „мъдър и сръчен писар“ и използва същата дума махир. По този начин той искал да покаже, че е не само писар, но и учен човек. В Египет, където махир се е превърнало в професионално звание за опитни писари, такъв човек е бил висококвалифициран във всеки етап от светското обучение. Ездра обаче използвал талантите си в сферата на религията, като бил учен „в закона на Моисей“. Вижте стих 11.

Което е Господ Бог. Характерно за благочестието на Ездра е никога да не забравя, че законът не е просто човешки кодекс, даден от земен законодател, а пряк, божествен дар – „законът Господен“ (ст. 10), „думите на заповедите Господни и на Неговите повеления към Израил“ (ст. 11) и „законът, който Господ беше заповядал чрез Моисей“ (Неем. 8:14).

Цялата му молба. Ездра беше направил благоприятно впечатление на царя и беше спечелил неговото уверение. Как е постигнато това, не е известно.

7. Израилевите деца. Тук се споменават същите шест класа колонисти, завърнали се под ръководството на Ездра, които според по-ранния разказ (гл. 2:70) са придружили Зоровавел. Редът на споменаване е почти, но не съвсем същият.

Седмата година на Артаксеркс. Ездра вероятно е броил 7-мата година на Артаксеркс според еврейския обичай, т.е. според еврейската гражданска календарна година, която е започвала през есента (виж том II, стр. 110, 112, 138, 140). Седмата царска година на Артаксеркс I е започнала през есента на 458 г. пр.н.е. и е завършила през есента на 457 г., според таблицата на страница 108 от този том. За обяснение на тези дати и тези от стихове 8 и 9 вижте стр. 100–100. 103 от този том.

8. Той дойде в Йерусалим. От стих 9 става ясно, че първият ден от първия месец (Нисан) на религиозната година е бил избран за начало на пътуването. Това не е изненадващо, тъй като сухият сезон обикновено се е използвал за такова пътуване, такова, което на керван са били необходими няколко месеца, за да завърши. По подобен начин всички военни кампании са започвали през пролетта. Денят на тръгване, според еврейския календар на стр. 108, най-вероятно е бил 27 март 457 г. пр.н.е. Времето, прекарано по пътя, е било близо четири месеца. Изгнаниците пристигнали в Йерусалим на първия ден от петия месец (Ав), или приблизително на 23 юли 457 г. пр.н.е. Фактът, че на групата на Ездра са им били необходими четири месеца, за да стигнат до Йерусалим, на пръв поглед изглежда дълго време, но не бива да се забравя, че керван като неговия сигурно е направил редица продължителни почивки, една от които е записана в Ахава (гл. 8:15). Дневникът на похода на армията на по-младия Кир от Ефес до Кунакса близо до Вавилон предоставя действителен запис на такова пътуване. Въпреки че Кунакса е била достигната за 91 дни марш, цялото пътуване, включително дните за почивка, е отнело около половин година (Ксенофонт Анабасис, ii. 1. 6). Следователно не е нужно да се изненадваме, че пътуването на Ездра е отнело четири месеца. Известно забавяне почти сигурно е било причинено от опасностите на прехода (виж гл. 8:31). Що се отнася до вероятния маршрут, виж гл. 2:68.

9. Добрата ръка. Специалната божествена благосклонност, за която се говори тук, вероятно включва царски отговор на молбата на Ездра (виж стих 6) и избавление от врагове, които са възнамерявали да нападнат кервана по пътя (виж гл. 8:21–23, 31).

10. Подготви сърцето си. Ездра беше посветен човек. Целта и амбицията на живота му беше да познаваш Божията воля, да сътрудничиш с Бога и да учиш другите да правят същото. Това беше човекът, когото Бог сега призова да извърши специално дело.

11. Свещеникът. Родословието на стихове 1–5 предполага, че Ездра е бил свещеник, но стих 11 предоставя единственото конкретно твърдение за този факт. Неемия също така определя Ездра по този начин (гл. 8:2, 9).

Писарят. Тук за първи път думата „софер“ се използва в новозаветния смисъл на „граматеус“ – „писар“, което означава човек, обучен в тълкуването на Писанията. Ездра стои начело на редица известни еврейски учени, които по времето на Христос включват мъже като Хилел и Гамалиил, които евреите смятали за достойни наследници на Ездра.

12. Цар на царете. Самият указ е цитиран в стихове 12–26, написан точно на арамейски както е издаден от персийската канцелария. Той е тясно свързан по форма и съдържание с документите, открити в гл. 4 до 6, и сега, след откриването на подобни документи в Елефантина, е признат за автентичен дори от най-критичния учен. „Царе на царете“ е била призната титла на персийските монарси и се среща във всеки персийски надпис със значителна дължина. Титлата е използвана за първи път от асирийски царе, които по този начин изразяват факта, че управляват много васални царе, които задържат на съответните си тронове в завладените земи. По-късно титлата е поета от вавилонските царе (виж Дан. 2:37), а след това и от персийските царе, когато те стават господари на света.

Свещеникът Ездра. Интересно е да се отбележи, че в указа не се използва обикновената арамейска дума kumra', „свещеник“, а заемката kaḥen, взета от еврейската kohen. В арамейски документи от Елефантина, писателите също правят ясно разграничение между езически жреци, за които са използвали обикновената арамейска дума kumra', и

истински свещеници на Бога, които те обозначаваха с думата „кахана“. Употребата на тази дума в документа от Ездра 7 следователно показва, че декретът, макар и одобрен и издаден от царя и от негово име, е съставен от евреин в императорската канцелария. Други доказателства, открити в този декрет, сочат в същата посока.

Писар, който е написал закона на небесния Бог. Арамейски, сафар дата ди-ела шемая.

Правилно обяснение на тази титла е направено през 30-те години на миналия век от Х. Х. Шедер.

Въз основа на аналогични титли той показва, че това обозначава висш служител в персийската канцелария, отговарящ за делата, отнасящи се до „закона на небесния Бог“.

Съответно, Ездра бил репортер по еврейските религиозни въпроси в персийското правителство.

По подобен начин откриваме, че в по-късното партско и сасанидско управление главата на

еврейското население (реш галута', „началник на изгнаниците“) понякога е сред най-висшите

държавни служители. Неемия 11:24 също свидетелства за съществуването на такава длъжност по

времето на Артаксеркс I. Не можем да кажем как Ездра е получил това назначение, но е очевидно,

че назначаването на тази длъжност би го направило най-влиятелния евреин във Вавилон.

Това, че той е използвал влиянието си в интерес на своя народ, се доказва от съдържанието на указа.

Съвършено. Арамейският език има само думата gemig, която означава „завършен“, и

повечето учени я считат или за съкратена формула, указваща края на документ, или за дума,

означаваща „издаден“. В първия случай думата „мир“ трябва да бъде добавена, както е

направил KJV, но второто тълкуване счита текста за завършен такъв, какъвто е.

И в такова време. Вижте гл. 4:17.

13. Всички те от народа. Указът на Артаксеркс е толкова широк по обхват, колкото и

прокламацията на Кир (гл. 1:3) и дава разрешение не само на евреите, но и на всички

израилтяни от всяко племе да придружат Ездра до Йерусалим. Това, че израилтяни от всички

племена действително са се изкачили до Йерусалим по този случай, се подразбира от

споменаването на „дванадесет юнеца за целия Израел“, които онези, които се завърнаха с Ездра,

принесоха при пристигането си на „Бога на Израел“ (вижте гл. 8:35).

14. Седем съветници. В Естир 1:14 седемте съветници се появяват като седем князе, които

„виждали лицето на царя“ и „седели първи в царството“. Досега не са открити надписи, които да

обясняват по-подробно функциите на тази група. Предполага се, че това се отнася до главите на

седемте големи персийски семейства, които според Херодот (iii. 84) са имали привилегии,

надхвърлящи тези, с които се ползват други семейства, включително правото на неограничен

достъп до царското присъствие.

Законът на твоя Бог. Задачата на Ездра включваше задължението да проведе

разследване на религиозните условия в провинция Юдея. За тази цел, разбира се, Божият закон

щеше да бъде направен стандарт. Думите относно закона често са били разбирани от

критично настроените учени като предполагащи, че Ездра е авторът или поне редактор на посочения

закон. Че това мнение е неправилно, може да се види от стих 25, който показва, че този закон вече

е бил добре познат на палестинските евреи преди пристигането на Ездра. Следователно е

очевидно, че „законът на твоя Бог“ е книга или книги, които вече са били притежание на Ездра,

а също и на евреите в Палестина. Характерът на този закон, вече познат на евреите от Вавилон и

Палестина, е разкрит в Неемия 8.

15. Среброто и златото. Финансовите дела заемат изключително важна роля в този декрет. Даренията, които Ездра бил натоварен да занесе в Йерусалим, дошли от три източника – царят и неговите съветници, дарения, събрани сред нееврейски приятели в сатрапията Вавилония, и доброволни дарения, направени от евреи, живеещи извън Палестина (ст. 16). В древността прехвърлянето на големи суми пари се е извършвало чрез добре защитени кервани. Пътните пътища никога не са били защитени от разбойници и колкото по-голям е бил паричният превод, толкова по-голяма е опасността да бъде заловен. Йосиф Флавий разказва („Древности“)

xviii. 9. 1) че даровете, ежегодно изпращани в Йерусалим от Вавилон по римско време, са били ескортирани от голям брой въоръжени мъже.

Чието обиталище. Тази фраза е подобна, но не идентична, на използваната от Кир в гл. 1:2, 3. Това не означава непременно, че Артаксеркс е смятал Бога на евреите за местно божество, а просто, че местоположението на Неговия храм е било в Йерусалим. Ако евреин като Ездра е бил действителният автор на този указ, който след това е бил одобрен от Артаксеркс (виж ст. 12), той естествено би използвал фразеология като тази.

17. Купувайте бързо. Вместо това, „купувайте разумно“ или „с цялото си старание“ (RSV). Артаксеркс не се интересувал колко бързо трябва да бъдат похарчени парите, а колко добре. Основната цел на парите, изпратени от Ездра, била да се поддържа еврейският ритуал (виж гл. 6:9, 10).

18. Каквото се стори добре. Останалата част от парите трябвало да се изразходва за каквото и да е начин, по който Ездра, действайки под божествено ръководство, можеше да управлява. По този начин Ездра беше свободен да използва толкова пари, колкото сметне за разумно, за цели, които сметне за необходими, без да иска специално разрешение всеки път. По този начин декретът му даваше правото да използва пари за неща като ремонтни дейности на Храма или за възстановяване на стената. По времето, когато е бил написан декретът, Ездра може би е смятал тази свобода на действие за желателна. По-късно, когато самаряните проявили враждебност, той може би е съжалявал, че в декрета не са споменати конкретни цели, които е трябвало да бъдат финансирани с царските средства.

19. Съдовете също. Не изглежда това да са били свещени съдове, първоначално принадлежащи на първия храм, като тези, които Кир е поверил на Зоровавел. По-скоро изглежда, че те са били част от доброволния принос (ст. 15), в който са ясно включени (виж гл. 8:26–28). Може би съдовете, изпратени със Зоровавел, са се оказали твърде малко за големите празници. Има паралели в древната история, на царе, изпращащи скъпи съдове като подаръци на други царе или на храмовете на съюзнически народи. Следователно дарът на Артаксеркс в никакъв случай не е бил необичаен.

20. Каквото и да е повече. Тук гъвкавостта на указа става очевидна. На Ездра е предоставен неограничен достъп до царските приходи на провинция Юдея, които да бъдат използвани за всякакви цели, свързани с Храма. В рамките на ограниченията, посочени в стих 22, Ездра сам е решил какво да се направи.

Царската съкровищница. Не царската съкровищница в Суза или Персеполис, където се е съхранявал данък от различните провинции, а местната съкровищница на Юдея, към която евреите са правили паричните си преводи и от която Ездра вече е бил упълномощен да тегли.

21. Всички ковчежници. „Указът“, включен в пълномощното на Ездра, вероятно е бил изпратен отделно до царския ковчезник, пребиваващ в Юдея, и до онези в кабинета на сатрапа, които са се занимавали с финансовите въпроси на тази провинция. Едва ли е било намерението на Артаксеркс Ездра да изисква приходите от провинции като Самария или Амон, чиито жители са били врагове на Юдея. Арамейската титла, преведена като „ковчезник“, се появява и върху предмети от Персеполис.

Ездра ... книжникът. Относно официалната титла на Ездра вижте стих 12.

22. До сто таланта сребро. Според теглото на лекия вавилонски талант, това би било 3013 кг. или 3,32 тона. Освен това, Ездра можел да изисква 100 кора пшеница (22 000 литра или 624 бу.) и 100 бата (2200 литра или 581 галона) вино и масло.

Във вавилонските договорни таблички маслото и виното обикновено се съхраняват в „делки“, чийто капацитет не е известен. Цените на виното варират от един до осем шекела за делва, в зависимост от качеството на виното и сезона на годината. Сравнете том I, стр. 169.

Реквизицията до ковчежника за пшеница, вино, олио и сол изглежда странна днес, но е била достатъчно естествена в персийската система, където данъчното облагане е било частично в натура и всяка провинция е била длъжна да превежда на царския двор най-отбраната част от продукцията си. Вино, царевица, зехтин и сол се произвеждали в изобилие в Палестина, която била „земя на зърно и вино, земя на хляб и лозя, земя на зехтин и мед“ (2 Царе 18:32), а в района около Мъртво море изобилствала със сол.

23. Гняв срещу царството. В седмата година на Артаксеркс I имаше „гняв“ срещу царството“ на Персия от най-сериозен характер. Египет се е разбунтувал срещу персите около 463 г. пр.н.е. и през следващата година, с помощта на атиняните, е прогонил последния персиец от страната. Към края на 459 г. е направен неуспешен опит да се принуди Атина да отзове войските си. През 458 г. Артаксеркс решава да се опита да си върне въстаналата страна. Скоро след това той издава този указ, с който разрешава експедицията на Ездра към Йерусалим. Историята записва, че от 457 г. пр.н.е. нещата вървят добре за персите в Египет. Мемфис е възвърнат през същата година, а през 456 г. атинските войски са окончателно победени и провинция Египет е възстановена.

И синовете му. Когато Артаксеркс се възкачил на трона, той бил още съвсем млад и не е известно колко синове е имал на седмата си година. В крайна сметка броят им достигнал 18 (Ctesias Excursus Persika 44).

24. Ние удостоверяваме. По-старите коментатори са виждали в местоимението „ние“ или множествено число на величие, все още често използвано от кралските особи и може би сравнимо с редакционното „ние“, или индикация, че Артаксеркс тук включва синовете си. И двете гледни точки обаче са неправилни. По-доброто разбиране на арамейския език показва, че подлогът на деятелното причастие „удостоверявам“ или „уведомявам“ е неопределен и че фразата трябва да се преведе в страдателен смисъл „вие сте уведомени“.

Това няма да бъде законно. Относно трите данъка, споменати тук, вижте гл. 4:13. Документални доказателства разкриват, че египетското свещенство е било освободено от данъци през по-голямата част от историята си (вижте Бит. 47:22). Въпреки че няма документални доказателства, потвърждаващи същия обичай в Персия, фактът, че тази привилегия е била предоставена на персонала на еврейския храм, предполага, че персийското свещенство също е било освободено от данъци. Ездра едва ли би осигурил подобна помощ за свещениците на своя народ, ако персийското свещенство не се е ползвало с подобни привилегии.

Че политиката за освобождаване на свещениците от данъци не е без аналог дори в Времето на персите може да се види от гръцки надпис, в който Дарий I порицава някой си Гадат за това, че е пренебрегнал царската политика, като е изискавал „данък от свещените земеделци на Аполон“. Антиох Велики също е предоставил подобни привилегии на еврейското свещеничество („Йосиф Флавий, Древности“, xii. 3. 3).

25. Магистрати и съдии. Заключителната част на указа (ст. 25 и 26) упълномощава Ездра да реорганизира съдебната система на Юдея и да бъде отговорен за всички бъдещи назначения на съдебни служители в тази провинция. Думата шафетин, „магистрати“, е

просто арамейски еврейски еквивалент на думата, преведена като „съдии“. Думата не е открита в нееврейски документи, написани на арамейски, но коренният ѝ глагол се появява в еврейски записи, намерени в Елефантин. Употребата му в указа на Ездра 7 е още едно доказателство, че евреин, говорещ еврейски, вероятно Ездра, е отговорен за формулировката на този документ.

Отвъд реката. Вижте Ездра 4:10. Че юрисдикцията на Ездра не е била предназначена да обхваща цялата област „отвъд реката“, е видно от допълнителното обяснително изречение „всички, които познават законите на твоя Бог“. То определя юрисдикцията на Ездра само върху еврейската част от населението, включително еврейските прозелити.

Учете ги. Ездра, който вероятно е бил отговорен за формулировката на указа, сигурно е знаел нещо за духовните условия, преобладаващи в Юдея, което го е убедило в необходимостта от наставляване на завърналите се изгнаници в Божия закон. Знаейки, че личното му убеждение по въпроса може да няма голяма тежест сред ръководството в Юдея, той е получил царско разрешение за тази работа, за да не се изкушат евреите да пренебрегнат този аспект от неговата програма за реформи. Че инициативата за тези разпоредби в указа е дошла от Ездра, се подразбира в стихове 6, 28.

26. Нека се изпълни присъдата. Накрая, Ездра бил упълномощен да прилага закона, с правомощието да глобява, затваря, изгонва или екзекутира нарушителите, както сметне за правилно. Тези правомощия винаги са били поверени от персите на гражданските администратори на провинциите, които управлявали като автократи в съответните си територии, отговорни единствено пред царя. Предоставянето на такива широкообхватни отговорности на Ездра показва, че Артаксеркс не го е смятал само за религиозен водач. Той е бил натоварен със светска власт над всеки клон на администрацията на провинция Юдея, с изключение може би на този на финансите.

27. Благословен. След като цитира важния документ на арамейски, езикът, на който е бил издаден първоначално, Ездра сега продължава на иврит, което продължава без прекъсване до края на книгата. Като истински Божий човек, той изразява благодарност за отговорената молитва.

Разкрасете къщата. Благодарственото слово на Ездра показва, че Артаксеркс е дал разрешение за по-нататъшни строителни дейности във връзка с Храма. Не е известно дали тази работа се е състояла само от декорации или е включвала и сгради. Този текст несъмнено обяснява защо Ездра е включил Артаксеркс сред царете, чиято „заповед“ е довела до построяването на Храма (виж гл. 9:9 и върху гл. 6:14).

28. До мен. Много съвременни коментатори смятат, че само онези части от книгата Ездра, които са написани в първо лице единствено число, могат да бъдат приписани на Ездра, а онези части, които се отнасят до Ездра в трето лице единствено число, са написани от някой друг (виж гл. 7:1–11; 10:1). Внимателното изучаване на древни документи обаче показва, че промяната на местоименията не е доказателство за промяна в авторството. Примери могат да бъдат дадени от египетски (историята на Синухе, виж върху Изх. 2:15), асирийски (Анали на Саргон II), арамейски (историята на Ахикар), еврейски (Дан. 4) и гръцки (Тукидид) документи, в които се появява същата особеност. Дори в някои съвременни литературни произведения писателите внезапно преминават от първо към трето лице или обратно, както е показал Кител.

Пред царя. Вижте стих 15. Ето още едно доказателство, че Ездра се е явил пред Артаксеркс и неговият кабинет като молител (виж също ст. 6). Въпреки че трябва да се предположи, че тактът и мъдростта на Ездра са били причина за голяма част от успеха, който е увенчал усилията му, особено в получаването на указа, ръката на Провидението го е водила стъпка по стъпка.

Той открито призна, че успехът му се дължи на Божията доброта и че Бог е действал върху сърцата на царя и владетелите, пред които се е явил.

ДОПЪЛНИТЕЛНА БЕЛЕЖКА ПО ГЛАВА 7

До последните години на 19-ти век евреи и християни смятали Артаксеркс от книгата Ездра за първия персийски цар, носещ това име. Гърците го наричали Артаксеркс Лонгиман (което означава „дълга ръка“) и царувал от 465 до 423 г. пр.н.е. От 1890 г. обаче ситуацията се променя значително. През тази година белгийският учен А. ван Хунакер публикува първото си изследване върху хронологичния ред на Ездра и Неемия, като пледира за обръщане на традиционния ред и се опитва да направи Ездра един от наследниците на Неемия. Това е гледната точка за наследниците на Неемия.

Тази гледна точка е спечелила много последователи в научния свят. Броят на тези, които обръщат традиционния ред, сега е приблизително равен на броя на тези, които все още се придържат към него. С оглед на важността на този въпрос, особено по отношение на пророчеството от Дан. 9:24–27 и точното му датиране, тук е даден по-подробен анализ на проблема.

Учените, които вярват, че Ездра е последвал Неемия, могат да бъдат групирани както следва: (1) тези, които датират събитията от Ездра 7 в последните години от управлението на Артаксеркс I, обикновено в 37-ата му година от царуването (427 г. пр.н.е.) , вместо в 7-ата, както е в библейския текст, и (2) тези, които отнасят похода на Ездра към 7-ата година от управлението на Артаксеркс II (405/04–359/58 г. пр.н.е.).

Възгледите на първата група не се нуждаят от обсъждане в този коментар, тъй като те не представляват нищо повече от предполагаема поправка на текста, която отхвърля датата, дадена в Ездра 7, и я замества с друга. По-голямата част от учените, които вярват, че дейността на Ездра в Йерусалим е последвала тази на Неемия, принадлежат към тази първа група.

По-впечатляващи са аргументите на учените, принадлежащи към втората група. Те посочват, че Библията не посочва кой от тримата Артаксеркс в историята се има предвид в Ездра 7 и че не нарушават библейския запис, като поставят събитията от Ездра 7 и 8 в 7-мата година на Артаксеркс II, вместо в 7-мата година на Артаксеркс I.

Тъй като всеки изучаващ Библията ще признае, че записаните събития не винаги са представени в хронологичен ред, човек няма право априори да отхвърля гледна точка, която определя Ездра 7-10 като време след събитията, описани в Неемия. Внимателното проучване на всички доказателства е от съществено значение за валидно решение по въпроса.

Като начало е уместно да се запита какви са причините, поради които учените са изоставили Дълго време се е смятало, че Ездра е дошъл в Йерусалим през 7-мата година от управлението на Артаксеркс I, а Неемия през 20-тата година от управлението на същия цар. От многобройните аргументи, изтъкнати в полза на обръщането на традиционния ред, само пет са от особено значение. Те твърдят:

1. Че Неемия знае малко за Ерза. Ако Ездра е дошъл в Йерусалим, въоръжен с обширни административни, религиозни и съдебни правомощия, както подсказва Ездра 7, защо той не играе по-важна роля по времето на Неемия? Вярно е, че Ездра е споменат като четец на закона (Неемия 8:1–6, 9) и като един от водачите на двата процесии хора при освещаването на стената (Неемия 12:36), но неговите дейности са напълно засенчени от тези на Неемия. Ако, от друга страна, той е бил сравнително млад свещеник от Ааронов произход по времето на Неемия, е било съвсем естествено той да бъде четец на закона, но без важно място в гражданската администрация. По-късно, вероятно, той е спечелил вниманието на персийския цар и е бил изпратен в Юдея с обширните правомощия, изброени в Ездра 7.

2. Че Неемия мълчи за изгнаниците, завърнали се с Ездра. В стремежа си да презасели столицата на страната, Неемия преглежда преброяването на различните групи, завърнали се със Зоровавел почти век по-рано (Неемия 7), но изглежда напълно игнорира онези, които според Ездра 7 и 8 са се завърнали само 13 години по-рано, ако завръщането на Ездра се е състояло през 457 г. пр.н.е. Ако обаче Ездра е дошъл с около 5000 или 6000 души по времето на Артаксеркс II, Неемия би могъл да базира своите мерки за презаселване на единственото налично преброяване, това на Зоровавел.

3. Че Ездра намира комисия, учредена от Неемия. Когато Ездра пристигнал в Йерусалим, той предал съкровищата, поверени му от Артаксеркс, на четирима левити, които очевидно отговаряли за фондовете на Храма (Ездра 8:33). Неемия съобщава, че по време на втория си мандат той назначил комисия от четирима души над съкровищниците (Неемия 13:13), което предполага, че подобна институция не е съществувала преди неговото време. Следователно се заключава, че Ездра трябва да е пристигнал в Йерусалим след като комисията е била създадена, т.е. след първото управление на Неемия.

4. Че стената е била построена преди пристигането на Ездра. Ездра изразил благодарността си към Бога за това, че е дал „стена в Юда и в Йерусалим“ (Ездра 9:9), която очевидно е била завършена съвсем наскоро. Неемия обаче открил само руини и трябвало да възстанови стената през първата година след пристигането си в Йерусалим.

5. Че първосвещеникът Йоханан е принадлежал към по-късно поколение. Йоханан обикновено е цитиран като главен свидетел в полза на гледната точка, че Ездра е следвал Неемия. Йоханан, синът на Елиасив, е един от последните сановници, вероятно първосвещеници, споменати в книгата на Неемия (Неемия 12:22, 23). Тъй като Елиасив е бил първосвещеник по време на Неемия (Неемия 3:1, 20, 21; 13:4, 7), Йоанан, който е бил или негов син, или внук (Йоада е поставен между Елиасив и Йоанан в Неем. 12:22), е принадлежал на по-късно поколение. Това заключение е в съответствие с факта, че Йоанан е споменат в еврейски документ като първосвещеник през 410 г. пр.н.е. Сред папирусите от Елефантина (виж стр. 79–83) се намира писмо, написано на 25 ноември 407 г. пр.н.е. (според персийския календар) и адресирано до Бигвай, персийския управител на Юдея. В това писмо се посочва, че авторите са писали три години по-рано до „Йоханан, първосвещеника, и неговите колеги, свещениците, които са в Йерусалим“ (издание на Каули, № 30).

Освен това, Йоханан, синът на Елиасив, е имал стая в храма в Йерусалим, когато Ездра пристига в този град (Ездра 10:6). Ако Ездра е дошъл в Йерусалим през 457 г. пр.н.е. и е намерил Йоханан да притежава стая в храма, последният трябва да е бил свещеник, изпълняващ длъжността, на поне 20 години (виж Ездра 3:8), вероятно много по-възрастен. Ако, според споменатия папирус, Йоханан е бил първосвещеник през 410 г. пр.н.е., по това време той трябва да е бил на поне 67 години, а тъй като неговият наследник Ядуа (Неемия 12:11, 22) е бил първосвещеник, когато Александър Велики е пътувал през Палестина (332 г. пр.н.е.; виж Йосиф Флавий, Древности, xi. 8. 4, 5), 78 години по-късно Ядуа трябва да е бил на около 100 години.

Тези, които твърдят, че Неемия е предшествовал Ездра, заявяват, че очевидната трудност на Твърдението, че Ядуа е функционирал като първосвещеник на 100-годишна възраст, може да се разреши, като се предположи, че Ездра е пристигнал в Йерусалим при Артаксеркс II (405/04–359/58 г. пр.н.е.). Тогава може да се каже, че Йоханан става първосвещеник малко преди 410 г. пр.н.е., като наследник на Йоада, син на Елиасив, съвременник на Неемия. Ако приемем, че Йоханан е бил на около 30 години през 410 г., той би трябвало да е навършил 43 години, когато Ездра е пристигнал в Йерусалим през 7-мата година от управлението на Артаксеркс II и по този начин е имал длъжност в Храма, която Ездра е можел да използва (Ездра 10:6). Ако предположим допълнително, че Ядуа е роден в края на живота на Йоханан,

може би когато Йоханан е бил на 40 години, той е щял да е навършил около 70 години по време на посещението на Александър.

Това са петте най-важни аргумента, които учените излагат в полза на обръщането на традиционната последователност на походите на Ездра и Неемия. Тези аргументи ще бъдат разгледани от гледна точка на традиционната последователност Ерза-Неемия.

1. Позицията на Ездра по времето на Неемия е била нормална. Ездра пристига в Йерусалим през 457 г. пр.н.е. въоръжен с големи правомощия, но не като управител като Неемия 13 години по-късно. Ездра е спечелил благоволенieto на царя, който му разрешава да се върне в Юдея и да реорганизира съдебната система според еврейските закони (виж Ездра 7:26). Той също така получава големи финансови помощи и очевидно правото да укрепи града. По време на бунта на Мегабиз, сатрап на „Отвъд реката“ (виж стр. 62), към която принадлежи провинция Юдея, самаряните може би са се възползвали от възможността да общуват директно с царя, уверявайки го в собствената си лоялност, но същевременно обвинявайки евреите в зловещи намерения при възстановяването на градската им стена. Артаксеркс, колеблив по природа и опортюнист, може би е приел с благодарност декларацията на самаряните, надявайки се, че тяхната лоялност ще създаде трудности на бунтовния Мегабиз в собствената му сатрапия, и е позволил на самаряните да спрат възстановяването на йерусалимската стена. Недоволни само с това да спрат дейността на евреите, самаряните може би са разрушили части от нея и са изгорили някои порти (вижте върху Неемия 1:3).

След помирението между Мегабиз и Артаксеркс, нормалните отношения със сатрапията „Отвъд реката“ били възстановени и Неемия чул от брат си (виж върху Неемия 1:2) какво се е случило в Юдея по времето, когато връзките с тази провинция били прекъснати. Тогава Неемия поискал от царя, чието благоволение се ползвал, да бъде изпратен в Йерусалим с пълномощие да възстанови стената (Неемия 1 и 2).

Въпреки че Неемия получил пълномощие да възстанови стената, той действал с изключителна предпазливост при пристигането си в Йерусалим, напълно осъзнавайки силата и упоритостта на враговете си. Първоначалната му потайност (Неемия 2:12–16), заедно с решителността, с която по-късно се сблъсквал с противопоставянето на работата си, показва колко добре е бил квалифициран да изпълни задачата, с която Ездра бил ангажиран, но му било попречено да я завърши.

Поради тази причина Ездра може би е сметнал за разумно да остане на заден план, докато работата приключи. на стената беше завършена. Ездра може също да е бил обвинен от враговете си сред евреите, че е причинявал вълнения и напрежение между Юдея и съседните народи, защото е изгонил езическите съпруги от еврейските домове, когато се е върнал в Йерусалим (Ездра 9 и 10). Следователно благоразумието може да е продиктувало ход на действие, който първоначално е накарал Неемия да изглежда, че няма много общо с Ездра.

Въпреки това, след като стената била завършена и нямало нищо сериозно, от което да се страхува, Неемия естествено щял да отрече на Ездра полагащото му се място в делата на нацията. При освещаването на стената той призовал Ездра да поведе един от двата хора на хвалебствените песни, докато самият той дирижирал втория (Неем. 12:36, 38). Беше съвсем уместно двете шествия да бъдат водени от двамата мъже, които били толкова видни в работата по възстановяването на стената.

По-късно, когато настъпил празничният сезон, Ездра бил безспорният религиозен водач и ръководеше дейностите на хората (Неемия 8:1–6, 9, 13). Това показва, че Неемия е

не пренебрегвал Ездра, а му отредил полагащото му се място веднага щом условията го позволили. Не е вярно, както се твърди, че името на Ездра може да бъде премахнато от Неемия 8 и 12 без най-малките последици за повествованието. Ако това беше направено, едното от двете шествия по време на освещаването на стената нямаше да има водач. Обяснението, което прави Ездра първо предшественик, а по-късно и сътрудник на Неемия, е напълно в съответствие с известните факти.

2. Неемия е използвал най-стария наличен списък от преброяване. Че Неемия е използвал преброяването Списъкът от времето на Зоровавел като основа за мерките му за повторно заселване на Йерусалим (Неемия 7) не означава, че той е пренебрегнал онези изгнаници, които наскоро са се завърнали с Ездра, или че те все още не са се завърнали. Нашите познания за събитията от онова време са само фрагментарни. Възможно е изгнаниците, придружаващи Ездра, да са били по-склонни да живеят в Йерусалим, отколкото тези от времето на Зоровавел, ситуация, която би накарала Неемия да прегледа по-ранния списък от преброяването. Друга причина за консултирането с най-стария наличен списък може да е фактът, че 50 000 изгнаници от експедицията на Зоровавел са били по-равномерно разпределени из страната, отколкото сравнително по-малката група, пристигнала в Йерусалим с Ездра. Тъй като списъкът на Зоровавел споменава 45 групи, без слугите и забавниците, а списъкът на Ездра само 18 групи, очевидно е, че първият списък е предоставил по-добро представяне на квотите за населението от втория. Фактът, че списъкът на Ездра не е споменат в Неемия 7, не доказва, че той не е съществувал по времето на Неемия.

3. Неемия не е организирил нова служба на касиер. Погрешно е да се предполага, че Неемия, по време на второто си управление, е учредил касиери за първи път. В доклада от Неемия 13:10–14 ясно се посочва, че при пристигането си в Йерусалим за втори път Неемия установява, че от известно време хората не са плащали десятък и че следователно персоналът на Храма е бил принуден да обработва нивите, за да се прехранва. Неемия поправя тази ситуация веднага след завръщането си. Като убеждава евреите да възобновят плащането на десятък, той успява да върне левитите и певците в Храма. Ще са необходими касиери, които да управляват средствата, и затова са назначени четирима мъже. Споменаването на четирима касиери в Ездра 8:33 не оправдава заключението, че е било задължително обичайно всички средства на Храма да се управляват от комисия от четирима души. Да се предположи, че такава комисия не е съществувала преди втория мандат на Неемия, е без фактическо основание.

4. Ездра благодари на Бог за разрешението да построи стена. Ако реконструкцията на историята на дейността на Ездра, както е разгледана накратко под № 1, съответства на фактите, Ездра е бил упълномощен да възстанови стената на Йерусалим по време на завръщането си през 457 г. пр.н.е. Ако е така, не е странно да го видим да благодари на Бог (Ездра 9:9), че е повлиял на персийските царе да дадат на Израел „съживление“ (Кир и Артаксеркс I), да помогнат на Израел да изгради дома на своя Бог (Кир и Дарий I) и да им „даде“ „стена в Юда и в Йерусалим“.

(Артаксеркс I). Трябва да се отбележи, че Ездра не заявява, че стената вече е била завършена. Думите му биха могли да бъдат разбрани в този смисъл само ако бяха представени други доказателства, които да доказват, че изграждането на стената е било завършено преди да бъде изречена молитвата му. Но взето самостоятелно, твърдението може да се тълкува и като означаващо, че по Божия благодат е било дадено разрешение да се продължи с възстановяването на стената.

Думите не означават, че стената вече е била завършена и този текст не може да се приема като доказателство, че реформата на Ездра, описана в глави 9 и 10, се е състояла след събитията, записани в книгата Неемия.

5. Възрастта на Йоханан не е била необичайна. Няма причина да се съмняваме, че Йоханан, споменат в еврейски документ от Елефантина като първосвещеник през 410 г. пр.н.е., е Йоханан, син на Елиасив, от Неем. 12:22, 23. Най-вероятно той е бил и човекът, в чийто кабинет Ездра е плакал (Ездра 10:6). Дори ако по времето на завръщането на Ездра в Йерусалим през 457 г. пр.н.е. Йоханан вече е бил уважаван свещеник на около 30-годишна възраст и е имал собствен кабинет в съседство с Храма, той все още е могъл да бъде първосвещеник през 410 г. пр.н.е., на възраст между 70 и 80 години, когато е било написано гореспоменатото писмо на евреите от Елефантина до него.

Единствената трудност в това тълкуване е във връзка с Ядуа, ако той е бил наследник на Йоханан като първосвещеник и все още е служил по времето на Александър, 75 години след писмото на Елефантина до Йоханан, както изглежда посочва Йосиф Флавий (Древности xi. 8. 4, 5). Тази трудност обаче изглежда по-сериозна, отколкото е в действителност. Дори Йосиф Флавий да е прав, твърдейки, че първосвещеникът по времето на Александър е бил Ядуа, няма доказателства, че това е същият Ядуа, споменат в Неемия 12:11, 22. Самата книга на Неемия познава друг Ядуа, споменат като глава на семейство, който е подписал завета по времето на Неемия (Неемия 10:21). Следователно, Ядуа от Неемия 12:11, 22, който е наследил Йоханан като първосвещеник, би могъл да е бил дядото на първосвещеник на име Ядуа, който е служил в Храма по време на посещението на Александър.

Трябва да се помни, че историкът Йосиф Флавий е допуснал поне една сериозна грешка в разказа си за историята на това време, като прави Санабалат съвременник на Александър („Древности“ xi. 8. 2, 3). От Библията и от съвременните записи, намерени в Елефантина, знаем, че Санабалат е живял по времето на Неемия (виж върху Неемия 2:10).

Следователно е напълно възможно той да е объркал и имената на еврейските висши служители жреци, макар че следователно не би било необходимо да се приема, че историята за посещението на Александър в Йерусалим трябва да се счита за легендарна.

От горното обсъждане е очевидно, че доказателствата, представени в полза на Смятането, че Ездра е направен по-късно от Неемия, е в най-добрия случай много слабо. Признавайки този факт, много учени отказват да обърнат традиционната последователност. Освен това, подобно предложено обръщане въвлича защитниците на теорията за обръщането в някои от същите трудности, които те се стремят да избегнат. Това може да се види от следващите две точки.

1. Ерата на Меремот. Когато Ездра пристигнал в Йерусалим през 457 г. пр.н.е., той предал съкровищата, донесени от Вавилон, на свещеника Меремот, сина на Урия (Ездра 8:33). Същият този Меремот е споменат 13 години по-късно като активен поддръжник на Неемия и ентузиазиран строител на две части от стената (Неемия 3:4, 21). Няма никакви трудности при изпълнението от един и същ човек на различните задачи, възложени му в гореспоменатите текстове, в течение на 13 години, от 457 до 444 г.

Ако обаче, както се твърди, Ездра е пристигнал през 397 г. пр.н.е., в 7-мата година от управлението на Артаксеркс II, 47 г. Години след построяването на стената на Неемия, един много стар Меремот е получил съкровищата от Ездра. Дори Меремот да е бил на 25 години по времето, когато е отговарял за построяването на две части от стената, той би навършил 72 години, когато е служил като един от ковчежниците по време на завръщането на Ездра. Макар че това със сигурност би било възможно, трябва да се отбележи, че новата теория автоматично приписва на Меремот възраст, която поддръжниците на тази теория твърдят, че е невероятна за Йоханан.

Друг момент, който трябва да се помни, е, че по времето на Ездра и Неемия всеки първосвещеник вероятно са служили доживот и е напълно възможно тези, които са заемали длъжността, да са напреднали в годините към края на последователните си мандати на служба. Така Аарон е служил като първосвещеник до 123-годишна възраст, Илий до 98-годишна възраст, а Йодая до 130-годишна възраст (Числа 33:39; 1 Царе 4:15; 2 Лет. 24:15).

2. Епохата на Ездра. Много по-голяма трудност за привържениците на теорията за обръщането се среща в епохата на Ездра, ако той е пристигнал в Йерусалим 47 години след Неемия. Поддръжниците на новата теория представят Ездра като великия религиозен водач в дейностите, описани в Неемия 8, и като един от двамата водачи при освещаването на стената. Но избраният да ръководи тези дейности вместо първосвещеника трябва да е бил изтъкнат човек и изключително влиятелна личност – следователно не младеж. Трудно е да си представим, че избраният за тези роли е бил на по-малко от 40 години или че Неемия би го избрал, освен ако не е бил известен с конкретни и важни постижения, постигнати преди това време. И все пак, даването на уважавана възраст на Ездра по времето на Неемия неизбежно води до абсурдно висока възраст за него по време на предполагаемото му завръщане от Вавилон 47 години по-късно, през 397 г. пр.н.е.

Осъзнавайки тази сериозна трудност, много учени, които обръщат библейския ред на Ездра и Неемия или заличават името на Ездра от текстове, които го свързват с Неемия, или произволно приписват експедицията му на 37-ата година от управлението на Артаксеркс I. За читателите на този коментар е достатъчно да се отбележи, че и двете предложения се основават на умишлени промени в библейския текст. Консервативният изследовател на Библията не намира причина да обърне реда на пристигането на Ездра и Неемия, както е даден в Библията. Такова преместване не само не решава всички трудности, които предлага да отстрани, но създава нови и прави реконструкцията на историята от онова време изключително трудна. Не можем да пренебрегнем нито твърденията на Бог, нито известните исторически факти.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–28PK 607–614

1 DA 233; PK 698

1–5PK 608

6 PK 609

9 DA 233; PK 611, 617, 698

10 PK 608, 623

11, 12 бр. 610

12, 13 PK 607

12–26GC 326; LS 58; 1T 52

13 PK 611

14, 15, 20, 23 бр. 610

24–26PK 611

27, 28 PK 612

28 PK 614

ГЛАВА 8

1 Събранията на Ездра, който се завърна от Вавилон. 15 Той изпраща в Идо за служители за храма. 21 Той спазва пост. 24 Той поверява съкровищата на пазителя на свещениците. 31 От Ахава те идват в Йерусалим. 33 Съкровището се претегля в храма. 36 Поръчката е изпълнена.

1. Това е родословието. Списъкът с изгнаниците, представен в стихове 1–14, е паралелен на този от гл. 2:3–19, повтаряйки в по-голямата си част едни и същи фамилни имена, макар и не в точно същия ред. Числата тук са във всеки случай много по-малки, винаги по-малко от една трета, а понякога по-малко от една дванадесета. Най-много се споменават три нови семейства на колонисти – тези на Шехания (ст. 5), Йоав (ст. 9) и Шеломит (ст. 10), но в два от тези случаи четенето на името не е сигурно. Като цяло Ездра е бил придружен до Йерусалим от членове на същите семейства, представени от тези, които са били със Зоровавел, въпреки че при Ездра е имало по-малко семейства и по-малко членове във всяко семейство. Следователно списъкът на Ездра е много по-кратък от този на Зоровавел, който се е завърнал около 80 години по-рано.

Общо са посочени 1754 мъже, но за няколко групи не са посочени данни. Ако се смята, че на всеки мъж се падат три до четири жени и деца, общият брой на мъжете, жените и децата, завърнали се с Ездра, е бил приблизително 8000. Фактът, че групата на Ездра е по-малка в сравнение с тази на Зоровавел 80 години по-рано, може лесно да се обясни. Същите съображения, които са държали мнозина тогава, са още по-належащи сега. В Ориента не е лесно да се отдели едно семейство от местността, в която е живяло дълго време. По това време евреите, останали в земята на изгнанието, са били там от почти век и половина. Разкопките на Нипур са разкрили множество документи, които показват, че много богати евреи са живели в този регион на Месопотамия по време на управлението на Артаксеркс I. Следователно може да е било трудна задача за Ездра и неговите съратници водачи да убедят да се върнат колкото се може повече хора, които са го придружили.

Тези завръщащи се колонисти можели да очакват само тежък пионерски живот в старата си родина, с много по-малко удобства, отколкото във Вавилония. С оглед на тези съображения е изненадващо да се установи, че Ездра успял да убеди почти 2000 семейства да се присъединят към своите братя в старата си родина.

2. За синовете. В стих 2 се споменават две свещенически семейства и едно от дома на Давид. Броят на мъжете, принадлежащи към всяко от трите семейства, не е посочен, както е вярно и за първото семейство, споменато в стих 3. Възможно е тези числа да са отсъствали в ранен препис на списъка. Следователно е невъзможно да се посочи точният брой на завърналите се изгнаници.

Хатуш. Пунктуацията на KJV замъглява факта, че Гершом е бил син на Финеес, Даниил от Итамар и др. По времето, когато е бил преведен KJV, точката и запетаята е представлявала по-голяма прекъсване от двоеточие; сега е обратното. Освен това, макар и далечен потомък на Давид, Хатуш е бил внук на Шехания (ст. 3), както е видно от 1 Лет. 3:22, 23. Стих 2 трябва да завършва с името Шехания, а не с Хатуш.

3. Фарош. За това име и тези от следващите стихове, споменати също в списъка от времето на Зоровавел, вижте гл. 2.

5. Шехания. При преписването е изгубено име, било то между думите „на синове“ и „на Шехания“ или между „Шехания“ и „синът на Язиил“. LXX подкрепя тълкуването „От синовете на Зату, Шехания, синът на Язиил“. Зату е споменат в гл. 2:8.

10. Шеломит. Както в стих 5, изглежда е пропуснато име, което LXX допълва, като гласи: „От синовете на Ваний, Шеломит, син на Йосифия“. Ваний се появява като глава на семейство в гл. 2:10.

13. Последните синове. Вероятно се имат предвид по-малките синове на Адоникам. Семействата на По-големите синове изглежда са се завърнали още по времето на Зоровавел (гл. 2:13). RSV гласи „тези, които дойдоха по-късно“.

15. Реката. Реката или каналът, наречен Ахава в стихове 21, 31, е неизвестен. Записът на Ездра оставя впечатлението, че е бил разположен по-скоро централно във Вавилония, тъй като е било лесно да се осъществи контакт с левитите, до които от това място е изпратен допълнителен апел (виж стихове 15–20). Някои го смятат за еквивалентен на талмудическия „Ихи“.

който те отъждествяват със съвременния Хит, северозападно от Вавилон.

Синове на Леви. Причината за отсъствието на левити вероятно е същата като обсъдената във връзка с гл. 2:40, където е очевиден малкият брой завърнали се левити (вижте също гл. 8:1).

16. Тогава изпратих. Текстът сякаш показва, че Ездра е бил не само изненадан, но и разтревожен, че никой левит не е откликнал на призива му. Без тях кърванът му изглеждал непълен, особено с оглед на желанието му да предизвика съживление (виж гл. 7:10, 14–28; вж. гл. 9, 10). Значителен е фактът, че той е изпратил „разумни мъже“ в допълнение към споменатите деветима глави на семейства, за да отправят последен и спешен призив към левитите за участие в обратния път. Тези двама мъже, въпреки че нямаха официална титла или функция, бяха или особено красноречиви, или убедителни, или пък бяха смятани за изключително квалифицирани за задачата.

17. Касифия. Местоположението на това място е неизвестно. Някои предполагат, че е било религиозен център на вавилонското еврейство, други, че там се е намирало училище, където млади левити са били обучавани като учители за училищата на синагогите. Заслужава да се отбележи, между другото, че Идо, селският кмет на този център на левитите, е принадлежал към технически по-нисшата група храмови служители, наречени нетиними (виж гл. 2:43).

18. В името на добрата ръка. Това е обичайният начин на Ездра да признае божественото провидение. (виж гл. 7:6, 9, 28; 8:31). Подобни изрази се срещат и в Неемия (гл. 2:8, 18), но не и другаде в Писанието.

Разумен човек. Евр. „иш шекед“, смятано от някои коментатори за собствено име, но без достатъчно основание. Не е известно да е съществувало такова име. Ако „иш шекед“ се приеме като собствено име, се сблъскваме с допълнителната трудност да предположим, че името на неговите предци и броят на левитите в семейната му група са изгубени от списъка. Името на този човек с дискретност или благоразумие е дадено като Шеревия, който е споменат повече от веднъж по времето на Неемия като главен левит (Неем. 8:7; 9:4, 5).

И Шеревия. Еврейският съюз „ние“ – „и“ – трябва да се превежда като „а именно“ (RSV) или „дори“, така че текстът да гласи „те ни доведоха разумен човек ... а именно Шеревия“.

20. Давид и князете. Няма сведения нито в книгата на царете, нито в летописите за увеличаване на броя на храмовите служители от страна на Давид, въпреки че подобно споразумение е в съответствие с други известни с него мерки, които е направил. Първоначалните нетиними вероятно са били гаваонците (вижте върху Исус Навин 9:21; Ездра 2:43).

Изражено по име. Разказвачът очевидно е сметнал за необходимо да заяви, че списък Имената на тези нетиними са били препратени от Идо на Ездра, вероятно като пълномощни, но той не смята за необходимо да включва списъка в този разказ.

21. Обявих пост. Постът обикновено е бил символ на покаяние и често е съпътствал случило се или очаквано бедствие. В този случай обаче той е бил свързан с молитва за безопасно пътуване. Голямата отговорност да доведе тези хиляди хора безопасно до Юдея е лежала до голяма степен върху Ездра, както показват стихове 21 и 22. Спешната нужда на експедицията от божествена защита по пътя е била особено реална за членовете на кербана, защото Ездра, който е желаел да убеди царя в силата на истинския Бог, или не е поискал въоръжен ескорт, или е отказал да приеме такъв (ст. 22). Неемия обаче не е имал никакви скрупули да пътува с ескорт (Неемия 2:9), което не е бил ненужен лукс при толкова опасно пътуване през дълги участъци от слабо населена територия. Ездра е бил напълно наясно със съществуващите опасности, пред които е изправена група невъоръжени изгнаници и голямото им количество съкровища. Знаейки, че се нуждаят от божествена защита повече от всичко друго, но знаейки също, че Божието присъствие ще бъде гарантирано само ако между хората и техния Бог не стои грях, той им заповяда да постят и да се „смирят“, което означава, че трябва да претърсят живота си и да премахнат всеки известен грях, преди да тръгнат по пътя си към Юдея.

Нашите малки деца. Това показва, че по времето на Ездра всички мъже са били придружени от своите семейства, докато по времето на Зоровавел повечето семейства са останали за известно време (вижте Ездра 2:64).

22. Врагът на пътя. Вижте стих 21. Стих 31 предполага, че тук не се говори за въображаем враг. Възможно е Ездра да е знаел, че самаряните чакат да прехванат кербана или че някои от арабските племена, които не са били лоялни към Персия, са научили за кербана и са планирали да го атакуват от засада и да го ограбят.

24. Шеревия, Хашавия. Тези мъже и десетте им сътрудници бяха левити, но не свещеници, както подсказва английският превод (ст. 18, 19). Пред „Шеревия“ е предлогът „ле“. Това не е преведено в KJV. LXX тук гласи „и“. Така преведено, значението на пасажа би било, че Ездра е назначил 12 главни свещеници, а освен тях и 12 левити, а именно Шеревия, Хашавия и десет техни колеги – общо 24 мъже – да бъдат отговорни за безопасното предаване на

съкровища.

25. Претеглени им. Среброто и златото бяха на кюлчета или блокове, а не на монети. Персите използвали монети по това време, но хазната държала по-голямата част от запасите си в кюлчета (Херодот iii. 96).

26. Сребро. Всеки опит да се изрази стойността на изброените тук злато, сребро и бронз, от гледна точка на съвременните ценности, не биха могли да отразят истинската им стойност по това време в покупателна способност. Груба оценка на общата стойност, определена от теглото на трите метала, може би би била повече от 3 милиона долара. Дори критично настроените учени признават, че този подробен списък на съкровищата и списъкът на главите на семействата, завръщащи се с Ездра, носят печата на автентичност. Ако книгата Ездра беше просто измислица, авторът едва ли би отделил толкова много място на досадни списъци на завърналите се изгнаници или би изброил съкровищата подробно.

Въпреки че значителна част от това съкровище може да е дошло от царската кесия, голяма част от него е дарено от богатите евреи от Персия и Вавилония, а част от техните приятели езичници (виж гл. 7:15, 16). Макар количеството съкровища, пренесено обратно в Юдея, да изглежда голямо, не бива да се забравя, че богатството на Персия по това време е било огромно (виж Дан. 11:2). Според Херодот (iii. 94, 95) Индия е плащала годишен данък от 360

таланти златен прах (13,5 тона; 12,3 метрични тона), Вавилония 1000 таланта сребро (37,7 тона; 34,3 метрични тона), а големи суми са били платени от други сатрапии на империята. Общите приходи на империята са дадени от Херодот като 14 560 евбейски таланта. През

В сравнение с тази огромна сума, съкровището, донесено в Юдея от Ездра, не изглежда прекомерно, както предполагат някои коментатори.

27. Съдове от фина мед. Преводът е правилен, но не е известно какви съдове се имат предвид или какво е направило тези медни съдове „скъпоценни като злато“. Някои са смятали, че са били силно полирани и са блестяли като злато, други - че е бил високо цененият орихалк, амалгама от месинг.

28. Вие сте свети. Посветени на Бога чрез служението си, свещениците и левитите бяха правилни пазители на осветените неща.

29. Стаите. Тези стаи бяха от двете страни на главната сграда в двора на Храма (виж 1 Царе 6:5), отчасти като стаи за свещениците, отчасти като складове (виж Неемия 13:5).

31. Дванадесетият ден. На първия ден от месеца групата пътници започна да съберат се (гл. 7:9), но по време на тридневното пребиваване на лагера на определеното място за среща (гл. 8:15) Ездра открил, че нито един свещеник, нито левит не е откликнал на призива му. След това той предприе мерките, описани в гл. 8:16–20, за да накара някои левити и нетиними да ги придружат. При пристигането на тези мъже Ездра нареди пост, за да се измоли божествена защита за пътуването, и повери свещените съкровища на грижите на свещениците и левитите. Минаха още осем дни, докато се правеха тези приготовления за тръгване, и всъщност тръгването от река Ахава се състоя едва на 12-ия ден.

Такива, каквито дебнеха в засада. Страхове на Ездра бяха оправдани и опасностите бяха реални, но вратата в божествената защита беше възнаградена. Не ни се казва как е било постигнато избавлението от враговете им, но Бог по Свой начин се погрижи за онези, които бяха посветени на Него и които Му се довериха. Божията ръка водеше Ездра и неговите спътници безопасно през всички опасности по пътя и ги довеждаше без загуби или щети до целта им.

32. Стигнахме в Йерусалим. Както и в по-ранния разказ за завръщането под ръководството на Зоровавел, не се съобщава нищо за изминатия маршрут или преживяванията от дългото четиримесечно пътуване (РК 617). Относно вероятния маршрут от Вавилония до Юдея вижте гл. 2:68.

Прекарайте там три дни. След изморителното пътуване беше необходим кратък период на пълна почивка. Подобно на Неемия (Неемия 2:11), Ездра се задоволи с почивка от три дни.

33. Претеглено. На четвъртия ден Ездра изпълни задачата си да представи в съкровищницата на Храма различните дарове от Вавилония. Правейки това, той се явил лично пред свещениците и левитите, които отговаряли за Храма, и им предал целия принос от злато, сребро и съдове, изброени в стихове 25–27.

Меремот. Той е бил един от главите на свещеническия ред, както при Ездра, така и при Неемия. Споменава се, че е поправил две части от стената на Йерусалим, когато Неемия е бил управител (Неемия 3:4, 21), и като един от онези, които са подписали завета между Бог и Израел, който по-късно е сключен под ръководството на Ездра и Неемия през 444 г. пр.н.е. (Неемия 10:5).

Елеазар. Тъй като е свещеник, подобно на Меремот, Елеазар е може би човекът с това име, споменат като участник в освещаването на стената по времето на Неемия (Неемия 12:42).

Йозавад. Йозавад и Ноадия бяха главни левити. Предишното име се среща отново в Ездра 10:23; Неемия 8:7; 11:16.

34. Теглото беше записано. Не само кюлчетата и съдовете бяха преброени и претеглени, но и свещениците, отговарящи за Храма, направиха опис и отбелязаха теглото на всеки съд. Такива бяха грижите, положени за предотвратяване на присвояването на храмово имущество от неговите пазители. Това също така освободи Ездра от по-нататъшна отговорност и го защити от евентуални по-късни обвинения. В Месопотамия най-малката бизнес сделка беше документирана и Ездра несъмнено беше длъжен да изпрати обратно в царския архив подписана разписка за доставка, като доказателство, че разпоредбите на указа са били спазени.

35. Всеизгаряния. Подобно на своите предшественици под ръководството на Зоровавел, които са направили жертва за „цели Израел“ при освещаването на Храма (гл. 6:17), новопристигналите изгнаници, очевидно също представители на целия Израел, са принесли жертва за целия народ. Видовете принесени животни са едни и същи и в двата случая. Броят на козлите е идентичен, но във всеки друг случай броят на животните е далеч по-малък, отколкото в първия случай. Това е в съответствие със сравнително малкия брой на завърналите се под ръководството на Ездра. Във всяка категория броят, с изключение на агнетата, е бил делим на 12. Числото 77 е трудно за обяснение, освен ако по този начин не е поставен акцент върху числото 7, както предполагат някои от по-старите коментатори.

36. Те доставиха. Промяната в местоименията от първо към трето лице множествено число е няма доказателства за разлика в авторството (вижте гл. 7:28). Възможно е този стих да обобщава какво Ездра вече е направил по време на пътуването си от изток към Йерусалим.

Лейтенанти. Евр. „ахашдарпеним“, еквивалентът на персийския термин, преведен като „сатрап“ (вижте върху Естир 3:12). Сатрапът „отвъд реката“ е имал седалище или в Алепо, или в Дамаск, и изглежда повече от вероятно керванът на Ездра да е спрял в резиденцията на сатрапа и да му е представил царското разрешение за мисията му. След пристигането си в Йерусалим, Ездра вероятно е информирал и местния управител за своята задача и е предал на данъчните служители финансовия указ на царя (гл. 7:21, 22). Ездра добавя, че е получил съдействието на всички тези служители. Персите рядко се срещат в опозиция срещу еврейските интереси.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

15-36РК 612-619

15 РК 612

16 РК 614

17-22РК 615

21, 23 РК 616

21-23РК 619; 1Т 282

24, 25, 28, 29 РК 616

31 РК 617

33-36РК 619

4

ГЛАВА 9

⁴ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с ексегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Ездр 7:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

1 Ездра скърби за съпричастността на народа с чужденци. 5 Той се моли на Бога с изповед на греховете си.

1. Когато тези неща бяха извършени. Трябва да е изминало доста време от пристигането на Ездра в Йерусалим. Той беше пристигнал в града на първия ден от петия месец (гл. 7:9), починал 3 дни (гл. 8:32) и на четвъртия ден от същия месец беше предал съкровището на властите на Храма. Едва на 17-ия ден от деветия месец въпросът за смесените бракове беше взет под внимание (гл. 10:8, 9). Не можем да предположим, че действието е било отложено дълго, след като въпросът е дошъл до вниманието на Ездра.

Князите. Забележително е, че оплакването по въпрос за религиозно прегрешение е дошло от светските, а не от църковните власти на града. Причината за тази необичайна ситуация е фактът, че религиозните сановници на нацията не само са одобрявали практиката, но и са били виновни (ст. 2). Тъй като близки роднини на Исус, бившия първосвещеник, са се оженили за чужденки, не е странно да се установи, че движението за реформа по този въпрос не е възникнало от свещениците. Когато самите религиозни водачи са били замесени, е било разбираемо по-нисшите съсловия да мълчат. По Божието благо провидение обаче често се случва, когато нещата стигнат до такъв край и служителите са корумпирани, миряни се надигат, за да поемат инициативата за осигуряване на религиозна реформа.

Според техните мерзости. В оплакването не се твърди, че евреите вече са възприели идолопоклонническите практики на езичниците около тях, а че са общували с тези езически съседни. Чуждестранните съпруги на тези отстъпили от вярата евреи несъмнено са въвели идолопоклоннически обреди в домовете си.

Ханаанците. Споменаването на осем народа от древността, с които е имало смесване, не означава непременно, че действително са били взети съпруги от всяка от осемте изброени групи. Възможно е хетейците, ферезейците, йевусейците и аморейците дори вече да не са съществували като отделни етнически групи. Принцовете са имали предвид забраните на Петокнижието, като например тази във Второзаконие 7:1–4, където тези народи са изброени, и са обърнали вниманието на Ездра върху факта, че тези забрани са били нарушени.

2. Святото потомство. Сравнете Исая 6:13. Колкото и да се оскверняваха израилтяните чрез прегрешения, те все още бяха Негови хора, чрез пророческо предсказание и чрез Неговата благодат, тъй като времето за тяхното отхвърляне още не беше настъпило. Юдеите бяха ръкоположени „царство от свещеници и свят народ“ (Исх. 19:6), „отделени... от всички племена, които са по лицето на земята“ (Исх. 33:16), „специален народ“, тоест, Божий (вижте върху 1 Петрово 2:9).

Главните в това прегрешение. Водачите бяха главните нарушители (гл. 10:18). Подобно, или дори по-сериозно, отстъпничество на водещите класи се е случило по времето на Неемия (Неем. 6:17, 18; 13:4, 28).

3. Разкъсах дрехата си. Разкъсването на дрехите беше често срещан ориенталски начин за изразяване на скръб (виж Бит. 37:29, 34; 1 Царе 4:12; 2 Царе 1:2; 4 Царе 18:37; Йов 1:20; 2:11, 12; Мат. 26:65). Във Вавилон, откъдето дойде Ездра, браковете с езичници вероятно все още не бяха станали обичай. Затова Ездра беше шокиран, когато научи до каква степен този грях се е разпространил сред завърналите се изгнаници. Той изрази чувствата си по типичен ориенталски начин, като първо разкъса както горните, така и долните си дрехи, след това си разкъса косата и брадата и накрая седна смаян, неподвижен и безмълвен, до времето на вечерната жертва. Подобна проява на ужас и удивление беше добре изчислена, за да впечатли онези, чийто духовен водач беше станал.

Скубани косми. Тази практика не се споменава другаде в Писанието, въпреки че се намира в апокрифите (Апокрифна Естир 14:2; и др.).

Смаян. Сравнете Дан. 4:19; 8:27, където същата дума е използвана в същия смисъл.

4. Трепереха. Не толкова препратка към богобоязливите хора като такива (виж Исая 66:2), колкото към всички, които бяха разтревожени от нарушаването на Божиите заповеди (Ездра 10:3) и заплахите на закона срещу нарушителите (Второзаконие 7:4).

Вечерната жертва. Тъй като сутринта е времето за работа на Изток, можем да предположим, че князете са посетили Ездра рано през деня, със сигурност преди обяд. Вечерната жертва е била принесена приблизително в три часа следобед (вж. Йосиф Флавий, Древности, xiv. 4. 3; виж също Изх. 12:6).

5. Станах. Времето за жертвоприношение беше и определеното време за молитва, особено за молитва, в която изповедта на греха беше на първо място или беше от значение за целия народ. Ездра вероятно смяташе, че молбите за прошка биха били най-подходящи по времето, когато се принасяше жертвата, която представляваше изповед и прошка.

Разкъсай дрехата ми. Това второ раздиране на дрехите му не само беше ново доказателство за дълбочината на скръбта, която изпитваше, но и несъмнено имаше за цел да впечатли хората, които „се бяха събрали“ около него (ст. 4), със сериозността на ситуацията и да ги подтикне към покаяние.

6. Срамувам се. Еремия се оплакваше, че по негово време онези, които „вършеха мерзости... никак не се срамуваха, нито можеха да се изчервят“ (Ер. 6:15; 8:12). Ездра, вероятно с тези думи в мислите си, уверява Бога в молитвата си, че е дълбоко развълнуван от срам за греховете на своя народ.

8. Пирон. Пиронът или колчето, споменати тук, е било прието от някои коментатори—Лутер, Кайл и други – да бъде пирон в стената (виж Исая 22:23, 25), на който да се окачват прибори. Значението би било, че Божият народ е бил поддържан от този пирон. Други са виждали в него колчето на палатката и по този начин символ на сигурно жилище.

9. Царете на Персия. Макар Ездра да осъжда духовното състояние на народа, той въпреки това е благодарен за привилегиите, предоставени от персийските царе. На практика всеки монарх досега е проявявал благосклонност към евреите. Кир е дал първото разрешение да се завърне и да построи Храма (Ездра 1), Камбиз е благосклонно отнесъл евреите от Египет, както знаем от папирусите на Елефантина, Дарий I е подновил указа на Кир (Ездра 6), Ксеркс е предоставил безпрецедентни привилегии на евреите в цялата империя (Естир 8–10), а Артаксеркс I вече е направил нови и широкообхватни дарения (Ездра 7). Единственото изключение е бил лъжливият Смердис, който активно е възпрепятствал евреите през няколко месеца от неговото царуване.

Постройте къщата. Вижте гл. 6:14; 7:27.

За да ни даде стена. Вече беше посочено в Допълнителната бележка към гл. 7, че Това твърдение не означава непременно, че Ездра е намерил завършена стена при пристигането си в Йерусалим. Той говори за няколко разрешения, дадени от персийските царе, по-специално за разрешението за възстановяване на стената. Ездра, който е бил упълномощен да работи по стената, следователно е могъл с право да каже, че Бог е проявил милост към тях „пред очите на персийските царе, ... за да ни даде стена в Юдея и в Йерусалим“. Възможно е, както някои смятат, „стената“ е фигуративна и означава защита (вижте Захария 2:5).

11. Земята. Цитатът от „пророците“ не се появява никъде другаде в Стария завет и следователно трябва да е или от неканоничен, но вдъхновен писател, или от свободен

цитат, даващ консенсус на пророческото учение по темата. Първата част на цитата се отнася до Моисеевата епоха (виж Втор. 7:1–3). Авторът на книгата Царе прави подобни препратки към „пророците“ (4 Царе 17:23; 21:10; 24:2). Целта на тези препратки е да представят въпросната истина като често споменавана (виж върху Мат. 2:23).

Вярно е, че другаде в Писанието (с изключение на Втор. 7:1–3) няма конкретна забрана за бракове с ханаанци като такива, въпреки че в забележките, направени в Съдии 3:6 (в еврейската Библия Съдии е сред „Предшните пророци“, вижте том I, стр. 37), подобни бракове са порицани като причина за съблазняването на израилтяните към идолопоклонство. Също така, в пророческите описания на блудствата на Израел с различните местни Ваали, както и в общите осъждения на отстъпничеството, нарушаването на тази забрана е имплицитно включено. Това със сигурност оправдава общото твърдение, че Бог е забранил на израилтяните да сключват такива бракове. Следователно е очевидно, че тези думи на Ездра не подкрепят аргумента на критичните учени, че Второзаконие е имало редица „пророчески“ автори.

Мръсотия. Не буквална, на тялото, а преносна, на моралната и религиозна мръсотия. на ханаанските народи. За ханаанската религия вижте том II, стр. 38–41.

12. Не давай дъщерите си. Тази забрана е формулирана след Второзаконие 7:3. Добавката, „нито да търсим мира им“ и т.н. е взето почти дословно от Второзаконие 23:6, по отношение на амонците и моавците. „За да бъдете силни“ напомня за Второзаконие 11:8, а обещанието „яжте добрите на земята“ подсказва Исаия 1:19. Думите „и я оставят в наследство“ възпламват идеята, която се среща в няколко библейски пасажа (Второзаконие 11:9; Притчи 10:27; Езекиил 37:25).

14. Наруши заповедите си. Ездра разглежда греха, в който е открил, че народът му е паднал, като „израснал до небесата“ (ст. 6). Техният грях е бил равносilen на пълно изоставяне на Божиите заповеди и в това състояние те „не могат да устоят“ пред Бога (ст. 15). Публичното изповедание на Ездра от името на неговия народ (виж Дан. 9:5–16) се основава отчасти на естеството на самия грях и отчасти на факта, че те са проявили долна неблагодарност, като са се отвърнали от Бога толкова скоро след като Той им е простил греховете, които са ги изпратили в плен и са ги обсипвали с благодат след благодат, когато са се завръщали в Палестина. Да паднат отново в същото прегрешение е било, според Ездра, непостижимо и наказанието със сигурност трябва да бъде нищо по-малко от безвъзвратно унищожение на нацията.

15. Ти си праведен. От името на своя народ Ездра признава светостта на Бог, като изисква от тях да спазват разпоредбите на Неговия закон. В контраст с Неговата праведност, тяхната греховност изпъква в цялата си отвратителност.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–15PK 619–621

1 1T 279

1, 2 PK 619

3–6PK 620

5 GW 178; PK 48

7–15PK 621

13–151T 279

ГЛАВА 10

1 Шехания насърчава Ездра да реформира странните бракове. 6 Ездра скърби събира народа. 9 Народът, по увещание на Ездра, се разкайва и обещава

поправка. 15 Грижата за изпълнението ѝ. 18 Имената на онези, които са се оженили за чужденки.

1. Когато Ездра. До края на повествованието Ездра се оттегля на заден план и говори за себе си в трето лице. Относно смяната на лицата в местоименията вижте гл. 7:28.

Много голямо събрание. Много хора бяха дошли в Храма, за да присъстват на ежедневното вечерно жертвоприношение. Виждайки Ездра, новоназначения водач, в най-голямото възможно страдание, изповядващ греховете на народа, тези мъже и жени естествено бяха дълбоко развълнувани. Искреността на Ездра им направи толкова силно впечатление, че всички се разплакаха. Отначало Ездра коленичи в молитва с вдигнати ръце (гл. 9:5), но скоро, усещайки все повече и повече гнусността на прегрешението на народа, той се хвърли на земята в поза на изключително унижение. Емоционални действия като това не можеха да не впечатлят ориенталското събрание по най-силния възможен начин.

2. Шехания. Вероятно влиятелен човек, защото тук се появява като говорител на хора. Въпреки че името му не се появява сред онези, които са имали чужденки, и следователно трябва да се счита за свободен от този грях, той е бил дълбоко разстроен от факта, че баща му е принадлежал към престъпниците, защото изглежда вероятно баща му, Йехиил, да е същият човек, споменат в стих 26, както сред онези, които са се оженили за идолопоклоннически съпруги. И двамата са от рода на Елам. Шехания може би отдавна е чувствал злото влияние на чужденската (втора) съпруга на баща си и следователно е могъл честно да се съгласи с всички думи на Ездра. Изглежда, че се е радвал, че проблемът е дошъл до вниманието на Ездра, който е бил също толкова загрижен за ситуацията, колкото и той.

Има надежда. Покаянието на хората, засвидетелствано от горчивия им плач, даде надежда, че те могат да бъдат водени да променят пътищата си и да се върнат към Бога.

3. Да се отърве от всички жени. Шехания излезе с конкретни предложения, което предполага, че тази ситуация сигурно е тежала на сърцето му известно време. Ездра все още не беше дал съвет по въпроса. Шехания очевидно смятал браковете, сключени в противоречие със закона, не само за неправомерни, но и за действително невалидни. Мойсеевият закон позволявал развод по различни причини (виж Втор. 24:1–4; Мат. 19:3).

Такива, каквито са родени от тях. Малките деца особено се нуждаят от майчина грижа и тя би било изключително жестоко да се предложи раздяла. Освен това, наследствените склонности вероятно биха увековечили духа на отстъпничество. По-големите деца може би вече са били опетнени от идолопоклонство. Струваше се най-добре, поне на Шехания, да остави децата с майките си.

Според закона. Това предложение може да означава или: (1) нека законът, който забранява тези бракове, бъде удовлетворен по този начин, или (2) нека разводът се извърши, както е предписано от закона (виж Втор. 24:1).

4. Този въпрос принадлежи на теб. Или „това е твоя задача“ (RSV). Тъй като задачата на Ездра включваше отговорността да изпълнява съд над онези, които не се подчиняват на Божия закон (гл. 7:26), Ездра беше морално задължен да предприеме действия. Уверението на Шехания „ние сме с теб“ (RSV) сигурно е насърчило силно Ездра, който осъзнаваше, че всяко действие, което би предприел по този въпрос, би го направило крайно непопулярен сред значителен брой виновни мъже.

5. Тогава Ездра стана. Без колебание действа веднага, като върза религиозните водачи с клетва да изпълни предложението на Шехания, с което Ездра беше напълно запознат

споразумение. Да се потвърди такова важно решение с клетва е било в хармония със старозаветната практика (виж Исус Навин 2:12; Втор. 6:13; и др.).

6. Стаята на Йоханан. Относно стаите в Храма вижте гл. 8:29. За Йоханан вижте Допълнителна бележка към гл. 7. Този Йоханан изглежда е бил внук на Елиасив (Неем. 12:22, 23), първосвещеник по времето на Неем. (Неем. 13:4, 5). Папирусите от Елефантин свидетелстват, че Йоханан е бил първосвещеник през 410 г. пр.н.е. той вече е имал „стая“ в Храма и следователно е бил на повече от 20 години по това време (вижте Ездра 3:8). Възражението на някои коментатори да идентифицират Йоханан от този текст с този, споменат от Неемия и в папирусите от Елефантин, не е основателно.

Той не ядеше хляб. Строги пости от този вид са били спазвани два пъти от Моисей (Изм. 34:28; Втор. 9:18) и подобно от жителите на Ниневия (Йона 3:7), но те не бяха често срещани. Обикновено се е смятало за достатъчно да се въздържат от хранене (1 Царе 1:7; 2 Царе 3:35). Понякога човекът, който е пости, просто се е въздържал от „вкусен хляб“, „месо“ и „вино“ (Дан. 10:3). Голямата сериозност на Ездра се проявява в строгостта на поста му. Скръбта на Ездра в поста на Йоханан, следваща реакцията на хората, ясно разкрива, че предишните му емоционални действия са били спонтанен израз на истински ужас, а не добре планирано театрално представление, както предполагат някои коментатори.

7. Всички деца от плен. Любим израз на Ездра (виж гл. 2:1; 4:1; 6:16, 19; 8:35; и др.), включително всички, както от Юдея, така и от Израел, които се бяха завърнали от плен.

8. В рамките на три дни. Границите на Юдея по това време изглежда са били Ветил в на север, Бет-Пелет и Вирсавее на юг, Йерихон на изток и Оно на запад. Тъй като границата не беше никъде на повече от 80 км от Йерусалим, три дни от деня, в който чуят прокламацията, щяха да дадат достатъчно време на всички годни мъже да стигнат до столицата.

Загубена. Буквално „посветена“. Тази конфискация на имущество не означава нейното унищожение, както е предписано във Второзаконие 13:13–17 в случай на град, изпаднал в идолопоклонство, а присвояването ѝ за свещената употреба на Храма (виж Лев. 27:28; виж върху Исус Навин 6:17).

9. Двадесетият ден. През 457 г. пр.н.е., 20 Кислев вероятно е бил 7 декември (виж стр. 108).

Улица. Буквално „широко пространство“. Това вероятно е бил външният двор на големия храм. Там лесно биха могли да се настанят голям брой хора. Сегашният Харам аш-Шериф в Йерусалим, който приблизително съответства на мястото на древния Храм, с всичките му помощни сгради, обхваща приблизително 170 000 кв. ярда (142 137 кв. м.) и в просторните му, открити дворове могат да се настанят хиляди хора. Ситуацията с Храма вероятно е била подобна.

Треперене. Сериозността на причината, поради която хората бяха призовани, сигурно е била очевидна за всички от тежките наказания, с които бяха заплашени, в случай че не се явят.

Големият дъжд. Деветият месец, започващ през ноември или декември, носи проливни дъждове в Палестина. Зимните дъждове започват към края на октомври или началото на ноември, с леки превалявания, но до началото на декември валият обилни дъждове. Случайното споменаване на „силния дъжд“ е едно от онези на пръв поглед маловажни щрихи, които маркират писателя като очевиден, а историята като автентична.

10. Свещеникът Ездра се изправи. Дотук Ездра сякаш оставяше гражданските власти да поемат водещата роля по въпроса. Сега той смело се изправи, осъждайки извършения грях и като върховен водач заповяда да се отрекат чуждоземните съпруги.

13. Много сме ние, които сме прегрешили. Преводът в полетата на KJV, следван и в RSV, „ние много съгрешихме“, е по-точен превод на оригиналния текст. Без съмнение обаче, величината на прегрешението се е състояла отчасти в големия брой на прегрешилите.

14. Нека сега нашите управници. Тъй като имаше толкова много случаи, които трябваше да бъдат разследвани и уредени, беше направено предложение административните служители и съдебните власти да бъдат упълномощени да се занимават с този въпрос и всички, които са нарушили правилата, да бъдат задължени да се явят пред тях.

Докато не се случи свирепият гняв. Това изречение и останалата част от стиха са граматически донякъде неясно, но преводът на KJV и RSV вероятно е правилен.

15. Заети по този въпрос. Буквално „се противопоставиха на този въпрос“, което означава, че те му се противопоставиха. Същите думи са използвани в същия смисъл в 1 Лет. 21:1; Дан. 8:25; 11:14.

Причината за противопоставянето на Йонатан, Яхозия и техните поддръжници не е посочена. Никой от четиримата мъже не е споменат в списъка на нарушителите и никой не би могъл да ги обвини, че се опитват да се защитят. Левитът Мешулам от стих 15 не може да бъде отъждествен с Мешулам от стих 29, който не е принадлежал към левитите, защото левитските нарушители са споменати в стихове 23, 24. Тези четирима мъже са били или твърдоглави фанатици, които са се противопоставяли на всяко забавяне и са искали въпросът да бъде решен веднага, или са били подкупени да действат от името на някои нарушители, които не са смеели да изразят публично противопоставянето си. Каквито и да са били причините им, тези мъже не са успели. Разказът ясно показва, че предложените от Ездра мерки са били изпълнени.

16. Ездра ... бяха разделени. KJV вярно предава еврейския текст, което дава Няма указание кой е направил избора. Някои коментатори и преводачи променят текста, така че да се чете, че комисията е била назначена от Ездра.

Седна. Започнаха заседанията на комисията, назначена да решава отделни случаи. работата им по Тебет 1, която се е състояла на 18 декември 457 г. пр.н.е., десет дни след като масовото събрание в Йерусалим е решило да отнесе въпроса за езическите съпруги до група от назначени лидери.

17. Сложи край. Работата на комисията приключи на първия ден от първия месец, 1 Нисан от 456 г. пр.н.е., което беше 15 април. Така заседанията на специалния съд продължиха почти четири месеца, защото през пролетта на 456 г. пр.н.е. вероятно е бил добавен втори Адар преди Нисан (виж стр. 108; също том II, стр. 103, 116).

18. Синовете на свещениците. Осъзнавайки опасността народът да се върне към За греха, който се опитваше да изкорени, Ездра наказваше нарушителите, като записваше имената им, за да могат другите да се предупредят. Първо място в списъка си с нарушители той отрежда на свещениците, защото тяхната отговорност беше най-голяма. Като специални пазители на закона, те бяха задължени да се придържат най-стриктно към неговите предписания. До свещениците той изброява левитите, на същия принцип. След това завършва с миряните, подредени по техните семейства. Списъкът с миряните предполага, че само 9 от 33-те семейства, споменати в списъка на Зоровавел, са били замесени. Има още едно семейство, което не се появява в списъка на Зоровавел. От друга страна, три от четирите свещенически семейства и дори близки роднини на първосвещеника бяха сред виновните.

Синовете на Исус. На първо място сред свещениците са четири имена на синове и други роднини на първосвещеника Исус, който се е завърнал в Йерусалим със Зоровавел. Както на много други места в Библията, „син“ тук означава „внук“ или дори „правнук“ (вижте гл. 7:1).

19. Дадоха ръцете си. Или „дадоха обет“ (RSV). Тук са описани процедурите, следвани по отношение на развода на роднините на Исус с чуждестранните им съпруги. Първо, те се обвързаха чрез ръкуване – вероятно с членовете на комисията – да напуснат жените си и да ги отделят от израилтяните. След това принесоха овен като жертва за вина, според закона (Лев. 5:14–16; вж. Лев. 4:2). В останалата част от списъка са дадени само имената на отделните лица и семействата, към които принадлежат, без повторение на процедурата по развод. От контекста обаче е видно, че от тях се е изисквало да следват същата процедура.

20. Синовете на Имер. За свещеническите семейства вижте гл. 2:36–39. Включително тези на първосвещеническото семейство (ст. 18), общо 17 свещеници са споменати като виновни. Сравнението на тези имена с дадените в гл. 2 разкрива факта, че нито един от законните свещенически ордени, завърнали се със Зоровавел, не е бил без вина по този въпрос. Някои от имената, дадени в ст. 20–22, се появяват отново в списъците на Неемия 8:4 и Неемия 10:2–9 и може да показват едни и същи лица.

23. Левитите. От левитите са дадени само шест имена, без да се посочват домовете, към които са принадлежали. Келаия, по-известен като Келита, се появява под последното име в Неемия 8:7 и Неемия 10:10. Йозавад се появява отново в Неемия 8:7.

24. Певците. Дадени са имената на един певец и трима носачи.

25. На Израел. Тоест, на миряните, от които са изброени общо 86 имена. От представените десет семейства, девет са споменати в списъка на Зоровавел. Тъй като са дадени две семейства на Бани (ст. 29 и 34), а в списъка на Зоровавел е само едно, второто семейство от двете трябва да се е върнало по-късно.

26. Йехиил. Вероятно бащата на Шехания, който съветвал Ездра (виж стих 24).

44. Всички тези. На иврит целият стих е донякъде неясен. Най-буквалният преводът би бил следният, в който са направени само две малки граматически корекции в еврейския текст: „Всички те бяха взели чужденки, и между жените имаше някои, които бяха родили синове.“ Повечето съвременни учени биха променили текста и биха прочели последната част на стиха така: „и отпратиха от тях жените и синовете им.“ Каквото и да е първоначалното значение, изглежда ясно, че авторът е възнамерявал да предаде идеята, че е по-трудно да се уреди развод там, където има деца, отколкото там, където няма. Всички случаи са били разглеждани по един и същи начин.

Списъкът, даден в стихове 18–43, показва, че 113 мъже са били виновни, че са се оженили за езически съпруги. Би било интересно да се знае размерът на населението на Юдея по времето на Ездра, за да се получи правилна представа за мащаба на това зло в Юдея. Тъй като такива данни не са налични, сравнение може да се направи само с хората, които са дошли в Юдея със Зоровавел около 80 години по-рано.

Брой на мъже върщайки се с Зерубавел	Брой мъже с непознати съпруги	Процент
--	-------------------------------------	---------

Свещеници 4289	17	0,4
Левитите 74	6	8.1
Певци 128	1	0.8
Портърс 139	3	2.2
Миряни 24 144	86	0,4
Общо 28 774 Тъй като	113	0.3

толкова малко левити са се завърнали по времето на Зоровавел, процентът на нарушителите в тази група изглежда висок в сравнение с другите изброени групи. Очевидно е, че във всички групи средно поне 3 мъже на всеки 1000 са се оженили за чужденки. Малкият процент може да обясни отчасти защо Ездра не е срещнал почти никаква съпротива срещу реформаторските мерки, които е предложил да осъществи.

Въпреки че броят на нарушителите е бил сравнително малък, тенденцията е била опасна и Ездра, подобно на други сериозно настроени водачи, е бил решен да предпази нацията от езическо влияние. Паралели с реформата на Ездра са се наблюдавали и сред други древни народи, макар обикновено с цел запазване на чистотата на расата. В Рим на патрициите е било забранено да се женят за плебеи преди 445 г. пр.н.е. (някои казват, че 437 г.). През 451/50 г. пр.н.е. Перикъл въвежда закон в Атина, според който само тези, чиито родители са чистокръвни атиняни, могат да останат атински граждани. Почти 5000 души са продадени в робство, защото са имали нещастieto да не са от чистокръвни атински произход.

Ездра знаеше, че голямото бедствие от 586 г. пр.н.е., когато Йерусалим беше разрушен и нацията престана да съществува, е резултат от идолопоклонство. Повтарянето на тези условия сега трябваше да се избягва по всякакъв начин. Злото, все още с малки размери, когато той стигна до Йерусалим, ако не бъде контролирано, щеше да излезе извън контрол за кратко време. Следователно то трябваше да бъде премахнато, независимо от индивидуалните трудности. Ситуацията беше особено опасна поради факта, че сред нарушителите бяха водачи и членове на първосвещеническото семейство. Мерките на Ездра сега, а на Неемия по-късно, бяха инструментални за това евреите да гледат с отвращение на смесените бракове, отношение, което е запазило еврейската нация сравнително свободна от смесени бракове до наши дни. За разлика от това, древните народи около Юдея са били загубени поради расово смесване и миграция.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1-5PK 622

3 PK 623

5

6

⁵ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Ездр 9:1).

Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

⁶ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Ездр 2:35).

Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.